

„Kérem az olvasót, karácsonykor járjon nyitott szemmel. Hátha felbukkan ez a férfi valamelyik istentiszteleten. Vagy szembejön velünk az utcán. Együtt utazunk a villamoson. Ne küldjük el őt és sorstársait, ne is húzódjunk el tőlük.”
Emberi méltóság és istenképesség ► 8–9. oldal

„Ez az időszak, amikor közeledik az év vége, jó alkalomnak tűnik, hogy megemlékezzünk azokról a dolgokról, melyekért igazán hálásak vagyunk.”
Itt az idő a hálaadásra ► 11. oldal

„Isten tudja, miért és merre vezet bennünket. Meglepetéseket tartogat számunkra. Adjuk át magunkat Isten vezetésének!”
Igazán új év lesz? ► 25. oldal

Protestánsok a végeken? ► 4. oldal
Beszélgetés Hafenscher Károllyal ► 5. oldal
Isten ajándéka ► 11. oldal
Luther karácsonyai ► 17. oldal
Szlovák és német oldal ► 20. és 23. oldal
Melléklet: ÚTTITARS – magyar evangéliumi lap

UVÉGNÉFATÍV – VÉTEL DÍVALD KORNÉLTÓL. A NÉPRAJZI MÚZEUM TULAJDONA

Szlovák jaslicskárok, azaz betlehemesek – Divald Kornél archív felvétele 1904-ben készült a Sáros vármegyei Eperjesen (ma Prešov, Szlovákia)

► A Néprajzi Múzeum betlehemkiállításáról írásunk a 17. oldalon

Jubileumi betlehemestálalkozó Debrecenben

► Advent harmadik hétvégéjén immár huszonötödik alkalommal rendezték meg a magyar nyelvterület téli ünnepköri játékeinak legnagyobb hazai mustráját, a nemzetközi betlehemestálalkozót Debrecenben; a cívisváros éppen tizedik alkalommal volt házigazdája. A jubileumi seregszembere harminc betlehemes érkezett a Kárpát-haza minden magyarlakta területéről.

Tizenhat anyaországi mellett tizenhárom határainkon túli hagyományörző csoport (kettő Kárpátaljáról, három a Felvidékről, három Délvidékről, hat pedig a Partiumból és Erdélyből) mutatta be gazdag szokás-hagyományának színe-javát a debrecenieknél és a környékelieknek.

A játékosok által idén is ezekhez jutott el a karácsony üzenete! A péntek esti ünnepélyes nyitórendezvény meg a Luca-napi tudományos tanácskozás közötti időben szinte mindenütt betlehemeztek: művelődési és közösségi házakban, templomokban, könyvtárakban, szabadtéri színpadon, bábszínházban, gimnáziumban, óvodában, kórházban, áruházban, s nagy sikerük volt a lakótelepi és a tanyai családi délutánoknak is.

E dramatikus játék „atyja”, Ferenc testvér bizonyára nem gondolta volna annak idején Assisiben, hogy – tömegigényeket kielégítendő – nagy adventi újítás, a betlehemállítás még sok évszázad múltán is népszerű lesz a keresztény kultúrkörben s különösen nálunk

– sajátosan magyar pásztorjátékkal körítve. Történt, hogy 1223 karácsonyára készülve megkérte egyik barátját, ren-

A SZERZŐ FELVÉTELE

dezen be egy barlangot, hozason belé szalmát meg szamarat, ökröt, hívjon pásztorokat, s ahogyan ma mondanánk, amatőr színjátszókkal elevenítsék fel a szent éjszaka történéseit. Karácsony máig érvényes, igazi arcát Assisi Szent Ferenc fedezte fel számunkra!

A debreceni, negyedszázados múltú rendezvénysorozaton

eddig a Kárpát-haza közel kétszáz településének betlehemesi mutatkoztak be. Szerepléseikről sok száz film- és videofelvétel, valamint számtalan kiadvány készült azzal a nem titkolt szándékkal, hogy ezzel is segítsék a betlehemes játékok átörökítését vagy „visszatartását”.

A Debreceni Művelődési Központ tíz éve gondos szervezője és házigazdája e találkozóknak. Nem csekély mértékben, munkájuk elismerése-

ként „a debreceni betlehemes találkozóik hagyományátörökítési gyakorlata 2015. évben a Szellemi Kulturális Örökség jó gyakorlatok nemzeti nyilvántartására felvételre” – határozott az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Szellemi Kulturális Örökség Szakbizottsága.

■ OZSVÁTH SÁNDOR

Befogadásról – karácsonykor

■ FABINY TIBOR

Nemrégiben egy evangélikus teológus nyerte el egy híres katolikus folyóirat által kiírt pályázat első díját junior kategóriában. Esszéjének ezt a címet adta: *A humor teológusa*. Többek között ezt írta: „A humor életigenlő igazságkeresés és világértelmezés. Derű a tragikus világban: a szomorú bölcsnek mosolya... A Tragédia: Jézus kereszthalála. A Komikum: a világ nem fogadta be az Igét.”

Az elmúlt hónapokban sokszor idéztük – valljuk be: nemegyszer magyarázkodásra kényszerülve – a 2015. év igéjét: „Fogadjátok be egymást, ahogyan Krisztus is befogadott titeket Isten dicsőségére.” (Róm 15,7)

Karácsony kettős ünnep. Isten emberré lett; befogadta a tőle elfordult emberiséget, ám a karácsonyi örömmel együtt az emberi elutasításra és keményszívűsége utaló figyelmeztető emlékezés is. A jászol a kereszt árnyéka: egy fából ácsolták őket.

Így a karácsony nemcsak a születés, hanem egyszerre az Élet és a Halál ünnepe.

T. S. Eliot angol költő és drámaíró *Gyilkosság a székesegyházban* című drámájának hőse, a 11. században meggyilkolt canterburyi érsek, Becket Tamás, aki mártírhalála előtt, karácsony másnapján, Szent István vértanú ünnepén így prédikált: „Szerettem, a világ szemében különös egy viselkedés ez. Mert ugyan kicsoda az e világon, aki egyszerre gyászol is meg örvendezik, és méghozzá ugyanazon okból? (...) Nem érzitek-e furcsának, hogy az angyalok békét hirdettek, amikor a világot szüntelenül háború meg a háború félelme sújtja... Azt gondoljátok, véletlen, hogy az első vértanú napja mindjárt Krisztus születési napja után következik? Semmiképpen. Éppen, mint ahogy egyszerre örvendezünk és gyászolunk a mi Urunk születésén és szenvedésén, azonnald, kisebb mértékben, örvendezünk is, gyászolunk is a vértanú halálán. Gyászolunk, mert bűneiért a világnak, amely vértanúságra juttatta őket; s örvendezünk, hogy új élet soroltatt az ég szentjeihez, Isten dicsőségére és az emberek üdvösségére.” (Vas István fordítása)

Krisztust sem, az őt követőket sem fogadta be a világ. Pedig a Szentírás Istene befogadott Istent, s népének is küldetése a befogadás.

Keresztyén hitünk története azzal kezdődik, hogy a bűn következtében Istentől elidegenedettek lettünk, s nem örökölhettük az Atya országát. A leleményes Isten azonban kiválasztott, „adoptált” magának egy népet az etnikumok tengeréből (2Móz 6,7). Akit Isten kiválasztott, azt nem taszítja el magától (1Sám 2,22). Ezt a népet Isten támogatja, tanítja, hűtlensége ellenére is hű marad hozzá, és végezetül befogadja majd az ő dicsőségébe (Zsol 73,24). Ugyanakkor az Úr figyelmezteti egykoron tőle idegen népet, hogy emlékezzen arra, ő is idegen és jövevény volt Egyiptom földjén, ezért neki is be kell fogadnia a jövevényeket, az idegeneket és az árvákat (2Móz 22,20). Természetesen az is igaz, hogy a népet fenyegető veszély idején az *Őszövségben* van szó órállásról, a falak védelméről, az éberség szükségéről is (2Kir 9,17; Ez 33,2; Jer 51,12).

Az *Újszövség* szerint Isten nemcsak kiválasztja, megszólítja, hanem „meg is látogatja” né-

pét. (Lk 1,68; 78; 19,44). János apostol – mint látuk – a prologusban arról ír, hogy a „saját világába jött, és az övéi nem fogadták be őt” (Jn 1,11). „Akik pedig befogadták, azokat felhatalmazta arra, hogy Isten gyermekeivé legyenek.” (Jn 1,12)

Az egyház tehát alapvetően a befogadottaké, ezért maga is befogadó intézmény. Nem exkluzív társaság, mint egykor a gnosztikusok elit köre vagy modern korunkban a szabadkőművesség páholya, ahová csak a „beavatottak” kerülhettek be. A Krisztus-követő egyház univerzális igényű, ezért nyitott mindenkinek. Pál a pogányok apostola volt: a *Római levél* hirdeti legszebben, hogy a vad olajfát (a pogányokat) Isten beoltotta az eredetileg szelíd olajfába (a választott nép közé). Emek hitetlensége – a letört ág – tette lehetővé a pogányok befogadását. De Istennek van hatalma arra, hogy újra beoltsa saját népét.

Az egyház a befogadottak népe egy másik újszövevényi kép szerint: test (1Kor 12,12–30). Ebben a testben vannak erősebb és gyengébb tagok; az erősebbeknek a gyengéket kell hordozniuk; s az idegeneket be kell fogadniuk (Róm 15,7).

Az egyház sem önmagáért, hanem a világért van. Krisztus nem az egészségesekhez, hanem a betegekhez jött; nem a gazdagokhoz, hanem a szegényekhez; nem a birtokukon büszkén basáskodókhoz, hanem az erőszaktól menekülőkhöz; nem a wellnessfürdők látogatóihoz, hanem a szikkadó földön szomjazókhoz; nem a bölcsökhöz, hanem a bolondokhoz; nem a jóléti társadalomhoz, hanem a hajléktalanokhoz.

Ugyanakkor amint az *Őszövség*, úgy az *Újszövség* is a józan megfontolásra int. Krisztus az őt követőket nemcsak a galamb szelídségére, hanem a kígyó ravaszágára is emlékeztette (Mt 10,16). A szolidaritás érzéke mellett értelmet is adott nekik, a felelősség tudatát s mindenekfelett a kettő közötti különbségtétel bölcsességének képességét.

Mindezzel együtt a be nem fogadott Gyermekek örömmel nem árt elménkben és szívünkben is forgatnunk, hogy a reánk tekintő, szenvedő Krisztus-arcával naponta találkozzunk. Mi pedig ilyen találkozáskor gyorsan elfordítjuk tekintetünket, s közben esetleg a templomunkba sietünk. Ilyenek vagyunk. A jót rossznak és a rosszat jónak látjuk. A Biblia újra és újra leleplezi álságunkat, a jászol-fából készült Kereszt pedig a vallásos, kegyes önáltatásunkat is. Az Írás tükrében legtöbbször kiderül rólunk, hogy miközben igaznak véljük magunkat, hamisak vagyunk, s a vámszedő alázata helyett a farizeus buzgóságával imádkozunk.

A kereszténység valóban egyszerre tragédia és komédia. Isten pedig itt van, él, szenved, hal és születik közöttünk. Ő lát minket, s mi nem látjuk őt. Önmaga ellentétének álarcában rejtőzik. Úgy mutatja meg, hogy elrejtje, s csak a benne valóban hívőknek tárja fel önmagát. Ez az ő humora. És az is, hogy a 2015. évnek az igéje az lett, ami lett...

A szerző evangélikus világi teológus, irodalomtörténész, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának tanszékvezető professzora

Az Evangélikus Élet minden olvasójának áldott karácsonyt kívánunk!

Oratio oecumenica

Mindenható Istenünk, szívünk ismerője, kérünk, hallgass meg minket, amikor az adventi csendben imádságban és könyörgésben hálaadással hozzuk eléd kéréseinket.

Kérünk, Urunk, karácsony küszöbén áldd meg ünnepi készülődésünket. Tisztíts és szabadíts meg minket mindattól, ami gátol abban, hogy Jézus Krisztus születésének örömhíre töltse be szívünket. Amikor annyi minden nyomaszt és terheli életünket, láttasd meg velünk, hogy egyszerűen Fiadban igazi, soha el nem múló örömmel ajándékozta meg népedet.

Könyörgünk egyházadért, gyülekezetekért, az egész keresztyénségért. Add, hogy az igehirdetők igaz hittel és meggyőződéssel hirdessék az evangéliumot, és vezessenek minden hívőt a te ismerettedre. Az igehallgatóknak adj nyitottságot Igéd befogadására, hogy az világosságával átforgalmazza, megújítsa sokszor örömtelen életünket. Kérünk, hogy akkor is kezdj velünk újat, amikor mi már nem is hisszük, hogy van esély a változásra.

Kérünk, add szívünkbe a bűnbánat mélységét, hogy felismerjük: minden dolgunkra, amit elrontottunk, amiben hibáztunk, mulasztottunk, hűtlenek voltunk, csak nálad kaphatunk bocsánatot.

Irgalmadba ajánljuk megfáradt, fáult, emberi mélységeket megélt testvéreinket. Vigasztald és bátorítsd őket, mutass nekik kiutat. Az örvendezőket óvd meg az elbizakodottságtól, és figyelmeztessd őket, hogy minden áldásodért és ajándékozodért mindenkor neked adjanak hálát.

Urunk, aki kezdedben tartod életünk minden útját, kérünk, ne hagyd el egyszerűen Fiad jövetelére vágyakozó népedet. Légy velünk, kísérj minket ebben a világban, hogy a te utadat járjuk, és kegyelmedből mindnyájan eljuthassunk örök országodba, ahol teljessé teszed minden benned hívó és bizó szív örömet. Jézus Krisztusért kérünk, hallgass meg minket. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Úgy történt, akár a többi asszonynál. Természetesen a test segítségével ment végbe, ahogy az születésnél szokásos. Mindez azért, hogy Mária Jézusnak igazi, valóságos anyja, ő viszont Máriának valóságos, igazi fia legyen. Csupán bűn, szegény és romlás nélkül szült, úgy, ahogy fogant – bűn nélkül. Különben minden úgy ment végbe, mint bármely más szülő asszonynál. Ugyanúgy gyermekét természetesen anyatejjel táplálta, minden más segítség nélkül. A kegyelem ugyanis nem rontja le és nem akadályozza meg a természet folyását, hanem alátámasztja és elősegíti azt... Mindezt azért mondom, hogy hitünk alapján megőrizzük, és Krisztust olyan emberként fogadjuk el, mint mi is vagyunk, és természetéből semmit el ne vegyünk, kivéve, ahol a bűnről és kegyelemről esik szó. A természet benne és anyjában tisztán megmaradt... Ahol tehát ez nem ellenkezik a kegyelemmel, ne vonjunk le semmit Jézus és anyja természetéből. A szöveg tisztán mondja, hogy »megszülte elsőszülött fiát« (Lk 2,7). Az angyalok is azt mondják, hogy ő »megszületett...«

▶ Luther Márton

karácsonyi igehirdetéséből, 1522
(Vajta Vilmos fordítása)

ADVENT 4. VASÁRNAPJA – ÉZS 52,7–10

Ének a romokon

A VASÁRNAP IGÉJE

lé. Ahogyan a vasárnap lekiórájában is olvashatjuk ezt Keresztelő Jánosról.

Persze az örömhír további, más futáraival is találkozhatunk az evangéliumban: Fülöppel, aki Nátánaélnak számol be élete nagy találkozásáról (Jn 1,45); a samáriai asszonnyal, aki városának lakóit hívja a Jákób forrásánál megpihenő „idegenhez” (Jn 4,28–30); a királyi tisztviselő szolgálival, akik otthonról hozzák a boldogító hírt uruknak egy halottnak hitt gyermek gyógyulásáról (Jn 4,51); magdala Máriával, aki a Mester felatmadásának csodálatos üzenetét viszi meg sietős léptekkel a tanítványoknak (Jn 20,18).

Egyikük sem önmagáról beszél. Olyan reménységet közvetítenek mások felé, amely áldó hatalmak által bízott rájuk, s amelynek lényegi üzenete ebben a két szóban válik megragadhatóvá: „Istened uralkodik!” (7. v.) Az Úr csodálatos tetteiről tanúskodnak e követek mind. Ahogyan énekeskönyvünk 134. éneke is szívünkre, nyelvünkre helyezi a biznyságtétel szavát és dallamát: „Itt a drága idő, / Jön az Üdvözítő / Népe váltáságra, / Boldogítására, / Hogy mentse a rossztól / És minden gonosztól.”

Halld meg hát te is az örömhír hozók szavát: minden ellenkező látszat ellenére sem hagyta magára Isten az ő népét, az első karácsonykor érted is emberré született a minden-ség Ura!

Örömhír hozó lábak. A görög városállamokról feljegyezték, hogy a perzsák ellen vívott háborúk idején katonai futárok segítségével osztottak meg egymással stratégiai információkat, illetve az ütközetek kimeneteléről is az ő közreműködésükkel értesülhettek az otthon maradtak. E hírvivők legismertebbje minden bizonnyal az a hős futár, aki a marathóni ütközet győzelméről értesítette az athéniaikat, miután futva tette meg a két helyszín közti negyven kilométeres távolságot. „Győztünk!” – kiáltotta, majd a kimerültségtől holtan esett össze.

Bár a történet hitelességét többen kétségbe vonják, emlékére az újkori atlétikai versenyek és olimpiák sportszámává iktatták a mindmáig sokak által kedvelt maratoni futást.

Advent negyedik vasárnapjának óegyházi igéje is egy örömhír közvetítő futár érkezéséről beszél. Átala különleges, páratlan győzelem üzenete tart felénk. A sarut viselő hírhöző lába bizonyára bepiszkolódott már a pocsolóaktól és a hosszú út porától, a lejtős kanyarulatok szikláit, kövei talán fel is sérítették, kisebesítették ezeket a lábakat. Közlebről szemlélve nem is igazán futásnak, inkább sántikálásnak tűnhet az a mozdulatsor, amelyről Isten igéje most mégis azt mondja, mily kedves és szép.

És valóban az, hiszen az általa közvetített üzenet régóta szomjazuk.

Az evangélium mindenkorai futárainak áldott szolgálatáról fest elénk életképet a próféta. Ők valamennyien érintettjei az általuk továbbított mondanivalónak, s ez ugyanakkor mégsem róluk szól. Túlmutatnak önmagukon, a több és nagyobb fe-

Hangosan kiáltó órállók, ujjongó romok. Merthogy Isten igéje értékeli azoknak a helyzetét is, akikhez az evangélium követéinek küldetése szól. Milyen állapotban várja Jeruzsálem városa az érkező hírnököt? Romosan, betört kapukkal, kifosztva. Csupán órállók vigyázzák a megcsontított falakat. Önmagában vigasztalan, egyáltalán nem szívderítő látvány.

Talán ráismerünk mindebből közösségi és személyes életünk vészjeleire: elhanyagolt templomfalakra, elfogyó gyülekezetekre, régóta nehézkesen működő szolgálati keretekre. Tágabb kitekintésben számot kell vetnünk demográfiai problémákkal, általános értékválsággal, szembesülnünk kell egyenlőtlen elosztásból, kulturális ellentétből, ökológiai krízisből fakadó zavarokkal, feszültségekkel, tragédiákkal. Szűk keresztmetszetben is van mit beismerni: elhibázott döntéseinket, zsákutcáinkat, kishitűségünket, Isten elleni lázadásainkat, bűneinket.

Romok között élünk. Panaszkodva őrizzük a lepusztult falakat.

Vajon ma végre megpillantjuk-e az örömhír hozók láthatáron feltűnő alakját? Meghalljuk-e küldőjük nekünk is címzett, békességről és szabaduláshoz szóló üzenetét? Benne az értünk szegénnyé lett Király szólít minket is. Éltető, megmentő, irgalmas szavára hangos örömköltésbe kezdhetnek az örök, sőt ujjonghatnak a füstölgő romok.

Mint ahogy a betlehemi Gyermekek érkezése a te életed sívár, romos vidékeit is ígéretessé teszi. Ahol eddig panasz és sírás hangja hallatszott, ott máttól háláéneket zenghet. Kudarcid, fájdalomid, félelmeid salakmezőin egyedül az ő érintésétől sarjadhat hit és remény. Még a két nagy el-

lenség, a bűn és a halál hatalma is megtörve, mert Krisztusban beteljesedett az ősi ígélet: „...visszatér az Úr a Sionra.”

Megvigasztal az Úr minden nép szeme láttára. Emberi vigasztalásaink legtöbbször erőtlenek, gyakran nem mentesek a közhelyes fordulatoktól sem. Isten vigasztalása egészen más. Lelkünk mélyére hatol, valódi gyógyulást hoz, a jövő felé fordít, földi pályánk hűségbe betöltésére és örök életre nevel. Az Ige testté lételeben mindez szemmel látható valósággá lett: „...vakkok látnak, és bénák járnak, leprások tisztulnak meg, és siketek hallanak, halottak támadnak fel, és szegényeknek hirdettetik az evangélium...” (Mt 11,5) Hűsvét és mennybemenetel után pedig a Pártfogó, a vigasztaló Szentlélek munkájának köszönhetően állítja szolgálatba apostolait az Úr.

Hiszen az ő vigasztalásának, új életet adó kegyelmének különös módszere, hogy egyszerre ad ajándékot és feladatot. Bátorító és erősítő szavának az is része, hogy szolgálatba állít. Tanúivá, követivé, az örömhír hordozóivá akar tenni minket is. Azokhoz küld, akik még nem hallották az örömmüzenetet, vagy nem olyan módon, ahogy az számukra bevezhető volna.

Vigasztaló szava most téged is arra hív, hogy „békességet, örömhírt és szabadulást” hirdess, tedd hallhatóvá és láthatóvá mások számára is a karácsonyi örömet. Így lehetsz te is eszöke és munkatársa a „minden nép” szeme láttára munkálkodó Istennek.

■ SMIDÉLIUSZ ANDRÁS

Imádkozzunk! Te életünk romjain ke-restél meg minket, Urunk. Hozzád küldött követeid által gondviselő szereteted örömmüzenetét küldted el nekünk. Ne engedd, hogy magunkba fojtsuk és így semmibe vegyük kegyel-medet, hanem tégy minket is karácsonyi biznyságtévőiddé. Ámen.

Az evangélikus iskola és az éneklés ereje

▶ Karácsonyi összevont számunk első Cantate-cikke látszólag nem igazán kapcsolódik az ünnephez. De ha mélyebben belegondolunk, világossá válik, hogy az identitás, az ünneplés és az éneklés mélyen összefüggenek egymással.

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium énektanáraként november végén esem át a pedagógusi minősítés procedúráján. Sok-sok feleslegesnek tűnő tennivaló mellett az eljárás arra is kötelezett, hogy készítsük számadást eddigi munkámról. Az összegzés közben egyre nagyobb hálával teltem el: mennyi-mennyi ajándékot kaphattam magam is a diákokon és az énekközpontokon keresztül.

Különleges feladatok van a zenetanításnak iskolánkban. Nincs olyan tantárgy az iskolai gyakorlatban, amely erősebben befolyásolná az intézmény evangélikus jellegét, mint az ének-zene. Gyakran kérdezzük kívülről, és sokszor tanácskoznak róla szakértők: „Mitől lehet evangélikus az evangélikus iskola?” Tudom, a kérdés összetett, s azt is tudom, hogy helyes válasz csak teológiai megalapozással adható. Mégis, amikor aggódó egyházvezetőink azt vizsgálják, ugyan hozott-e létszámbeli gyarapodást, megerősödést az egyháztagságban az evangélikus iskolarendszer kiépítése, akkor indokolt rákérdezni: vajon képesek-e bekapcsolódni lakhelyük istentiszteleti életébe a volt evangélikus diákok?

Bizonyos, hogy az iskolai énekközpont sokat tehet ez ügyben: egyházunk korálkincsét megismertette közösségbe vonjuk a fiatalokat a gyülekezet egészével. Akinek az iskolai

énekórákon természetessé vált az istentudósító ének, az keresni fogja az alkalmat, hogy felnőttként is eljusson saját lakhelyének templomába.

A más felekezeti diákok között is meghatározó lehet az énekórák tananyaga. Érdekes megfigyelést tehetünk tágabb családjunkban, amikor egyik kisgimnazista rokonunk mesélt, hogy osztálytársaival éppen a „felekezeti cikizés” korszakában vannak. Kíváncsiskodva kérdeztük, vajon mely tulajdonságok számítanak a kiskamaszok világában „evangélikus vonásnak”? Spórolósság, sóharség, a késésre való hajlam és még néhány – nem túl kedvező – jellemző hangzott el válaszként.

Tudom, ez csak játék, mégis elgondolkodtam: vajon honnan szerezhet pontosabb képet az evangélikus tanítárról az a diák, aki a mi iskolánkba jár, de nem evangélikus? Leginkább az iskolai áhítatok igehirdetéseiből, a közös iskolai istentiszteletekből és... igen, jelentős részben az ének-zene órákon tanultakból. Hiszen az énekórák együtt énekelhetik a korálokat minden felekezeti diákokunk, mindnyájan megismerik az egyházi év általunk használt rendszerét, és a liturgikai ismereteket is evangélikus szempontból tanulják. Más felekezeti diákjainkban az evangélikus egyházzal kialakított képet meghatározhatja az énekórák anyaga és az énektanár személyisége.

Divatos szóval így mondhatnánk: *stratégiai kérdés* egyházunk egészére vetítve az énekközpont minősége, intenzitása.

Örvendek, hogy a magyar evangélikusok a számarányukhoz viszonyítottan komoly iskolarendszert építettek ki huszonöt év alatt. Azt is tudjuk, hogy az iskolaátvételek és -visszavételek lezajlása igen kényes folyamat volt. Egyesével kellett bölcs döntéseket hozni, hol mennyire tartja meg az egyház a régi tanterületet, s érzékeny odafigyeléssel kellett meghatározni, milyen tantárgyakra helyezik itt és ott a hangsúlyt.

Ma mégis ki kell mondanunk, hogy egyházunk vezetői hibát követtek el, amikor nem tették kötelezővé az evangélikus énekek oktatását saját iskoláinkban. Pedig ez természetes volt mind a római katolikus, mind a református egyház vezetőinek. A külföldi példák többsége is azt mutatja, hogy az egyházi iskola egyik sajátossága éppen a gazdag zenei élete. Hiszen küldetésünk az is, hogy a haszonelvű világ ellenében a szellemi értékek mellett tegyünk hitet.

Van a kezünkben valami – Isten ajándéka, a zene –, ami sem karrierünket nem segíti, sem pénzbevételeinket nem növeli, mégis boldoggá tesz. Az anyagatlan világ csodáját tárja elénk az éneklés, a zenében való megmerítkezés. Nevelési feladatunk az, hogy ne elégedjünk meg a pedagógiai munkára alkalmatlan heti egy-szeri énekléssel: a ránk bízottak iránti felelősséggel érdemes minden évfolyamban újrászervezni iskolá-

CANTATE

ink tantervét s biztosítani a heti két énekórárt, egészen az érettségiig.

Egyházunk egyházzenei bizottságának vezetője, *Kendeh K. Gusztáv* évek óta diplomatikusan lépéseket tesz azért, hogy evangélikus oktatási rendszerünk pótolja negyedszázados hiányát: vezessünk be legalább négyévente heti egy pluszórát kifejezetten az egyházzenei ismeretek – koráljaink és a hozzájuk fűződő gazdag zeneirodalom – tanítására. Az oktatási oldal szereplői nyitottak a kérdésre, s csak szervezési nehézségeket tartanak akadállyal. Biztató a helyzet. Összel megjelentettük az *Iskolai énekeskönyv* próbakiadását is, hogy minden felekezeti diákokunk kaphasson belőle.

Minősítéssel kezdtem, egy másfajta minősítéssel fejezem be. Valamely hetilapunk értékelése alapján idén a Deák Téri Evangélikus Gimnázium végzett az első helyen az összes magyarországi felekezeti iskola között. Ez az a tanintézmény, ahol újjáalapítása óta heti két énekórárt kaphatnak a diákok. Tudom, a két adat nincs egyenes összefüggésben, de azt bizonnyal nem állíthatjuk, hogy az énekközpont más tárgyaktól lopja el az időt, s hátráltatná a diákok teljesítményét. A zenélés inkább gazdagítja és más feladatokra erősíti fiataljainkat.

■ DR. BENCE GÁBOR

Természet és technika

Konferencia az ötven éve elhunyt Paul Tillich emlékére

► **A reformáció örökségének aktuális üzenetei az ember teremtett világban betöltött helyéről és szerepéről Paul Tillich munkásságában** címmel rendeztek konferenciát a 20. század kimagasló evangélikus teológusa halálának ötvenedik évfordulója alkalmából december 11-én az Evangélikus Hittudományi Egyetemen (EHE). A konferencia előadói két fővárosi protestáns egyetem teológusai közül kerültek ki.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Igazán különleges alkalom, amikor egy tudományos összejevetel úgy válik interdiszciplináris, hogy a résztvevők egyazon tudományág művelői, jelsül a teológiáé. S hogy a teológus előadók – a teológiai látásmódot nem megtagadva – más tudományterületek gondolkodásáról is beszélhettek, azt éppen Paul Tillich (1886–1965), pontosabban az ő teológiai szemlélete ösztönözte. A 20. század meghatározó protestáns teológusának munkássága ugyanis egyszerre érinti a rendszeres teológiát, a filozófiát, a politikai teológiát, az oktatás kérdését, összességében tehát „az ember szerepét a világban”.

Béres Tamásnak, az EHE tanszékvezető professzorának megfogalmazásában: „Paul Tillich a 20. század egyik legismertebb, legtöbbet idézett evangélikus teológusa, akinek munkássága nemcsak közös protestáns örökség, hanem az ökumenikus és vallásközi kapcsolatok egyik mindmáig legígéretesebb teológiai alapja. Munkái – jel-

lemzően szemben állva a vallási és ideológiai elfogultság valamennyi formájával – alkalmasak arra, hogy lényeges szerepet töltsenek be napjaink tudományos és kulturális szervezési modelljeinek határait átlépő, igényes átgondolásában.”

A konferenciát közösen rendezte a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) Hittudományi Karának, illetve az EHE-nek a rendszeres teológiai tanszéke.

Az első előadó, Békési Sándor docens, a KRE tanszékvezetője *A Tillich által szorgalmazott új műfaj: a kultúra teológiája* címmel érkezett, idézve a német teológus idevágó megállapítását: „A vallás a kultúra lényege. A kultúra a vallás formája.”

Kultúra és vallás kapcsolatának különböző megközelítéseiről hallhatunk az egybegyűltek Sándor Jenő Tillich reformációértelmezésének hatása politikai gondolkodására című előadásában. Az EHE doktori iskolájának hallgatója megállapította, hogy „a

modern ember végső kérdései nem ontológiaiak, hanem spirituálisak”.

Kodácsy Tamás református teológus Paul Tillich tengerpartja és a végtelen címmel – egybekellett – a véges és a végtelen közötti kapcsolat tillichi értelemben vett lehetőségét ismertette. Orosz Gábor Viktor, az EHE docense *Othron, édes othron! Menekülés a technikai városból* címmel tartott előadásában rámutatott: Tillich felhívja a figyelmet arra, hogy „az ember önmagától, másoktól, sőt Istentől is elidegenedett”. Ha az ember nem találkozik a természettel, akkor idegen lesz a világban, hiszen az önmaga által kiépített világot ismeri csak.

Egyházi iskola a technikai társadalomban címmel Kodácsy-Simon Eszter adjunktus, az EHE megbízott tanszékvezetője Tillichnek az oktatásról vallott nézeteivel kapcsolatban változta a technikai, humanisztikus és inductív alkotói megközelítéseket, majd egy 1956-os, Tillich által tartott előadás alapján arra a kérdésre kereste a választ, hogy hol az egyházi iskola helye a mai társadalomban.

Béres Tamás – *A kultúra vége a „természet vége”? Tillich kultúrafogalma a kortárs ökoetikában* címmel – Paul Tillich teológiai gondolkodásának aktualitására hívta fel az érdeklődők figyelmét. Az egyetemi tanár szerint a német teológus nem radikális teológiát képviselt.

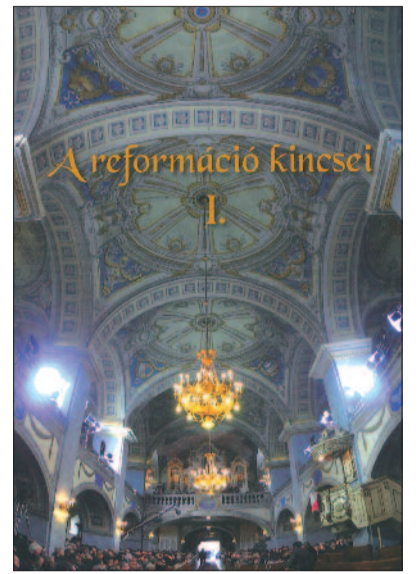
A tanácskozáson kérdésekre, hozzászólásokra is lehetőség volt. A tudományos összejevetel lehetőséget kínált arra, hogy az előadók Paul Tillich életművén keresztül bemutassák a teológiai gondolkodás sokszínűségét, valamint a tillichi gondolkodás mai társadalmunkat érintő kérdéseit. (A konferencia előadásainak szövegét – a tervek szerint – a *Lelkipásztor* című evangélikus szakfolyóirat 2016. márciusi száma is közli.)

■ GALAMBOS ÁDÁM

Megjelent a magyarországi evangélikusságot bemutató kötet

December 10-én a Nemzeti Múzeum dísztermében mutatták be *A reformáció kincsei* című könyvsorozatát első, a magyar evangélikusság történetét napjainkig áttekintő kötetét. A Reformáció Emlékbizottság támogatásával napvilágot látott, fényképekkel gazdagon illusztrált kiadványról az *Evangélikus Élet* múlt heti számában írtunk részletesebben. Az akkor még a nyomdában várakozó kötet könyvészeti adataival azonban – részben – adósak maradtunk:

A reformáció kincsei I. A Magyarországi Evangélikus Egyház. Szerkesztette Kollega Tarsoly István – Kovács Eleonóra. Tarsoly Kiadó, Budapest, 2015. Ára: 5800 forint.

Elnökségi konferencia nyugaton

Igazán nyugodt, idilli helyszínre, a Csákvár-Fornapusztán található Pusztafodába hívta össze Mészáros Tamás, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület felügyelője az egyházkerület és az egyházmegyék elnökségeit. Miután a kétnapos, jó hangulatú találkozó a felügyelő pincéjében borkóstolással kezdődött, a résztvevők ösztönösen és kötetlen diskurzust folytattak a lelkesi önképzés és továbbképzés helyzetéről, a liturgiai szabályozás kérdéseiről és a lelkesek magánéleti válságait vizsgáló eseti bizottság jelentéséről. A tanácskozás végén megfogalmazódott a szándék, hogy a jövőben rendszeressé váljanak az ilyen „nyakkendő nélküli”, kötetlen konzultációk.

■ K. M.

Hol az Élet nyolcvanon túl?

Szeretek írni, de most kissé küszködve keresem a szavakat, hiszen bárhogy nézem is, ebben a megszokott formájában most írhatok utoljára egyházunk hetilapjában. Emlékek sorjáznak: 1970-ben, még kezdő teológushallgatóként jelent meg az első írásom az újságban *Szakonyi Károly Adáshiba* című drámájának a bemutatójáról. Akárhogy számolom is, ez bizony negyvenöt éve történt, és azóta több száz cikket közölt ez a lap. A forma persze többször is változott a négy és fél évtized alatt. Eleinte csak négy oldalon, fekete-fehérben jelent meg az *Evangélikus Élet*, azután megindult a mennyiségi és minőségi fejlődés, és ma már természetesnek tűnik a tizenhat oldal, színes képekkel.

De mindez hamarosan múlt időbe tehető, hiszen – Deo volente – 2016. január 10-i dátummal kezünkbe vehetjük az *Evangélikus Élet* magazint, majd pedig egy héttel később az *Evangélikus Krónikát*. Ha jól sejttem, az persze még a jövő titka, hogy ez a két eltérő jellegű újság miként illeszkedik majd egymáshoz.

A magazin műfaj viszont nem idegen olvasóinknak, hiszen az első evangélikus *Missziói Magazin* éppen húsz éve, 1995 őszén jelent meg. Bizonyos tekintetben azóta is páratlan sajtótörténeti kuriózumnak számít az első – vagy inkább „nulladik” – szám, amely hasonló tartalommal, egy időben nem lesz korszerű, nem lesz „trendi” az *Evangélikus Élet* magazin.

meg, kétezer példányban. A kísérleti szám még egy skandináv nyomdában, jelentős északi rádiómissziós támogatással készült. A kedvező fogadtatáson felbuzdulva 1996 tavaszán napvilágot látott az első, immár hazai alapanyagból, magyar nyomdában, Dabason készült magazin. A közsöntöt Harmati Béla püspök jegyezte, a vezércikket *Hol van a tűz?* címmel id. Bencze Imre, az Evangélikus Külmisziói Egyesület lelkes elnöke írta. A címlapra Bálint Zoltán és családja került, akik bajor–magyar együttműködésben akkor indultak többéves missziói szolgálatra Pápua Új-Guineába.

Nem kevés nosztalgiával és hálás örömmel emlékszem vissza erre a „hőskorra”, amikor először még mint nagytarcsa–péceli gyülekezeti lelkes, majd pedig 1997-től mint országos missziói lelkes szerkeszthetem a lapot, egészen 2003 nyaráig. Ebből nőtt ki a mindmáig népszerű *Híd* evangélikus missziói magazin, amely a jövőben is változatlanul évente négyszer fog megjelenni.

Vitathatatlan tény, hogy a mai nyomtatott újságpiacon, amely kíméletlen versenyben áll az elektronikus sajtóval, a magazin a legnépszerűbb műfaj. Általában a sok kép, a kevés szöveg – és tegyük hozzá ösztön: legtöbbször a kevés tartalom – jellemzi ezeket a tarka lapokat. Nagyon remélem, hogy ebben az összehasonlításban nem lesz korszerű, nem lesz „trendi” az *Evangélikus Élet* magazin.

Hiszem az „evangélikus” jelző elkötelező márká, „brand”, garantált minőséget hordozó forrásmegjelölés: Élet, amely az evangéliumból fakad!

Nem a felszínes életmódmagazinok számát akarjuk szaporítani, amelyeket többnyire öt perc alatt „ki lehet olvasni” (legalábbis én így vagyok vele). Nem véletlenül került az új evangélikus magazin fejlődésébe kiemelt, nagy betűkkel az „élet” szó. Bibliaolvasó körökben közismert, hogy az evangéliumok eredeti nyelve, a görög külön kifejezést használ a biológiai életre, ez a *biosz*, és külön szó jelzi a nagybetűs, a minőségi, az örök életet, ez pedig a *dzóé*.

Karácsonykor, éppen az inkarnáció, az Ige testté lételének ünnepén természetesen nem tagadhatjuk meg „biosz” voltunkat sem. Ugyanakkor nem feledhetjük az evangélium szíve közepét sem, amely szerint Jézus azért jött, hogy a bioszon túli Életünk, „dzóénk”, sőt bővítködő, túlcserdülő életünk legyen. Ahogyan ezt ő maga fogalmazza meg egyik legfontosabb küldetésnyilatkozatában: „...én azért jöttem, hogy életük legyen, sőt bőségben éljenek.” (Jn 10,10)

Meggyőződésem, hogy ennél kevesebbet a 81. évfolyamába lépő, megújuló lapunk sem tűzhet ki maga elé küldetésként. A Jézus Krisztusban kibomló Élet sokszínű gazdagságának túlradó bőségét kell felkínálnunk eddigi hűségese előfizetőinknek éppúgy, mint reményesség szerinti új olvasóinknak! De vajon honnan, ho-

gyan lesznek új olvasók, új előfizetők, amikor a legtöbb nyomtatott újság példányszáma leszálló ágba van?

Erre a visszatérő kérdésre ismerem a szakértői rutinválaszokat: jó marketing, profi reklámok és terjesztés kell, kellene... Mindezt nem megkérdőjelezve hadd kockáztassam meg, hogy mindenki, aki Jézus tanítványként veszi kézbe ezt a lapot, közös Mesterünk által felhatalmazott és kiküldött terjesztője lehet az *Evangélikus Életnek, magazinnak, krónikának!*

A 81. évfolyam minden tekintetben új kezdetet kínál nemcsak az *Evangélikus Élet* történetében, hanem a mi élettörténetünkben is. Ugye emlékszünk arra, hogy Jézus nem jól fizetett, professzionális ügynökök kiküldésével hozta globális mozgásba az evangéliumot? Ő egyszerűen tudta a helyes választ az első hazai evangélikus magazin vezércikkének kérdésére: „Hol a tűz?” Kicsit pontosítva a kérdést: ki a Tűz?!

A Feltámadott „testamentuma”, mennybemenetele előtti utolsó földi mondata, ígérete ugyanis 2015 végén, sőt 2016-ban is érvényes: „...erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanítm lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt egészen a föld végső határáig.” (ApCsel 1,8) Íme, a 21. században is aktuális, tömör missziói stratégia...

Végül itt az ideje, hogy visszatérjünk a karácsonyi ünnepkörhöz. Talán kissé bizzar gondolatársítással

ÉGTÁJOLÓ

idézem ifjúságom egyik kedvenc karácsonyi énekét, az idén fél évszázados Hermons együttes fenyőillatú, örökzöld slágerét: „A tűz körül ültek a pásztorok...”

Ennél többet, fontosabbat nem kívánhatok a megújuló *Evangélikus Élet* munkatársainak és mindazoknak, akik abban a kiváltságban részesülhetünk, hogy publikálhatunk egyházunk lapjában. Kívánom, hogy kerüljünk mi is „tűzközelsébe”. Mielőtt leütjük az első betűt, kérjük a pásztorlelkű bölcsék angyalokat tisztán meglátó és meghalló lelkét, hogy írás közben egy pillanatra se feledjük: hol a tűz, ki a tűz! Hol az Élet, ki az Élet, nyolcvanon túl is!

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

Jókai Mór – író a vallások fölött

Margócsy István irodalomtörténész-professzor előadása a BESZ alkalmán

▶ **Nem a felekezeti hovatartozás, hanem kizárólag az erkölcsi minőség határozza meg Jókai Mór műveinek hőseit. Ez az erős mondat foglalja össze leginkább a budavári evangélikus szabadegyetem legutóbbi, december 7-én elhangzott előadásának lényegét. Margócsy István irodalomtörténész-professzor arról is beszélt, hogy az író regényeiben jól kirajzolódik a szeretetre épülő, Isten közvetlen tudására alapozó s a 19. századra olyannyira jellemző utópisztikus vízió, amely a nemzet érdekeit minden más, így az embereket egymástól gyakran elválasztó felekezeti határoknak fölé emeli.**

Margócsy István azzal kezdte a Jókai Mór regényeiben felbukkanó vallási motívumokról szóló előadását, hogy felejtjük el mindazt, amit az iskolában Jókairól, a „nagy mesélőről” tanultunk, mert – a professzor szerint – semmi sem ártott annyira a kiváló író renoméjának, mint a hibás, félrevezető oktatási interpretáció.

Jókai Mórnak nincsen kifejezetten a vallással foglalkozó műve, de minden regényében és fontosabb hőseinek ábrázolásában rendre felbukkannak a vallást érintő kérdések s az ezzel kapcsolatos emberi, társadalmi dilemmák filozófiai mélységű elemzései – mondta az előadó. Példaként idézte az író *Bálványosvár* című, kevésbé ismert, Székelyföldön játszódó regényét, amelynek szereplői, a jobbára még a táltoshitben élő, illetve a már keresztény hitre tért székelyek kerülnek szembe egymással. A történet végén a pogányok ugyan megkeresztelkednek, de érezhető rajtuk, hogy nem veszik egészen komolyan hitüket, és csak azzal a feltétellel veszik fel a keresztiséget, ha ősi hiedelmiknek is megtarthatják bizonyos elemeit. A keresztiség szentségét számukra szolgáló pap pedig készséggel belemegy az alkuba, mert ő is úgy véli, hogy a szeretet, a békesség és a közösség egysége minden formáságnál fontosabb.

Műveiben Jókai soha nem tett értékkülönbséget a vallások között, ha a hívő lélek erkölcsi állapota tiszta volt, és őszintén tisztelte Istenét, az író igaz emberként ábrázolta – jelentette ki Margócsy István. Jó embernek jó az Istene is – összegezte Jókai álláspontját a professzor –, s ez az elvi alapvetés az író szinte minden fontosabb regényében tetten érhető.

A *Köszívű ember fiai* című regényének katolikus hősei rendre református nőket vesznek feleségül. Az *Enyém, tied, övé* című Jókai-regényben egy cisztercita szerzetes beleszeret egy nőbe, majd habozás nélkül átér református hitre, hogy elvehesse feleségül, rendfőnöke pedig sok boldogságot kíván nekik. Az *Egy az Isten* című regényben egy katolikus grófnő szeret bele egy unitárius vallású székely legénybe, majd Torockón él le hátralévő életüket, és ebből sem közösségi, sem pedig egyéni lelki válság nem származik. De az író egy másik regényében előfordul az is, hogy a katolikus és evangélikus „vegyes páros” úgy oldja fel a látszólagos vallási konfliktust,

hogy mindkét felekezet templomában házasságot kötnek.

Hosszan sorolta még Margócsy István a Jókai műveiben felbukkanó vallási motívumokat, amelyeknek közös ismérve, hogy soha nem embereket elválasztó vagy éppen minősítő konfliktusként vannak jelen. Jókai szerint a vallás és az Istennel való kapcsolat közvetlenül az emberi természetből fakad, s ezt a közvetlen, működő kapcsolatot sok esetben csak hátráltatja a közbeiktatott egyház s az ahhoz kötődő rituálé – állítja Margócsy professzor.

A 19. század magyarországi eszméletörténeke szerkesztésének erőteljes része az az utópisztikus elképzelés, hogy a különféle vallások és a más-más módon tisztelt Isten/istenek felett igenis értelmezhető a „magyarok Istene”, aki a nemzettel mint közösséggel áll kapcsolatban, és a romantikus írók még csak kísérletet sem tesznek arra, hogy Krisztushoz közelítsék ezt a fentebbvalót. Ennek legfőbb oka az, hogy akkoriban elterjedt volt az a nézet, amely szerint a különféle vallások inkább elválasztják, mintsem összekötik az embereket, s ezzel gyengítik az egyébként több oldalról fenyegetett nemzetet. Ezért a romantikus írók visszatérően vizionálnak egy afféle „összszemzeti” vallást, melynek imádottja a „magyarok Istene”, akire *Petőfi Nemzeti dalában* is a mai napig együtt esküszünk. *Kölcsey Ferenc* úgy fogalmaz: „A hazza minden előtt.” Vagyis a vallás előtt is, s ebbe az eszmei áramlatba illeszthetők be Jókai Mór regényhősei, akiket soha nem a felekezethez való

FOTÓ: BALICZA MÁTE

tartozás, hanem csak a tiszta erkölcs, az etikai minőség alapján mérnek meg.

Végezetül Margócsy István megemlítette még, hogy önvalomlásában Jókai régi vágású, szabadelvű, toleráns protestánsnak tartotta magát. Ugyanakkor az író lánya úgy emlékszik, hogy édesapja bizonyos ételeket egyáltalán nem volt hajlandó megenni, mondván, azok „pápista”, vagyis katolikus eledel. Előadásának végén professzor elmondta még azt, hogy Jókai Mór legszívesebben egy olyan francia kiadású Bibliát olvasott, amelynek részét képezték az apokrif iratok is, mert az író szerint az igaz hívő a kanonizált szövegből él, de a költő szelleme bizony az apokrif szövegekből táplálkozik.

■ I. L. L.

Ülésezett a reformációi emlékbizottság

▶ **Megtartotta idei utolsó tanácskozását egyházunk reformációi emlékbizottsága. A testület támogatásával készült el a közelmúltban a *Luther Válogatott Művei* könyvsorozat legújabb, *Prédikációk* című kötete, a *Luther-rajzfilm* római epizódja, valamint a *Korárelőjátékok az Evangélikus énekeskönyv énekeihez* című gyűjtemény. A bizottság e művek bemutatásáról hallgatott meg tájékoztatást, és a jövőbe is tekintett december 9-én az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatalában.**

A bizottság kiadványtervei között szerepel *Fabiny Tibor Luther Márton végrendelete* című könyvének átdolgozott újrakiadása 2016-ban, illetve az *Evangélikusok Budapesten* című két-kötetes mű, *A szembenállástól a közöségig* című kiadványt pedig 2016. január 17-én mutatják be a Deák Téri Evangélikus Gimnázium dísztermében.

A korálünnepeket idén Kiskőrösön rendezték meg, jövőre Budapesten tartják. A kórusfalalkozót egymásra építve szervezik a következő két évben: 2016-ban egyházkerületi szinten tervezik megtartani, 2017-ben pedig országosan. Az egyházkerületi ünnepsé-

geken választanák ki a zsűri kerületenként azt a három-három énekkart, amelyet meghívunk az országos találkozóra – avatta be a jelenlevőket a részletekbe *Bence Gábor*, egyházunk egyházzenei bizottságának tagja.

A Magyarországi Református Egyház is létrehozta saját reformációi emlékbizottságát, a jövő évi első tanácskozást közösen tartják hazánk két legnagyobb protestáns felekezetének e testületei – közölte *Fabiny Tamás*, az evangélikus bizottság elnöke. A bizottság tagjai megállapodtak abban, hogy az együttes ülésre közös témákat terjesztenek elő: a 2017-es nagy-

kiállítás, zsinati ülés és konferencia szervezésében, az egyházzene és a sajtó területén mutatkozik lehetőség az együttműködésre.

A bizottság szeretné a gyülekezeteket is bevonni az emlékvé programjaiba. A *Reformacio500.hu* honlapon létrehozunk egy adatbázist, amelynek segítségével követhetők lesznek a különféle helyi, gyülekezeti alkalmak.

A testület tagjainak szavazata alapján *Csonki Krisztina* békéscsabai diák (Szeberényi Gusztáv-iskola) alkotása szerepel majd a 2016-os, *reformáció és nemzet* témájú emlékvé plakátján és az *Evangélikus Naptár* címlapján. Az emlékbizottság üdvözölte a Tarsoly Kiadó kiadásában – az állami Reformáció Emlékbizottság támogatásával – „aznap” megjelent, *A reformáció kincsei* című, 350 oldalas, színes kötetet, amely egy háromkötetes sorozat első darabjaként a hazai evangélikusság történetét és az országéét mutatja be.

■ BALLA MÁRIA

Protestánsok a végeken?

Középpontban a kelet-európai régió

▶ **A hollandiai központú, nemzetközi Refo500 hálózat kelet-európai tagszervezetei december 2-án találkoztak a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen. Egyházunk reformációi emlékbizottsága 2014. május 28. óta tagja a világ összes kontinenséről jelenleg száznegyvenöt tagot számláló hálózatnak, melyhez egyaránt tartoznak egyházi szervezetek, tudományos műhelyek, történelmi városok, kiadványkiadók és reformációi utakat bonyolító irodák.**

A házigazda Babeş–Bolyai Tudományegyetem ez alkalommal lépett a *Refo500* tagjainak sorába. 2017 felé közeledve a hálózat öröndetes bővülése okán két részre osztották a korábbi kelet-közép-európai régiót, így került sor most első alkalommal a Kelet-Európából (Szlovénia, Magyarország, Szlovákia, Románia) érkező tagok találkozására.

A régióban végzett munkát *Tóth Zsombor*, a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóintézete (MTA BTK) keretében működő Irodalomtudományi Intézet reneszánsz osztályának tudományos főmunkatársa fogja majd össze. Magyarországról emlékbizottságunk mellett az állami Reformáció Emlékbizottság, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem, a Károli Gáspár Református Egyetem, a Miskolci Egyetem, valamint az MTA BTK vesz részt a nemzetközi hálózat munkájában.

Személyes nézőpontok

A találkozó hangsúlyos eleme volt az a megállapítás, hogy az európai reformációt több középpontú folyamatként érdemes szemlélnünk. Még magyar kutatók is gyakran hangoztatják azt a téves nézetet, hogy régióink periferikus szerepet tölt be a reformáció történetében. Határhelyzetekkel kétségkívül szembesülünk a történelem során (gondoljunk csak a reformáció és az ottomán birodalom egymásmellettségére), ugyanakkor számos adat bizonyítja, hogy a reformáció – elsősorban a németországi egyetemekkel való eleven kapcsolatnak köszönhetően – az első idők óta kezdve gyökeret vert ezen a vidéken.

1527-ben Nagyszébenben már hivatalos feljegyzés figyelmeztet arra, hogy a városban nemcsak olvassák *Luther* műveit, de a nép körében terjed a tanítása. Az 1544-es váradi tételek és az ezt követő évtizedben az *Ágostai hitvallás* elfogadására irá-

nyuló határozatok világosan jelzik a folyamat további állomásait. Az 1568-as, majd az 1571-es tordai országgyűlés vallásszabadsággal kapcsolatos rendelkezései közismertek.

Az Európa nyugati feléről nézve távoli vidéken tehát már a 16. századtól kezdve gazdag emlékek találhatók (vagy eredeti források híján valószínűsíthetők) e tárgyban, és öröndesen sok kutató foglalkozik a kapcsolódó tárgyi és szellemi emlékek feltárással.

Magyar volt a dajkám

– szölt angolul a román előadó

A kolozsvári találkozó közegében nemcsak a nyelvhasználat sokszínűsége, de a különböző felekezetű kutatók jelenléte is természetes volt. Evangélikus, református, római ka-

gálikus egyházhoz tartozó (!) magyar gyülekezetek története.

Hallhattak az egybegyűltek a 2017-ben Budapestre tervezett reformációi nagy kiállítás formálódó tervéről: a gyülekezetekben megőrzött örökséget felmutató, ugyanakkor a reformáció által felvetett kérdésekre friss szemlélettel reflektáló tárlat közös asztalhoz hívja majd a látogatókat – egy asztal köré, amely egyszerre lehet a mindennapi kenyér, az úrvacsorai közösség és a találkozás, a párbeszéd helye.

A jövő tervei

A találkozó résztvevőinek körében erőteljes igény fogalmazódott meg az egyházak és a tudomány szférá közötti együttműködés szorosabbra fűzése iránt: a fokozottabb információáramlás mellett az egymás eredményeire való nyitottságra is szükség van. 2016-ban az MTA BTK, 2017-ben a *Refo500* hálózat szervez kelet-európai fókuszú konferenciát Magyarországon.

Arra is figyelemmel kell lennünk, hogy az egyháztörténelem kereké nem áll meg 2017-nél. Egyházunk zsinata legutóbbi ülésén jóváhagyta a reformációi emlékbizottság átüteme-

A SZERZŐ FELVÉTELE

tolikus és újprotestáns testvérek mellett az ortodox teológiai kar is képviseltette magát.

A témák sorában éppúgy szerepelt az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltár készülő kiadványainak bemutatása (amely a mi digitalizációs projektünkhez hasonló tartalmakat – a református lelkészek történeti tárát, vizitációs jegyzőkönyveket stb. – közöl könyv formában), mint a világegyházban egyedülálló erdélyi római katolikus autonómia (*status catholicus*) vagy a barcasági, 1887-ig a száz év-

zett költségvetését, mely 2018–19-ben is lehetővé teszi majd a megkezdett projektek (például a *Luther Válogatott Művei* című nagyszabású könyvsorozat) kiteljesedését.

Más országoktól eltérően nem tervezünk minden, a reformáció történetéhez tartozó esemény ötszázadik évfordulóját felelevenítő ünnepségsorozatot, de bízunk abban, hogy a reformáció értékeinek folyamatos felmutatása az egyház mai megújulását is munkálja.

■ PAP KINGA MARJATTA

A reformáció alapértékeire ma is biztosan építhetünk

Csak együtt lehet élni – Beszélgetés Hafenscher Károllyal

► A reformáció kezdetének közelgő ötszázadik, 2017-es jubileuma Isten adta esélyt kínál arra, hogy a keresztyén felekezetek kezét nyújtsanak egymásnak – erről is beszél az *Evangelikus Életnek* adott év végi interjújában Hafenscher Károly. Zsinatunk lelkes elnöke úgy véli, az evangélikusok egyik legfontosabb feladata, hogy helyi kisközösségeikben elvégezzék azt a hétköznapi missziói munkát, amelyet Krisztus bízott tanítványaira.

FOTO: KISS TAMÁS

– Félidejéhez érkezett a zsinat ciklusa, a testület lelkes elnökeként hogyan értékeli az eddig végzett munkát?

– Eleve úgy láttunk munkához, hogy tudtuk, az elindított ügyek egy részét hat év alatt nem tudjuk végigvinni. Éppen ezért az első három évet inkább az alapozás, az előkészítés időszakának tekintem. Jelentős eredménynek tartom azt, hogy a korábbi esztendő munkastílusához képest nyugodt, kiegyensúlyozott mederbe tudtuk terelni a testület törvénykezési munkáját. Így a zsinat most már képes hatékonyan reagálni az egyház életében és a környezetében jelentkező változásokra. És az is jelentős eredménynek számít, hogy sikerült beváltanunk Fabiny Tamás püspökünknek a székfoglalójában megfogalmazott reményét: valóban beszélgető egyházzá lettünk. Aktív és célratörő, párbeszédre épülő munkakapcsolat alakult ki az egyház döntéshozó testületei, az zsinat, az országos presbitérium és az elnökség között, és immár azt érezzük, hogy mindenki egy irányba húz, ami azért nagyon fontos, mert ez nem volt mindig így.

– Konkrétan milyen változásokat indítottak, indítanak el?

– Ebben a ciklusban mindenképpen foglalkoznunk kell választási törvényünk módosításával, mert nem szeretnénk, ha a következő tisztújítás a jelenlegi túlbonyolított, rengeteg energiát főlemészto és felesleges feszültségeket gerjesztő szabályrendszer keretei között zajlana. Emellett meg kell vizsgálnunk, egyházi törvényeink joganyaga alkalmas-e arra, hogy igazodjon a körülöttünk állandóan változó gazdasági, társadalmi, politikai viszonyokhoz. És eredménynek tekintem azt is, hogy a zsinat elfogadta a „láthatóan evangélikus” alapüzenetre épülő és az egész egyház munkájának fundamentumát adó stratégiát, amely már a világos működési irányok meghatározását szolgálja.

– A felügyelői konferencia résztvevői és a zsinat egyes felszólalói egyaránt kérdéseket fogalmaztak meg az egyház missziós munkájával kapcsolatban. Mit tervez ebben az ügyben a zsinat?

– Abaffy Zoltán elnöktársammal, barátommal, a zsinat világi elnökével együtt a jelenlegi zsinat megalakulása óta a legfontosabb feladatok között tartjuk számon a missziós munka erősítését. Kiderült, hogy közösségi és személyi feszültségek terheltek ezt a munkaterületet. Mindenekelőtt ezeken az őszinte feltárással kellett foglalkoznunk. Mára – végigjárva az egyeztetések nem problémamentes útját – kialakult egy konszenzus arra vonatkozóan, hogy merre kell indulnunk.

– És lehet tudni azt, hogy merre? Milyen konkrét intézkedéseket javasolnak?

– A cél érdekében közös nevezőre kell hoznunk a tradicionális kegyességi utat járók, az ortodox lutheránus irányzat képviselőit, az ébredési mozgalomhoz tartozókat, valamint a feladatot liberálisabb szemlélettel meg-

közelítő testvéreket. Egyik irányzat sem uralhatja a missziós munkát, mert ha nem tudnak együttműködni, akkor nem várhatunk eredményeket. Elismerem, hogy ez így még messze van a konkrét cselekvéstől, de a közeli jövőben készülünk egy nagy, közös, tisztázó beszélgetésre, ahol a sürgős tennivalókat is meghatározzuk. Ha erre nem lennénk képesek, akkor marad a helyben járás, és ezt az egyházunk iránt érzett felelősség miatt nem engedhetjük meg magunknak. Én optimistán tekintek a találkozás elé, s ha nem is lesz könnyű az egyeztetés, jó reménységem van.

– Ugyancsak a felügyelői konferencia egyik izgalmas és vitákkal kísért témája volt az egyház alkotmányának kérdése. A két zsinati elnök támogatja a megalkotását, ugyanakkor a jelenlévők egy része úgy gondolta, akad ennél jó néhány sürgetőbb, fontosabb feladat is. Lesz alkotmánya az evangélikus egyháznak?

– Saját szabályainkat az egyházunkat körülvevő, állandóan változó jogi környezethez kell igazítanunk, ami időnként káros, belső jogbizonytalanságot okoz. Úgy gondoljuk, ketté kellene osztanunk az egyház joganyagát, egyrészt rendszerbe foglalva azokat az egyház életét alapvetően meghatározó normákat, amelyek függetlenek a világi szabályozástól, másrészt rögzítve azt a joganyagot, amelynek mindenkor naprakészen illeszkednie kell a társadalmi folyamatokhoz, az állami jogi környezethez.

– Ha jól értem, afféle angolszász típusú alkotmányra gondolnak, amely nem egy önálló alaptörvény, hanem az alapértékeket és normákat meghatározó szabályok összessége.

– Pontosan erről van szó. Az akár évtizedeken át változatlan, hitelt, az alapvető szervezeti kérdéseket, az egyház mandátumát és sok más sarkalatos kérdést rögzítő állandó joganyag javítaná az egyházi működés stabilitását. Hiszünk abban, hogy ez hasznos lenne, és arra is törekszünk, hogy a zsinat törvénykezési munkáját az elmúlt évek gyakorlatától eltérve immár a jogalkotásban valóban jártas szakemberek is segítsék és végezzék.

– Mészáros Tamás, a nyugati terület felügyelője a zsinaton és a felügyelői konferencián is beszélt arról a tanulmányról, amelyet még az előző zsinat asztalára tettek le. Az irat készítői felmérték a lelkes kar magánéleti, házassági viszonyainak általános állapotát, és a tapasztaltak alapján konkrét javaslatot tettek arra, hogyan tudna az országos egyház támogatást nyújtani a magánéleti válságba jutott lelkeseknek, miként lehetne tudatosan végezni a hivatásgondozást, rendszeresen, preventív jelleggel és segítő szándékkal figyelemmel kísérni a lelkesek magánéleti viszonyainak alakulását. Mészáros Tamás azt mondta, hogy semmi sem történt, még csak választ sem kaptak az ezzel kapcsolatos levelükre. A jelenlegi zsinat foglalkozik ezzel a kérdéssel?

– Úgy látszik, a zsinati stafétában a váltásnál nem minden botot adtak át nekünk elődeink. Ha valóban meg akarjuk valósítani a láthatóan evangélikus stratégiát, és valóban eredményes missziói munkát akarunk végezni, akkor mindenképpen többet kell foglalkoznunk és törődnünk a lelkesi kar emberi, lelki, szakmai állapotával, amibe a tudatos hivatásgondozás mellett a rendszeres képzés is beletartozik, mert tegyük hozzá őszintén, e tekintetben is elég rosszul állunk. Előre kell lépünk ezeken a területeken, és ehhez jó alapot szolgáltathat az említett tanulmány is, amellyel mindenképpen foglalkozunk.

– Ön a kormány Reformáció Emlékbizottságának miniszteri biztosaként is dolgozik. Hol tartanak a reformáció ötszázadik évfordulójának, a 2017-es emlékvéne az előkészületei?

– Legfontosabb célunk az, hogy a jubileum alkalmából ne csupán az európai kultúra fejlődését alapvetően meghatározó s a reformációból fakadó történelmi folyamat főbb állomásait mutassuk be, hanem arra is rávilágítsunk, hogy mit ad a ma emberének a reformáció, melyek azok az erkölcsi, etikai, gazdasági, társadalmi alapértékek, amelyek a 21. században is biztos eligazodási pontot kínálnak. És ami ugyancsak nagyon lényeges, meg kell mutatnunk, hogy a reformáció ma is használható példát és szellemi támogatást ad az egyéni, illetve a közösségi megújuláshoz, amire időről időre feltétlenül szükség van. A bizottság már 2016-ban, a társegyházakkal, az állami és a tudományos élet szereplőivel, valamint a civilszervezetekkel együttműködve készíti elő az emlékvéne programjait.

– Melyek lesznek a legfontosabb események, rendezvények?

– A 2017 első napjaiban sorra kerülő, nagyszabású nyitórendezvényt a Művészetek Palotája fogadta be, ezt követően, a tavaszi időszakban konferenciákon és kiállításokon kerül terítékre a reformáció témája. Nyáron a reformáció forrásánál, Wittenbergben rendezünk magyar napokat, ugyancsak 2017 nyarára, Budapestre tervezzük azt a programot, amelyen megjelenének Európa legjelentősebb protestáns politikusai, akik a protestáns gondolkodás közéletre gyakorolt hatásairól be-

szélnének. Végül pedig össze, a reformáció ünnepén a Papp László Sportarénában tartanánk a jubileumi emlékvéne nagy találkozóját. Országos nagy kiállítás, rendezvények egész sora gazdagítaná az évfordulót. Közben filmbemutatók, színházi produkciók hoznák közelebb a reformáció üzenetét. Mindezeket túl természetesen országsszerte, sőt a Kárpát-medence más tájain is tartunk majd kisebb-nagyobb rendezvényeket, hiszen a reformáció ügye nem csak a fővárosé. Azt szeretnénk, ha 2017 arról szólna, hogyan tudunk minél szélesebb körben összefogni a megújulás érdekében, és hogyan tudjuk a hétköznapijaink részévé tenni a protestáns gondolkodás alapvető értékeit, a bizalmat, a hit, a munka és a hivatás feltétlen tisztelétét, a gazdasági életben tanúsított tisztességes, korreket magatartást, a demokratikus, egyenlőségre alapuló gondolkodást és még sok más, a reformációból fakadó értéket. Szándékaink szerint jövő év közepétől már rendszeresen szeretnénk az emlékvéne előkészítő, a reformáció témájával foglalkozó műsorokkal, tartalmakkal megjelenni a médiában, ami jelentősen támogatja a tudatos felkészülést. És 2016-ban, Szent Márton évében már neki kell látnunk újragondolni és erősíteni a felekezeteken átvéló, ökumenikus gondolkodást is. Ehhez kapcsolódva pedig itt az ideje, hogy protestáns és katolikus oldalról is újraértékeljük a reformáció eseményeit, meghatározó alakjait, mai mondanivalóját.

– Van erre hajlandóság katolikus testvéreinkben?

– Úgy tapasztalom, hogy igen. Hiszem, egy ilyen párbeszéd hozzájárulna ahhoz, hogy ki-ki a maga identitását megtartva erősítse azokat a köteleket, amelyek mindenkor összekötik a Krisztusban hívőket. Róma részéről ma jelentős nyitottság mutatkozik. Reménység szerint ennek hatására Magyarországon is érezni fogjuk.

– Nemrégiben több mint két tucat, világszerte szolgáló ortodox rabbi közös közleményben tett fontos lépést a keresztyén világ felé, hangsúlyozva, hogy azt sokkal több dolog köti össze a zsidósággal, mint amennyi elválasztja. Ferenc pápa eddigi, rendkívül nyílt szívű, megértéssel teli működése

hasonlóképpen támogathatja a keresztyén felekezetek közötti érdemi párbeszédet. Ezek a gesztusok elvezethetnek oda, hogy a reformáció ötszázadik évfordulóján bekövetkezhet a régen várt áttérés, amely egymás felé fordítja a zsidó-keresztyén gyökérű, Krisztusra figyelő, de a részletekről eltérően gondolkodó felekezeteket?

– Nem vagyok próféta, nem látom a jövőt, de erősen bízom ebben, és imádkozom ezért. Amikor bajban van a világ, amikor nehéz helyzetben kell talpon és embernek maradnunk, akkor mindig felszínre kerülnek azok a mélyseges és tiszta emberi vágyak, amelyek a karácsony ünnepét is és persze az egész reformációt áthatják. Csak együtt lehet élni, különben nincs jövője a világnak. És az együttéléstől persze közös cselekvés is következik, amelynek át kell hatnia a szellemi és a gazdasági életet, természeti környezetünk megóvását és az élet szinte minden fontos területét. Úgy látom, a maga módján minden közösség kezd ráébredni arra, hogy keresnünk kell egymást. Ez persze nem jelenti a különbségek összemérését, hanem sokkal inkább azt, hogy identitásunk megtartása, kölcsönös tisztelete mellett megtalálhatjuk az egymáshoz vezető utat. Figyelniünk kell az egymásnak tett apró gesztusokra, mert ezekből épülhet fel a mindannyiunkat összekötő, megértő szeretet, amelynek megtestesülését ünnepeljük hamarosan, a megszülető Jézus Krisztusra figyelve. A reformáció ünnepe Isten adta óriási esély és lehetőség arra, hogy kezét nyújtsunk egymásnak, és ha már megfogtuk egymás kezét, ne is eresszük el. A Szent Márton-év mottója a „fel-emelő szeretet”. Ha ennek a gondolatnak a szociális értelmezésére figyelünk, akkor az egyházaknak nagyon sok közös tennivalójuk van, ha pedig már együtt dolgozunk, lelkileg is közelebb kerülhetünk egymáshoz. A felemelő szeretetet abban az értelemben is gyakorolnunk kell, hogy magunkévá tegyük a reformáció alapüzeneteit, az Isten és egymás iránti feltétlen bizalmat, a felszabadultságot, az egymásra figyelést, az Isten előtt felélő, mégis felszabadult élet gyakorlását. És ha ezek a mozaikok összeállnak egy képpé, akkor azon a képen kirajzolódhat valami olyan új üzenet, amely átütheti a felekezetek között jelenleg húzódo falakat.

– Mire kell legjobban odafigyelniünk nekünk, evangélikusoknak 2016-ban?

– Természetesen mint eddig is, Isten ígéjére. És arra, hogy minden erőnkkel erősítsük apró, helyi közösségeinket. Krisztus a missziói parancsban arra inti tanítványait, hogy menjenek el, és tegyenek tanítvánnyá minden népet. De a tényleges feladat közvetlen környezetünkben kezdődik, ott kell mindannyiunknak napról napra végezni a missziót! Karácsonykor Isten szeretete egy apró faluban, Betlehemben, egyszerű pásztorok istállójában vált az emberiség számára kézzelfoghatóvá. Ott és akkor, apróban kezdődött el az a csoda, amely utóbb az egész világot átjárta. Így kell nekünk is apróban, helyben, másokra figyelve, a belső összetartozást erősítve elvégezni azt a munkát, amelyet a megszületett Krisztus bízott ránk.

■ ILLISZ L. LÁSZLÓ

FÜLLER TÍMEA

Dániel próféta hagyatéka

Dániel kispóféta az erdő szélén lakott. Sokévi alkoholizmus után ez a ház volt az utolsó esélye, hogy fedelet szerezzen a feje fölé. Különösen, mert az utolsó pszichiátriai kezelése alatt elhatározta, hogy a „béke városába” költözik. Először Jeruzsálemre gondolt, de aztán rájött, hogy nem kell olyan messzire mennie, mert a béke az ugye latinul *pax* (még ha a tudatlan többség egyszerűen kával és essel ejti is ki). A város ugyan megfizethetetlenül drágának bizonyult az ő kis rokkantnyugdíjához, de ez a külterületi ház belefért a költségvetésébe. Adták is örömmel, neki meg nagyon tetszett. A lakcímkártyájára pedig ugyanúgy felkerült a város neve, mint a centrumban lakóknak.

Mellesleg amióta rájött, hogy ő próféta, helyénvalónak is tartotta, hogy a pusztában éljen. Volt ilyen más is. Illés, Mózes, Keresztelő János, hogy csak a jelentősebbeket említsem.

Dániel kispóféta tehát az erdőszéli kis házból lakott, ahol nem volt semmi fölösleges luxus. Angolvécé és fürdőszoba helyett ott volt az erdő és a közeli patak, gáz helyett meg a rozant vaskályha, amelyhez egy kis rőzsét mindig adományozott az erdőgazdaság.

Mivel a legközelebbi lakott terület elég messze volt, Dániel csak hetente egyszer – rendszerint kedden – ment emberek közé. Ilyenkor mindig összekötötte a kellemes hasznossal. Rozoga biciklijén elkarikázott a kisboltba, hogy feltöltse a készleteit a legszükségesebbekkel, és hirdesse az ígét. Aztán átbillegett valamelyik paphoz, hogy Isten közelgő ítéletére figyelmeztesse, és megossa vele látomásait, melyek erős hasonlóságot mutattak az apokaliptikus irodalom gyöngyszemeivel.

A népek meglehetősen kicsinyesnek bizonyultak ilyenkor, szemére hányták a mosakodás hiányát, meg azt mondták, hogy nem is ismeri őket. Volt, hogy dühösen elkergették, mások csak hűvösen kitessékelték. Nem illett bele a kultúrkörnyezetbe. De Dánielt ez nem kedvetlenítette el. Tudta, hogy ez a próféta elengedhetetlen része.

Máskülönben nagy békében élt csakugyan. A felesége réges-régen elhagyta, Mária pedig, a lánya, aki egyben gyámja is volt, ahogy tudta, kerülte. Legfeljebb évente kétszer-háromszor látogatta meg. Ilyenkor óbégátás és veszekedés töltötte be a kis házat. A lánya takarított, rendezkedett, és folyamatosan kárált.

– Mert apuka mindig csak magára gondol. Más örököl a szüleitől, én meg... csak a munka meg a munka itt is. Otthon is a sok állat, a gyerekek, a ház, a hitel...

És Dániel hiába mondta neki, hogy ne aggódjon annyit, nézze inkább az ég madarait, akik nem vetnek, és nem aratnak, mennyei Atyjuk, lám, mégis gondjukat viseli, Mária csak legyintett, hogy könnyű nekik az ő napraforgójukból!

Sok vitájuk volt, és Mária már tudta, hogy nemigen kerülhet ki ezekből győztesen.

– Ne félj, leányom. Tele a szíved kétséggel. Ne aggódj, bízzál az Úrban, gyermekem – csitította az apja. – Én imádkozok érted. És ígéretet kaptam, hogy egész házam népe az Isten szolgája lesz.

– Az jó – mondta gúnyosan Mária, és a keze fejével megtörölte az orrát. – A maga háznépe a kecske. Tudom ugyanis – azzal dühösen felugrott a rozoga díványról, és sírva az ágyra csapta a gyógyszeres zacskót. – Szedje rendesen! És ne menjen a napra, mert napszúrást kap! És ne hagyja a kecskét bemenni a házba! És ne hogy valami mérgező bogórt megegyen. És főleg ne prédikálja tele az emberek fejét, mert a végén valaki agyonüti. Érti?

Dániel szelíd mosollyal bólintott:

– Nem, gyermekem, csendes halálom lesz, megígérte nekem az Úr.

És titokzatosan mosolygott, mint egy igazi látnok, amitől Máriát kirázta a hideg.

Nem vitakoztak tovább. Dániel tudta, hogy a lánya csak a lánya. Hogy hiába nyelvel, mert ő már tudja, kinek tartozik engedelmisséggel.

A kecske egyébként új szerzemény volt. Úgy találta egy fához kikötve. Hálát adott érte, hogy az Úr, látva, milyen fúrge jószág, rögtön kötelet is adott hozzá, amellyel meg tudja fékezni a futásban. Örült a tejnek meg annak, hogy van kihez szólni. S bár napjai nagy

részében most is imádsággal múlatta az időt, úgy érezte, az állat közelsége derűsebbé tette az életét. Már nem látta olyan sötétnek a világot. Hogy aztán a kecske néha betévedt a házba? Hiszen ő is be-bement a faágakból és zsinórból tákolt apró kecskeóba, miért ne jöhetne be néha az állat is látogatónak őhozzá?

Mindegy, a lánya mindjárt elmegy. Nem akarja bántani, nagy nyomorúság a hit nélküli élet. Inkább imádkozik érte, hogy meglássa, milyen jó az Úr. Lehetőleg gyorsan, mert nem sok idő van már. Jön az Úr hamarosan.

***

Mária viszont elhatározta, hogy ő nem jön hamarosan. Egy bolond apa nem éppen áldás az embernek. Hazafelé az autóban nem hallgatott rádiót. Szüksége volt egy kis csendre, hogy lenyugodjon. Az öreg gondolkodott.

Végül is nem olyan rossz a helyzet, mint ahogy dühében mondta. Jó, hóbortos egy kicsit: hallotta innen is, onnan is a keddi látogatások hírére, a boltbeli prédikációkat, meg hát itt van ez az erdei ház, az öregnek a röhejes, talányos szövegei, az elzsirosodott ruhái. De amúgy meg önálló, gyakorlatilag nincs rá gond. A gyámságért meg – ha kevéské is – fizettek. Meg hát mégiscsak az apja.

Aztán teltek a hetek, jó idő lett, Máriát várta a kerti munka, a veteményes. A gyerekeknek még tartott a tanév, ő pedig halogatta a látogatást. Ilyenkor nem szokott semmi baj lenni. Biztos nem fagy meg az öreg, néha egy-egy ismerős a keddi látogatásokról is beszámolt. Ettől Mária mindig rákvörös lett, de azért meg is nyugodott. A helyzet változatlan.

És telt az idő. Majd a nyári szünetben mennek a gyerekekkel. De Medárdkor nagy eső volt, a patak is kiáradt, és Mária autója nem tudott átgázolni a dagonyán. Szitkozódva, nyakig sárosan fordult vissza. Majd legközelebb gumicsizmában jön. Addig majd ellesz valahogy az öreg. Törődik a környék a prófétájával. Biztosan csak ránéz valaki.

nehezen mozgó és motyogva beszélő nyugdíjas pap végezhetette a szertartást.

Bár mindent megtett, hogy emberibbé tegye a búcsúbeszédet, a rendelkezésére álló adatok alapján bizony kurta kis életművet sikerült felvázolnia. A szerény és rövid szertartáson az derült ki, hogy Dániel kispóféta élete során összesen négy dolgot tett: született, nemzett egy leánygyermeket, elvonult remetének, majd meghalt. Búcsúzik tőle lánya és családja. Pont.

Az emberek azonban beszéltek a dologról. Megvitatták egymás között, hogy Dániel szent volt-e, vagy bolond. Jól tette-e, hogy elhagyta az érzéketlen lányát, vagy ennyi marhaságot után nem is csoda, hogy a lányának elege lett belőle?

És a család akarva-akaratlanul kénytelen volt foglalkozni a témával. Sőt egy idő után Dániel próféta nagyon is emberi alakja kezdett szenté magasztosulni a városzéli szobeszédben. Az erdei kunyhó környékén sétálva egyesek különös békességet tapasztaltak. Az újszülötteket divat lett Dánielnek elnevezni, ezzel a gesztussal ajánlva őket Isten oltalmába. A templomban egy koszos zsírfoltot pedig elkezdtek Dániel próféta árnyékaként emlegetni. A boltban keddenként akciósan árulták a kenyert és a tejet a szegények megsegítésére, a múltbeli prófétai látogatások emlékére.

***

Csak a család lapított. Csendben volt, és kicsit szégyellte magát. A gyerekek fejét sokszor megsimogatták idegenek, hol könnyes szemmel, hol fejcsoválva. Szólni senki sem szólt, de ez a hallgatás beszédesebb volt minden prédikációnál.

Ha valami, hát ez tényleg sok volt Máriának. A gyerekkorára gondolt, amikor az ő fejét simogatták az emberek a részeges apja miatti sajnálatukban. Emlékezett a napra, amikor a mocskos szoba-konyhából, amely az otthonuk volt, elköltözött a barátjához. A fiú a legszerencsétlenebb teremtménynek tűnt a földön. Nem

RAJZ: FÉNYES IRÉN

A környékbeliek viszont az autó láttán megnyugodtak: a lánya magához vehette az elárasztott területről az öreget, így nem hiányolták, csak vigyorogva emlegették keddenként. És mivel mindenki azt hitte, hogy valaki más kézben tartja Dániel sorsát, senki nem aggódott.

Mire pedig újra járható lett az út, és valóban keresni kezdték, már csak egy rendetlen kis rongycsomót találtak, amelyről a rendőrségi orvos szakértő állapította meg, hogy a próféta földi maradványa. Csekély kis maradvány volt, ám annál kellemetlenebb.

Mária és a családja inkább dühös volt miatta, mint szomorú. Megkeresték a legolcsóbb temetkezési vállalkozót, és árajánlatot kértek a búcsúbeszédre a környék összes papi hivatalától. Mint a versenypályázat győztese, végül egy

volt nagy lángelme, de szorgalmasan dolgozott az állatok körül meg a földeken, és olyan jámbor volt hozzá, mint a kedves tehenéhez. Dolgoztak, gyerekeik születtek, ment minden a maga útján.

Akkor robbant le az öreg, aztán a kórházban beleszaladt valami hittérítőbe. Egy darabig volt nagy öröm, hallelujázás a gyülekezetben, ahová járn kezdett, de aztán kiütközött, hogy az apja nem olyan öltönyös, elegáns, amilyennek ott illik lenni. Meg kicsit bolond is, na, mit szépítsük. És makacs is volt. Ha valamit a fejébe vett, nem lehetett belőle egykönnyen kivenni.

Pár éve például az öreg egy vihar után azt mesélte, hogy látta leesni a magasból a földre a sántát, mint egy vakító villámot. Persze a lá-

nya meg a veje nevettek, és csak a fejüket csóválták.

– De apám, az tényleg egy vakító villám volt! – próbált érvelni Mária. – Ne beszéljen így, mert bolondnak nézik! Ilyeneket próféták szoktak mondani, nem éppen szünetet tartó alkoholisták.

Na, ezt nagyon nem volt jó ötlet említeni, meg ronda dolog is volt, mert egy ideje tényleg nem ivott az öreg, ami már önmagában is valóságos csoda. Dániel kispóféta kegyetlenül megbántódott. Látszott rajta a düh és a felháborodás meg az a makacsság, amelytől Mária egy kicsit még felnőttként is félt. De már késő volt a bánat: az öregnek elborult a tekintete, és emelt fővel kijelentette:

– Akkor máától szólítsatok Dániel prófétának, mert én tényleg láttam, amit láttam. Még ha a te hitetlen szíved kételkedik is benne. Mert nem az vagyok már, aki voltam, kislányom. Sokat csendesedtem, beszéltem velem az Isten, tanúm az ösvény meg a templom padja.

– Tényleg változott – dühöngött Mária. – Mikor kicsi voltam, üvöltözött, káromkodott, most meg akkora hívó, hogy csak az ítéleten jár az esze – pityeredett el.

A háta közepére se hiányzott egy próféta ős. Sajnos azonban éppen ő akasztotta az apjára ezt a címet, úgyhogy megkapta, ha kellett neki, ha nem.

Mária megrázta a fejét, mintha azzal el tudná kergetni a rosszkedvét. Dühös volt magára, hogy nem tudja egyszerűen megsemmisíteni magában az apja emlékét. Számtalanszor elképzelt, ahogy az iratmegsemmisítő felismerhetetlen csikokká metéli a másra nem tartozó, elévült dokumentumokat. Így szeretett volna tenni ő is: bedobni az egész élet terhére valahova, ahol tényleg eltűnik. Csak azt nem tudta, hova is dobjon be, és mit.

***

Közben a városban csak jártak szájról szájra a vénasszonyos puszogások a „prófétai emlékhelyeknél” történt csodákról. Máriának az agyára ment az egész, de érezte, hogy nem bírja tovább, a lelki békéje visszanyeréséhez neki is csodára van szüksége, jöjjön az akárholnan.

Először az ösvényre gondolt, de attól elfogta a rosszullet. Jobb lett volna, ha az apja valami szabályos módon, ha úgy tetszik, normális útvonalon távozik az élők sorából. A bolt sem jó, arról a sok szánakozó nagyokos jutott az eszébe. Na nem!

Maradt a templom. A koszos zsírfoltot, Dániel próféta árnyékát nem volt nehéz megtalálni. És mivel ügyesen kiszámolta, mikor érkezzen meg, nem is volt ideje senkinek megbámulni, amikor leült a sok vénség közé.

Hűvös volt a templomban. Nyugalom. Az éneklés sem zavarta, aztán meg belesimult a békés, pihentető csendességbe. Jó érzés töltötte el. Ült. Arra gondolt, milyen régen nem ült már csak úgy. Mert persze ült, amikor gépelt vagy varrt, vagy néha akkor is, ha evett, de csak úgy pihenésképpen régóta nem.

Most élvezte, hogy éppen ott van, ahol van. Ül az apja helyén, majdhogynem *mellette*. Nincs benne nehezteles, harag, sietség. Csak béke. Megpihenés. Tiszta lap. Az jutott az eszébe, ahogyan a férje az ölébe veszi egyszer-egyszer a gyerekeket. Minden szándék, ok és megfontolás nélkül, csak úgy. S hogy most itt ő is ilyen félszekmelegben pihenhet. Csak úgy jelen lehet.

Azt is rögtön tudta, hogy vissza fog jönni. Újra meg újra itt fog ülni, mert ez a békesség kell neki. Mindig is kellett volna, ha tudta volna, hogy létezik. De csak sejtette. Most jó.

***

Különben ebben a templomban Dániel próféta soha nem fordult meg. Mellesleg a másikban sem ült ott, ahol a koszfoltt van, hanem leginkább állt hátul. De ez nem is fontos. A lényeg, hogy néhány ember – köztük Mária is – hazatalált az atyai házhoz. Volt, akinek ehhez kellett egy különös ember, egy csendes erdei ösvény vagy egy koszfoltt a templompadon. De még mindig van néhány szabad hely...

Megtérésre hívtak

Egyenesen a nyomdából vitte legújabb kötetét a főváros patinás kávézójának, a Centrálnak a különtermébe a Luther Kiadó. A december 10-i könyvbemutatóon Szeverényi János országos missziói lelkész Ézs 44,22–23 összefüggésében méltatta Büky Anna vállalkozását, aki huszonegy „megtéréstörténetet” gyűjtött csokorba. Az evangélikus egyházunkhoz kötődő bizonyoságtevők közül többen is megszólaltak az esten, sőt néhány gyülekezeti ének is felcsendült Bakay Péter cigánymissziói referens gitárkíséréssel.

Ajánlás egy nagyszerű könyvhöz

► **Polgármester, sportriporter, festőművész, lelkész, újságíró, háztartásbeli, nyelvészprofesszor, kovácsmester, jogász, teológus, színházrendező, mérnök, nővér, szívsebész, fizikus, külkereskedő, újságíró, templomgondnok, háziorvos, filmrendező... A közös bennük: Isten gyermekeinek vallják magukat.**

Nagy élmény volt végigolvasni a huszonegy tanúságtételt. Szükségünk van erre a műfajra. Megláthatjuk azt, hogy az Úr él, hogy ő az, aki keres minket, vonz, megszólít, megbocsát, hitet és új életet ad. Felismerhetjük belőle, hogy Isten nem dolgozik egy kaptafára, nála nincsenek sablonok. Mindenkit ott és úgy szólít meg, ahogyan arra annak az embernek szüksége van a megtéréshez, a vele való kapcsolathoz.

Fontos üzenete ennek a gyűjteménynek, hogy az Istenre találásunk és vele járásunk egyénenként is különbözhet. Nagy jelentősége van a tanúságtételnek a hinni

nem tudókhöz, a kételkedőkhöz kreatív szeretettel való odafordulásban.

Az ember szereti a történeteket. A Szentírás nagy része is emberekről, történetekről szól, ezeken keresztül mondja el Isten igazságát, az ember helyzetét, a bűn mibenlétét és a szabadulás lehetőségét. A mai emberek mai történetei pedig elmondják számunkra, hogy Isten nem változik: ugyanúgy megszólít, és – ha elfogadjuk őt – számunkra is élő valósággá válhat jelenléte az életünkben.

Kinek ajánlom Büky Anna könyvét? Mindenkinnek: hívőnek, keresőnek, hinni nem akaróknak. Köszönet a Luther Kiadónak, T. Pintér Károly szerkesztőnek, Büky Anna írónak és a bizonyoságtevőknek. Volt hitük, erejük vallani a legszemélyesebből, hogy másokat is segítsenek, bátorítsanak: „Ami lehetetlen az embereknek, az Istennek lehetséges.” (Lk 18,27)

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

Büky Anna: *Megtérés*. Szerk.: T. Pintér Károly. Luther Kiadó, Budapest, 2015. Ára 1490 forint.

Büky Anna dedikál

Madárvizsga

A fiú hamarosan érettségizik. Budai kertés házunkban feltettem neki a kérdést – merthogy harsogott a hegyes csőrű, fürgé éneklőmadár –, ki írta a következő verssorokat: „Zeng a picinyke / szénfejú cinke / víg dithyrambusa: dactilusok.”

Két okból is zavarba hoztam: először hallotta a fenti sorokat, és arról sem volt fogalma, mit kell tudni a cinégéről. Aztán kiderült, hogy nem ismeri a fákat, a növényeket, a virágokat; a bokrok, a füvek, a virágok illatát, színét. Az állatokat, a madarakat. Tösgyökerez pesti srác, agya, mint a borotva, két felsőfokú nyelvészvizsgálója van, de nem tudja, ki volt Áprily Lajos, aki talán a világirodalom legjobb verseit írta a madarakról. És fogalma sincs a cinégéről.

Sosem hallott az ötörök eredetű som szavunkról (nem is látott somfabokrot), amely a finnugor fűzzel együtt – a virágnevek között elsőként – 1001-ben már írásban rögzült. És az sem véletlen, hogy miért. Tudniillik egy somfabokor feltűnő volt a tájban, nagyszerű tájékozódási pontnak számított. „Inde ad sum bukur rea...” Tehát amikor felmérték a ha-

tárt, akkor mondták, hogy... innen megyünk egészen a somfabokorig. Ezért olvashatunk a somról sok helyütt. De a somfa igen kemény fa is volt, jól lehetett belőle sétabotot, verekedőeszközt, terelőszerszámot, miegyebet csinálni.

Életében nem találkozott a fiú az őzapóval, a süvöltővel, a pirókával, a nyaktekerccsel, a gyurgyalaggal, a küllővel, a tengelicével. És a cinégével, amely a saját kertjükben énekelt neki. Nem ismerte tolluk színét, formájukat, hangjukat, szokásaikat. De két felsőfokú nyelvészvizsgálója van.

Nem volt szép tőlem, hogy tovább feszítettem a húrt: tudja-e, mi a különbség a dactilusok és az anapesztusok között. Nem tudta. Ellenben azzal tisztában volt, hogy verslábak. Erre fel meséltem el neki – még mindig Áprily Lajos verséből kiindulva – a következő történetet.

Lőrincze Lajos nyelvészprofesszor – aki nemrégiben ünnepelte volna századik születésnapját – és Áprily Lajos egyszer vitatkoztak ezekről a dactilusokról. Nagyon jó barátságban voltak, szerették is egymást, a

költő éppen a tanár úr Szilágy Erzsébet fásori otthonában vendégeskedett, amikor a házigazda nekibátorodott, és megkérdezte: „Lajos bácsi, biztos, hogy dactilusokat mond a picinyke szénfejú cinke?” Áprily azt válaszolta: „Hát miért? Szerinted nem?” Lőrincze tanár úr ráfelelte, hogy: „Nem. Énszerintem anapesztusokat. Mert nem azt mondja, hogy tá-ti-ti, hanem azt fütyülgeti: ti-ti-tá. És Lajos bácsi is egy másik versében azt írja, hogy »az a kicsicsűr-madár«; ki-csi-csűr, ki-csi-csűr; tehát nem tá-ti-ti, hanem ti-ti-tá.” Lőrincze professzor úr tovább érvelve felemlítette, hogy Szent György-napkor ők is azt hajtogatták mindig a szülőhelyén, Szentgálon: mondja már a cinege, hogy „tu-tyi-kő, tu-tyi-kő”, tehát most már posztból való cipőt is fel lehet venni, mert jóra fordult az idő.

Bájos volt a költő, mosolygott is, és azt mondta: „Hát, tudod, attól függ, hol kezdi el, meg hol hagyja abba.”

A múltkor azon kaptam a fiút a budai kertben, hogy a cinege énekét figyelte. Lehet, hogy nem teljesen reménytelen?

■ KÓ ANDRÁS

Versei híven tükrözik

Portrévázlat Pósa Zoltánról

► **Emberi példa. Pósa Zoltán Debrecenben született, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen végzett magyar–német szakon, a Nagytemplomban konfirmált 1962-ben. Többek között József Attila-díjas (2000), Obersovszky Gyula-díjas (2007), a Magyar Érdemrend tisztikeresztjével (2013) kitüntetett író, költő, irodalomtörténész. A rendszerváltozásig egyetlen regénye, az *Ama török látott napvilágot*. 1990-től huszonnégy önálló könyv írója, több mint nyolcvan kötet társszerzője és mintegy négyezer, főként irodalmi és filmes tárgyú tanulmány, esszé megalkotója. Az idén azért kapta a Protestáns Újságírók Szövetségének Rát Mátyás-díját, amiért 1990 előtt üldözték. Nevezetesen hitvalló írói, költői, esszéírói és szerkesztői magatartásáért.**

Arra a kérdésre, hogy miként lehetett a háttérbe szorítottságot elviselni, elsőként a feltétel nélküli keresztyén hitet nevezi meg élete zsinórmértékének.

– Költeményeim jelentős része bibliai ihletésű. Legutóbbi, 2013-ban megjelent, *Egy az Isten* című verseskötet címadó verse a 397. dicséret eszmei vezérfonalát követi: „Ó, Sion, ébredj, töltsd be küldetésed...” Bár olykor világunk földi siralomvölgyé, és osztályrésznünk a szenvedés, máskor szép és harmonikus, a hívő ember várja, hogy Jézus eljőjön hozzá. *Bod Péter* szavaival utalva: először, amikor születésünk után a keresztség megéri a homlokunkat, másodszor, amikor a konfirmáció által Jézus a szívünkbe költözik, harmadszor pedig, amikor halálunk óráján eljön értünk. Várjuk a Megváltót az idézett ének szavával: „Légy örömmel, békekövet, hirdesd: a Szabadító elközelgetett” – osztja meg velünk gondolatait *Pósa Zoltán*, és *Karácsonyi számvetés* című versét idézi, amelyben a maga szavaival fogalmazza meg ezt a várákozást:

„A szó minden előtt
Hús-vérre testesült
Atya, Fiú, Szellem,
Minden erős jellem
Szívembe költözött,
Húsvéti Bárányak
Színébe öltözött
Ám Isten megjelölt
Minden kivettetés
Lelki vesszőztetést
Viselő földi lényt
Kit a sátán gyötört
Aki megváltónként
Keresztre feszített
Halálba kergetett
Pokolba leszálló,
Onnan föltámadó
Győztes Krisztusunkért
A sötétség földjén
Sugárzott tiszta fényt
Illesse homlokát
Szűz napfényglória,
Kezébe pálmáig
Kövesse lépteit
Halk eufória
Föl jegyzi tetteit
Mennyei krónika
Jutalma öröklét
Az égi jelenlét.”

Verskötetei, verseinek címei – például *Alászállás*, *Törött tükrörbe néztél*, *Magyar vagyok*, *Református hippizsoltár*, *A fehér bohóc fel-támadása*, *Jézus – híven tükrözik* elkötelezettségét.

A 2015. évi Rát Mátyás-díjazott szerint vele együtt kapták meg mindazok ezt az elismerést, akik vele együtt viselték el a mellőztetést.

– Rólam köztudomású, hogy minden versemet és regényemet

feleségemnek, múzsámnak, osztályos társamnak, *Barna Mártának* és a fiamnak, *Pósa Máténak* ajánlom. Játékosan példás, szeretetteljes családi életet élünk. És úgy gondolom, odaátról, Isten

birodalmából elégtételt éreztek díjaim átvételekor a szüleim is, akik engedtek konfirmálni a kora hatvanas éveikben, az amnesztia előtt” – emlékezik.

Az elmondottakból egyenesen következik Pósa Zoltán egyik kedvenc igéi idézete: „...ha igent mondotok, az legyen igen, ha pedig nemet, az legyen nem...” (Mt 5,37)

Életművének zászlóshajója egyrészt a nagy, megközelítőleg kétezer oldalas trilógia, amelynek kötetiben (*Aranykori tekercek*, 2003; *Menekülés négy sávon*, 1994; *Mediterrán tintabura*, 1994) az Ige szellemében mondja ki: abban az ateista világban tisztességes ember számára nem létezett hiteles önmegvalósítás.

A másik, a frissen megjelent, 2015-ös könyvheti könyve, a halálos betegségből való fölépülésének története, a *Seminoma, avagy kórház a város közepén* című kétrészes, több mint nyolcszáz oldalas megtérési regény mottója: „*Ne félj, mert megváltottalak, neveden hívtalak, enyém vagy...*” (Ézs 43,1)

Bibliát naponta olvas, Gazdagréten él, a helyi gyülekezet lelkipásztorának, *Lovas Andrásnak* a karizmatikus igehirdetései fölfényezik vasárnapjait, csak akkor hagyja ki őket, ha Balatonföldváron vagy szülővárosában, Debrecenben, a kálvinista Rómában van.

Hogy mit jelent Pósa Zoltán számára Jézus? Valljon erről végül Jézus című verse: „Csak te vagy biztos pont / a világ közepén / jobb és bal féltékeny, planétánk peremén / mert te vársz bennünket / lélektemplom tornyán / Istennek szent Fia / az Atyának jobbán.”

■ BÉRES L. ATTILA

A cikk első ízben a *Reformátusok Lapja* november 15-i számában jelent meg.

Wallrabenstein Jakab, alias Bujdosó János

Ötven éve halt meg a Magyar Béthel alapítója

► A németországi Bethelben epileptikus betegek gyógyítására jöttek létre a Bodelschwing-alapítványok. Eredetileg az ilyen betegségben (németül „Anfallskranken”) szenvedőket fogadta be 1867-ben a bielefeldi belmisszió. E misszió első vezetője Friedrich Simon volt, őt követte 1872-ben Friedrich von Bodelschwing. Érdeemes lenne külön is írni róla – hiszen Bethel az ő és utódai vezetésével fejlődött Európa legnagyobb diakóniai vállalkozásává –, de most a Magyar Béthel alapítójára, az ötven éve elhunyt Wallrabenstein Jakabra (későbbi nevén Bujdosó Jánosra) emlékezünk.

Wallrabenstein (1881–1965) családja bácskai német (sváb) földművescsalád, II. József idején vándoroltak be Németországból. Ő maga 1881. október 4-én született Tisztaivánfalván (németül Jarek, szerb nevén Bački Jarak). Szülei – Wallrabenstein János és Rein Éva – Jakab fiukat gyenge testalkata és jó szellemi képességei miatt

gyengeelméjű gyermekek otthonát. A saját alapítású otthon sem állami, sem egyházi támogatást nem kapott, fenntartói maguk a családtagok voltak. (1932-ben a diakonisszaegyesület megszűnt.)

Wallrabenstein Jakab lemondott a metodista egyházban vállalt munkájáról, hogy minden erejét maga is a

Az archív felvétel aláírása: „A »Béthel«-otthon gondozottjai 1937 nyarán.”
A kép bal szélén: Bujdosó János

gimnáziumba adták. Újvidéken kezdett, végül 1902-ben a sarvasi gimnáziumban érettségizett.

Isten elhívottjaként Eperjesen végezte el a teológiát. Az utolsó félévben tanulmányi útra küldték: Halléból került a bielefeldi Bethel Intézetbe. Itt egész életét meghatározó tapasztalatokat szerzett, és elhatározta, hogy ezt a diakóniai munkát otthon is el fogja indítani. 1906-ban Scholz Gusztáv bányakerületi püspök avatta lelkészé.

1908-ban feleségül vette Engisch Katinkát, a szeghegyi evangélikus lelkész leányát. (Isten két fiú- és három leánygyermekkel ajándékozta meg őket.) 1909-ben a bánáti egyházmegye mramoraki (magyarul Homokos a település neve; Temes vármegye) gyülekezetének lelkésze lett. Gyülekezet munkája mellett itt már tevékeny belmissziói munkát végzett, főleg az alkoholizmus ellen, az úgynevezett „kékkesztes” mozgalomban. (Ne csüggedj! címmel lapot indított, és szövívője lett a mozgalomnak.)

1918 után Trianon miatt hazajött, mivel magyarsága miatt halálra ítélték. 1922-ben érkeztek Nyíregyházára. Vagonban laktak, majd a metodista egyház tagjaitól kaptak egy szobát. Az amerikai metodisták segítségével felépítettek egy kápolnát, mellette papi lakást. Wallrabenstein elfogadta az akkor még egészen fiatal magyarországi evangélikus-metodista szabadegyház hívását. A metodista gyülekezet lelkésze lett, de kapcsolata nem szakadt meg az evangélikus egyházzal sem.

1929-ben Budapestre helyezték, ahol az ősz folyamán megalapította a Tábita Diakonisszaegyesületet. Ennek mintegy „folyományaként” hozta létre 1930. május 29-én négy beteggel a Magyar Béthelt. Egy budakeszi telken építették fel az epileptikus és

Béthelben folyó munkára fordíthatja. Jegyezzük meg, a konyhát a felesége vezette. Legalább ennyire érdekes, hogy másik fia, Frigyes győgyepedagógus lett, és – néhány háznyira az említett telektől – 1938-ban megalapította a Reménysugár nevű otthonát. Őt 1946-ban mint németet ki-

A Béthel-otthon és első gondozottjai

telepítették (az 1941. évi népszámláláskor a magyar és a német kötődést egyaránt megjelölte), és a bielefeldi Bethelbe került.

Wallrabenstein Jakab a nevét 1947-ben Bujdosó Jánosra magyarosította. Néhány év múlva a Magyar Béthelt is államosították, Szeleho Gábor evangélikus lelkész azon igyekezete, hogy egyházunkba „mentse át”, nem járt sikerrel.

Bujdosó 1950-ig – áldott lelkű feleségével és gyermekeivel – mint nyugalmazott lelkész dolgozott az intézményben, míg azt 1950 szeptemberében meg nem szüntették. Ekkor feleségével Éva lányukhoz költöztek Nyíregyházára, 1959-ben viszont Frigyes fiuk mellé, a bielefeldi Bethel-otthonba települtek át, az akkori Nyugat-Németországba. Bujdosó János ott is halt meg 1965. december 30-án. Felesége 1969-ben hunyt el, s mindketten a régi bielefeldi temetőben nyugszanak a lelkészek számára fenntartott helyen. Sírjukon magyar felirat idézi a Szentírást: „Sasszárnyakon hordoztalak titeket.” (2Móz 19,4)

■ D. KEVEHÁZI LÁSZLÓ

Élimben az élet

Mintha csak óvodai ünnepségen lennénk. A nagy odaadással formált, de gyakran döcönő verseket, szóról szóra való sűgással megsegítve, az olykor hamiskásba tévedő énekeket mély rokonszenvvel fogadja a hallgatóság. Drukkolunk, hogy sikerüljön.

A szereplő arcán az izgalom rózsái, olykor a büszkesége, mert sikeresen túl van a ráosztott strófán. Az igyekezetbe még a pengető is beletörik, s ahogy a színskálás citra hangja lecseng, a megkönnyebbülés válik hallhatóvá. Aztán elkalandozik a figyelem, kiül az érdektelenség, hisz már annyiszor hallotta a közös tanulást, a próbák során...

Örök gyermekléte szorult, öregedő női testet cipelők a betlehemi történet előadói, a nyíregyházi Élim Evangélikus Szeretotthon gondozottjai. Középsúlyos értelmi fogyatékosokkal élők. Október óta rendületlen kintartással gyakoroltak, hogy karácsony közeledtével megörvendtessék a nyíregyházi és környékbeli gyülekezeteket, egyházi fenntartású más intézmények lakóit, klienseit műsorukkal.

Soltész Gyuláné Somogyi Aranka bizonyára nagy elégedettséggel szemlélne, hogyan sáfárkodnak az utódok az Űrnak tett felajánlásával 1920 óta. Az árván maradókra, az elhagyottakra gondolt, amikor – lánytestvéreinek egyetértését megszerezve – a Derkovits utcai portát egyházára bízva diakóniai intézményt alapított.

Majd száz év alatt a profil olykor módosult, de az örökhagyó akarata érvényesült: Élim oázis. A bibliai tizenkét forrás és a hetven pálmafa a szem-

nek láthatatlan, de a biztonság, a gondoskodó szeretet bizonyossága mind az ötven ellátott számára napi valóság. A jelmezbe bújt nyolc szereplő ebből meríti a bátorságot, hogy az idegen, is-

szövést is nagyon élvezzi. Van, aki kézimunkákat készít, de boldogan alkotnak azok is, akik a festékekbe mártott ujjbegyükkel tudnak nyomot hagyni a papíron. A skála széles, ti-

A SZERZŐ FELVÉTELE

meretlen, olykor rideg és elutasító világ elé lépjen azzal a képességével, amely számára adatott.

Belméné Gebei Gabriella és Sándorné Hargita Edit foglalkoztatók, valamint Balászné István Edit vezető ápolónő nem hagy kétséget: ők a leginkább képezhetők, fejleszthetők, az otthon lakóinak többsége súlyosabb hátránnyal, halmozott nehézségekkel él, képtelenek az önállóságra. De például Hajnikának, Szöszikének, Nellikének örömförrás a szereplés, és szolgálatként tekintenek rá – értenek egyet a munkatársak.

A mindennapoknak tartalmat adó műhelymunka lényege is az öröm. Nellike – akivel gyakorlatilag együtt kellett mondani a verset, mert nem nagyon tud beszélni, csak szeret – a

zenhatan hetente egyszer azt játsszák, hogy iskolások. Minden lány képes valamire, még ha csak az udvaron termő levendula leveleinek lemorzsolására is... És személyiségek, akik határozottan el tudják dönteni, hogy Bach szóljon, vagy Cserháti Zsuzsa, míg a masszírozófotel kényeztetését élvezik.

Életüknek a heti kétszeri bibliaórák, áhítatok, vetélkedők adnak ritmust. És az ünnepek, amelyek a találkozásokra is alkalmasak. Bár az Élim lakói közül csak keveseknek vannak élő kapcsolatai. Érthető, hiszen a negyvenes-ötvenes generáció a legnépesebb, de a hatvanasok klubjába is öten léptek már be. Örökre gyermekként.

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

Emberi méltóság és iste

A Katolikus Karitástól kapott legszébb ruháját veszi fel, hogy abban menjen az éjféli misére. Ahol ezek szerint nemcsak úri dámák és érdekvezérelt urak vannak.

Szerettem volna megismerni Antal Barnabás Józsefet, próbáltam felkutatni őt. Nyíregyházán többen tudtak róla, az evangélikus egyház Oltalom Szeretetszolgálatának hajléktalanellátóján is nyilvántartásba vették őt. Talaly karácsonykor még sokan látták. Mára azonban eltűnt. Nem tudom, mi

lett vele. Talán újra kicsúszott a talaj a lába alól. De az is lehet, hogy éppen ellenkezőleg: sikerült visszakapaszkodnia, és társra lett, saját otthona lett, munkát is talált.

Amíg nem találok meg Antal Barnabás Józsefet, addig marad nekem ez a fotó 2014 karácsonyáról. A kép azt üzeni, hogy minden embernek méltósága van. Ezzel összefüggésben eszembe jut az egyik zsoltár költői kérdése: „...micsoda a halandó (...), hogy törődsz vele, és az emberfia, hogy gondod

Posztolok, tehát vagyok?

„Azok az idők valószínűleg már elmúltak, amikor csak azért sportoltunk, hogy a Facebookon posztolhassuk a megtett szakaszt...” – olvasom a reklámujság egyik „cikkében”.

Újságíró, de egyáltalán, korunk embe-re sohase mondja ki azt, hogy „én már semmin nem lepődöm meg”, mert az élet azonnal rácafol a kömmelmű kijelentésre! Így drámai meglepődés helyett csak annyit kérdezek magamban: „Bocsánat, mi van?”

Tudom persze, hogyne tudnám, hogy a világ ebbe az irányba tart már rég, és óriási léptekkel halad el előre, ahogy a technikai eszközök egyre profibbak, gyorsabbak, olcsóbbak lesznek. Ma már mindenki tud fotózni a mobiljával, és biztosan talál valahol wifit, amellyel már „tolható is fel” a kép, a poszt, a komment, hogy önmagért beszélve megmutassa – de mit is? Egy pillanatot, amikor az illető legálább annyira figyel arra, hogy elkapja, leszelfizze és feltöltse jó gyorsan, mint magára az élményre.

„Elmúltak már azok az idők...” Fura, ha valaki még nem nyolcvanéves, de már tartalommal telik meg számára ez a mondat. Pedig így van...

Elmúltak azok az idők, amikor sok minden természetes volt számunkra, mert nem ismertünk mást. Amikor azért főztünk (pardon, főztek szüleink, nagyszüleink), hogy jó étvágygal meg-együnk a vasárnapi ebédet, családi körben, és nem volt muszáj tudatni az egész világgal a menüsört, egyidejűleg a déli harangszóval. Elmúltak azok az idők, amikor lementünk mi, vízivárosi gyerekek biciklizni, hógolyózni, szánkóz-

ni, és nem dokumentálta senki. Illetve most látom, valami mégis: az emlékezetünkben megmaradt a lenyomata. Vagy amikor átbújtunk a Párizs-kert kerítésén, és a buja, zöld, elvadult, vadregényes kertben játszottunk, már nem tudom, mit, de sikerült csontig lehorzsolni a lábamról a bőrt (a heg megvan ma is)... Szóval, igen: azok a délutánok ott, a kertben – ma már „Pavillon de Paris”, méregdrága francia étterem a benne álló épület – a sosem volt albumom becses fényképei.

Vagy amikor fagyizni visz kedvenc osztályfőnökünk a közeli cukrászdába, mert már csak pár nap van a tanévből, és megvolt a Halászbástyán a kisdobosavatásunk is; vagy a Bástyasétány ősszel, amikor a levelek fele már lehullott, és az ősz minden színében pompázik a sétány; vagy lent a Duna-part, ahol annyi gesztenyét gyűjtöttünk, hogy alig győztük hazavinni; vagy...

Egy-egy „igazi” fotó a kimondottan jeles napokról megvan talán valahol, bár többszöri költözésem aggodalommal tölt el e tekintetben. Megvan talán, fakulóban, kizárólag papíron, de az emlék él, színesben, „nagy felbontásban”, és hozzá fények, hangok, illatok, hangulatok is előjönnek, ha becsukom a szemem.

Inkább nem folytatom, mert szépek ezek a képek, és szomorú leszek tőlük. Azok az idők elmúltak...

Ma már én is egyre gyakrabban posztolok. Az igazi mégis az a bizonyos, nem látható, a nyilvánosság elé nem tárt album. Aki úgy gondolja, próbálja ki. Végül is nem kerül semmibe.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Kis adventi „módszertan”

Könyveket ugyan szívesen vásárolok, a család aprajának nagyjának éppúgy, mint magamnak, de egyébként igazi antiboltkóros vagyok, nyíltan vállalva ezt a különcséget. S bár örömet, meglepést szerezni nagyon szeretek, a bolt hátán bolt, erőszakos hangulatú fogyasztói habzsoldákat szívesen elkerülöm az év minden szakában, de különösen a karácsony előtti hetekben. Elsősorban talán azért, mert végtelenül elso-

morít az ilyenkor a szokásosnál is adázabbá váló csörtetés a bevásárlóközpontokban meg a sok helyütt nap-hosszat nyekergő karácsonyi dalocskák a száncengőről és Rudolfról, a szegény vörös orrú rénszarvasról. Ha mégis kénytelen vagyok betérni egy-egy vásárlási mámorban szenvedők számára kitalált helyre, gyakran a szívemnek legkedvesebb karácsonyi zeneműhöz, *Bach Karácsonyi oratóriumához* fordulok segítségért. Vagyis

úgy függetlenítem magam a nemszerelem körülményektől, hogy az oratórium első kantátájának harmadik részletéből, a *kis adventi „módszertan”*-nak is beillő altáriából zümmögök magamban két sort: „Bereite dich, Zion, mit zärtlichen Trieben, / Den Schönsten, den Liebsten bald bei dir zu sehn!” Uhrmann György magyar szövegével: „Készülj, Sion, hogy gyengédséggel / fogadd a legszebbet, a legkedvesebbet!”

Gondoljunk csak bele, milyen bölcs tanács is ez! Ha családunkban, baráti körünkben gyermek születik, mindenki természetesnek tartja, hogy az újszülöttet óvatos szeretettel, gyengédséggel kell körülvenni, s nem kíméletlen nyüzsgéssel, hangoskodással, csörtetéssel. Tehát nem (volna) természetes és magától értetődő, hogy az Isten-gyermek érkezését várva is ugyanez a szó, a *gyengédség* legyen napjaink vezérfonala? Gyengédség iránta, a legszébb és legkedvesebb érkező – és egymás – iránt? Nincsen az a szépséges adventi koszorú, amely felérhetne ezzel a méltó készülődéssel, várakozással.

■ –PETRŐCZI–

Adventi-karácsonyi jegyzetlapok, 2015

Advent. Csodálatosak a várakozás napjai. Várakozás a pillanatra, arra, aki van. Milyen titokzatosak a szavak, legtöb- ben csak dadogva tudunk beszélni róla. Azért, mert Isten valóban megtestesült, vállalva a lét minden drámáját és apró örömet. „...túl idő és tér vastörvényén, melynek – megszületvén Betlehemben – maga a teremtő Isten is készsége- l és véghetetlen önátadással vetette alá magát. Advent ide- jén mi arra várakozunk, és az után vágyhatunk: ami meg- történt, és akit kétezer esztendeje jól-rosszul a kezünk kö- zött tartunk” – írta *Pilinszky*. Jézus azért született, hogy a háborúk tépte világban, vérző arcú napokban is nyilván- valóvá tegye Isten szeretetét.

***

November 13. Péntek a városjárás napja. Boltokat keresek, a zsúfolt piacon nézelődöm, friss kenyeret veszek. Megle- pe látom, a nagy bevásárlóközpontok már feldíszítve ragyog- nak. Elkezdtek az ünnepi készülődést. A mennyezetről pa- pírcsillagok füzére lóg, az emeleteken magas műfenyőfák, rajta bordó díszek. Fiatal lányok Mikulás-sapkában pros- pectusokat osztogatnak... Megindult a nagy embervadá- szat, a becsapás, a félárú vackok eladása. Hangos zene öm- lik mindenhol, s mintha megszűnt volna a kedvesség: erő- szakosak az eladók, szinte berángatják a bábész időseket. Venni kell valamit. De hol árulják a szeretetet?

***

Hóesés. Ebéd után kezdődött. Véletlenül kinéztem az erkélyre, a fenyők vigyázta kertbe, és láttam, lassú pelyhek- ben hull a hó. Előbb csak pilinkézett, kavargott az ágak kö- zött, azután sűrű hófúvással ostromolta a háztetőket. Egy óra sem telt el, az apró bokrokon már fehér prémek ragyog- tak. És eszembe jutottak akkor a dermedt, távoli tájak, a fel- hasadt jégmezők, a hazatérő hajók. A jégfalkatedrálisok, a zúzmaravilágban vergődő élet. Apámmal erre is emlékez- tünk. Szél letörte havas ágat hoztunk magunkkal, odatet- tük a kapu elé: így vártuk és köszöntöttük a karácsonyt.

***

Bálint Sándor. Negyven éve, hogy Szeged jeles néprajztu- dósánál vendégeskedtem. Elöttem van szeretetteljes, komoly arca, s midőn most, gondolatban, a régi estét idézem, kér- dő tekintete sugárzik vissza rám. „Ezt ismered? – kérdez- te. – Megtanítalak rá, és te továbbadod!” Halkan, kántálva énekelt, régi idők komolyságát idézve: „Hallja minden ház- nak ura, / Egyet elvert már az óra. / Az Úr Jézus váltságún- kért / Mihozzánk eljött ma. / Betlehemben kívül fekszik, / Ökör, szamar közt melegszi / Az Isten fia. / Nyugszik já- szolban. / Siessünk pásztorokkal, / Menjünk ajándékokkal, / Késő az óra, / Örvendezzünk ma.”

***

Karácsony napja. Az otthon és a család legbensőségesebb ünnepe. Nagymama és a finom ételeket már az előző napok- ban elkészítette, a kemence tüzet pedig úgy megrakta, hogy arra másnapig ne legyen gondjuk. Bukovinai atyafisága bűn- nek tartott minden karácsonyi munkát. Az a nap, a hosszú délután Jézus születésének ideje; arra kell gondolni minden mozdulatunkkal. Távolabbi rokonai csak annyit jártak, amíg elmentek a fényes templomba, és hazajöttek. *Berta* mama úgy hallotta, hogy akik ilyenkor járkáltak a havas utcákon, azoknak máktörő mozsarat kötöttek a hátára.

Veszekedés szentestén. Apám protestantizmusa és anyám katolicizmusa jól megfér otthon. Szinte erőt mér- itettek egymás hitéből, és jól érezték magukat a kis evan- gélikus és a belvárosi nagy katolikus templomban. A sötétzöld fenyőfa díszítése, az ajándékok elhelyezése ügyes kezű anyám gondja volt. Apám, amíg elkészült minden, velem sétált a havas utcán, bundájába bújtatva engem a metsző szélben. Az volt a jel, hogy visszamehetünk, hogy anyám háromszor cseppet, Szegény a sok izgalomban egy ízben elfelejtett cseppet, ami azzal járt, hogy mi félig megfagyunk. A gyertyagyújtás, a közös ének is elmaradt akkor: apám igazán megharagudott. Vacsorá- nál a kedves ételéből is alig evett. De az ajándékok meg- engesztelték: ő egy csodálatos, gyöngyház nyelvű bicskát kapott, bátyám egy öreg Bibliát, én gumilabdát. Szegények voltunk. Ma sem tudom, honnan varázstolt anyám annyi szépet és hasznosat. És azt sem tudom, mi adtunk-e ne- ki valami meglepetést. Most, annyi évtized múltával, úgy érzem, örök adósa vagyok mindhalálig.

***

Karácsonyi töprengés. Ünnepe: a tizenötödik az új évszá- zadban. Nagypapám 1846-ban született, apám 1906-ban, én 1946-ban. A legkisebb fiam, ha Isten is úgy akarja, még het- vinnél is több évet élhet. Vajon mi vár rá? És az utána jö- vőkre? Megbékél a világ, vagy fölfaljuk egymást? Jönnek, özönlenek a menekülők. Szegény megaláztatott, lázadók és gyilkosok. Végigtapossák Európát. Vajon érzékelik a gyé- mánthavas, tündöklő karácsonyt? És mi?

***

A tél ajándéka. Gyerekkoromban voltak igazi hidegek, hó- esések. Jégostoros szél járta az ébredő várost. Szomszédok, barátok kora reggel összejöttünk, és embermagas hóem- bert építettünk. Kővér hasa volt, vödörkalapja, hosszú sár- garépa orra. Egy óra múlva újból találkozott a csapat, és in- dultunk a Bocskai utca dombjaira: a Bocskai-havasokra. *Koc- ka* bácsi csengős szánja is feltűnt, de ilyenkor nem volt mér- ges ránk, engedte, hogy odakössük a sok ródlit. A két szép fekete ló még vágta a kezdett a csillogó délutánban.

***

Megszületett. Folytathatjuk: meg fog halni. De mivel Jé- zus született meg istálló homályában, van örök élet. Eljött észrevétlenül Isten országa. Ha van menny, ahová nagy fel- hősvények vezetnek, akkor bár meg is hal, harmadnapon föltámad. Ebben áll karácsony szépsége.

***

Újév. A jeles nap köszöntését 13. századi oklevelek is emlí- tik; a szép hagyomány Erdélyben új évezredünket is meg- érte. Ma is hallani az ostopattogást, a kolompós zajt. És per- sze látni időseket, fiatalokat; bent a templomban a várako- zás áhítatában halkán imádkoznak: „Add, Istenem, hogy a sebzett világ megbékéljen és elcsendesedjen. Hosszú aszta- lodhoz ülhessünk, ahol senki nem hiányzik. Szólíts bennün- ket keresztnevünkön. Fáradtak vagyunk mindannyian, add, hogy türelmesen várjuk gyógyító szereteted. Segíts, hogy min- den imádsággal másoknak is kérjünk jó szót és friss kenye- ret. Add, hogy a jószágmorzsákból itt a földön is kapjunk. Legyen egy szék, hely a fal mellett a magányos idegeneknek!”

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

enképűség

van rá?” (Zsolt 8,5), amelyre egy má- sik így válaszol: „Legyenek láthatóvá tet- teid szolgálódon, és méltóságod fiaik- kon!” (Zsolt 90,16).

Ez az ember is Isten képmása. Ő is várja az ünnepet. Ha módja van rá, tiszta inget ölt. Még arra is figyel, hogy a nyakkendője jól legyen megkötve. Közösségbe szeretne menni. Ha már neki nem lehet otthona, az Isten há- zába vágyik.

Kérem az olvasót, karácsonykor járjon nyitott szemmel. Hátha fel-

bukkan ez a férfi valamelyik isten- tiszteleten. Vagy szembejön velünk az utcán. Együtt utazunk a villamo- son. Ne küldjük el őt és sorstársait, ne is húzódjunk el tőlük. Inkább ve- gyük észre az ő emberi méltóságú- kat és istenképűségüket. *Kányádi Sándorral* együtt így imádkozha- tunk: „előrelátó vagy de mégis / nézz uram a hátad mögé is / ott is la- koznak / s örülnének a mosolyod- nak” (*Isten háta mögött*).

■ FABINY TAMÁS

FOTO: BALAZS ATTILA / MTI

A kompromisszum lehetőségét kereste

Százhusz esztendeje hunyt el Pap Gábor református püspök

► Komárom város 19. századi történetének jeles személyiségei közül kettő különösen is kiemelkedett: *Schnitzer Ármin*, a város izraelita hitközségének érdemekben gazdag, közmegebecsülésben állott tudós főrabbi, valamint *Pap Gábor*, a Dunántúli Református Egyházkerület 1878–1895 között Rév-Komáromban (ma Komárno, Szlovákia) szolgált tudós püspöke. S e két kimagasló személyiség a zsidó-keresztény párbeszéd magyarországi előfutárainak is tekinthető; barátságuk, egymás iránti kölcsönös tiszteletük, megbecsülésük ma is példaeértékű. A százhusz esztendeje elhunyt püspök azonban először nem e téren vált ismertté. *Pap Gábor – Petőfi Sándor* mellett – azon kevesek közé tartozott, akik fegyverrel és tollal is végigküzdötték 1848–49-et.

Pap Gábor versei végigkísérik a szabadságharc legfontosabb ütközeteit, győzelmeit. A református lelkész a személyes átélés hitelességével írta meg a branyiszkói áttörést, Budavár visszafoglalását, majd – fogsága idején – versben állított emléket az aradi tizenháromnak és *Batthyány Lajos* miniszterelnöknek.

Pap Gábort Bécsben érte az 1848. március 15-i pesti forradalom kitörésének híre. A Jókai Mór szerkesztette *Életképek* bécsi tudósítójaként szemtanúként, résztvevőként hitelesen számolt be az akkori eseményekről.

Századosi rangban került tömlőcbe 1849. augusztus 2-án Temesváron. A temesvári kazamatákból három hónap múlva, betegen bocsátották haza, de a szülői házban ismét elfogták, s a veszprémi várbörtönből csak betegsége okán szabadulhatott. Felügyelet alatt tartották később is.

A teológiai tanfolyamot magánúton, lelkész édesapja segítségével végezte el. A veszprémi közgyűlés tagjaként, majd országos képviselőként jó kapcsolatokat ápolott más felekezettekkel, s minden vitás kérdésben a kompromisszum lehetőségét kereste. A szabadelvű fúziós párt híveként szinte a végsőkig támogatta az ország pénzügyi helyzetét rendbe hozni kívánó törekvéseket, miközben a felekezeti autonómia kérdésében szembehelyezkedett kormányával. Emlékezetes felszólalásában a különböző vélemények tiszteletben tartását hangoztatva kiállt az 1868-as választási törvény mellett.

Iskolát alapított, dolgozott a nők oktatása érdekében, küzdött a köz-

nevelés színvonalának, a tanítók felkészültségének javításáért is.

Szenvedélyesen gyűjtötte a könyveket és az érmekeket. Háromezer darabos éremgyűjteményét még halála előtt szeretett iskolájára, a Pápai Református Kollégiumra hagyta.

***

Pap Gáborról protestáns körökben többé-kevésbé ma is megemlékeznek, azonban mint a zsidóság pártolójáról, barátjáról kevésbé. A közelmúltban e tevékenységével kapcsolatban *L. Juhász Ilona* és *Fritz Beke Éva* végzett kutatásokat. Tőlük (is) tudható, hogy Pap már az 1882-es oroszországi zsidóüldözés ellen is fel-emelte szavát. A komáromi újságban – *Komárom város emberségesen érző polgáraihoz* címmel – megjelent felhívásában adakozásra hívta fel a lakosságot, és ő maga példával járt elől a zsidó menekültek megsegítésében. Felhívása a német nyelvű sajtóban is megjelent, s hatására mindenfelől érkeztek az adományok.

Országgyűlési képviselőként, a főrendiház tagjaként a képviselőházban az 1875–78-as ciklusban javaslatot tett a zsidó vallás „egyenlősítésére” is. Ennek hatására a magyar református egyház 1892 és 1895 között erőteljesen támogatta a zsidó vallás egyenjogúsításának ügyét. Pap Gábor már nagybetegen vett részt 1895-ben a törvényjavaslat megtárgyalásán, ennek ellenére megvárta a szavazást is. A nemrégiben elhunyt főrabbi, *Schweitzer József* professzor mutatott rá: „Igenje történelmi jelentőségűvé vált. A törvényjavaslatot

107 főrend elveti, ugyancsak 107 főrend törvénnyé emelni javasolta. Tehát szavazategyenlőség állott elő. A házszabály értelmében az elnök igenlő szavazata döntött. A recepció bekerült a magyar törvénytárba. Ha Pap Gábor nem adja le szavazatát, éppen az ő szavazata híján a javaslat elbukik.”

Pap Gábor és *Schnitzer Ármin* barátságával kapcsolatban *L. Juhász Ilona* talált érdekes részleteket. Ezek szerint sokat elárul a két tudós baráti viszonyáról többek közt az, hogy amikor *Schnitzer Ármin* papi működésének huszonötödik évfordulójára Komáromban ünnepséget rendeztek, Pap Gábor fontosabbnak tartotta, hogy ezen vegyen részt, mint a konvent éppen akkor zajló fővárosi tanácskozásán. A *Tisza Kálmán* elnöklete alatt zajlott értekezlet-ről való egy napos távollmaradását la-

konikusán így indokolta: „Ünnepeljük rabbink jubileumát, amelyen okvetlenül részt akarok venni.”

***

Pap és *Schnitzer* nemhiába lehettek jó barátok, s nem véletlenül értették meg egymást. *Schnitzer Ármin* gyermekként élte meg a forradalmat, illetőleg a szabadságharcot, amely mély nyomokat hagyott benne. A szabadság-egyenlőség-testvériség eszméi (és példaképeként: az evangélikus *Kosuth*) felnőttkorában is meghatározók maradtak számára.

Több helyen folytatott rabbinikus tanulmányokat; tanulmányai közepette Nikolsburgban döntötte el, hogy a haladástól nem idegenkedő vallásos konzervativizmust választja programjául. S rabbiérett Komáromban évtizedeken keresztül ezt valószínűsítette meg.

Sikeres rabbi volt, vezetése alatt a hitközség dinamikusan fejlődött. Többek között jótékony egyletek alakultak, felépítették a menházat. Kezdeményezésére alapították meg a Dunántúli Rabbí Egyesületet, a haladó zsidó közösségek rabbijainak érdekképviseleti szervezetét. *Schnitzer Ármin* lett az elnöke később az Országos Rabbiegyesületnek is. 1914 decemberében hunyt el.

***

Pap Gábor 1895. november 2-án halt meg. Halálával kapcsolatban Komáromi Zsidó Hitközség 1895. november 3-án tartott közgyűlésének jegyzőkönyvébe a következő sorokat jegyezték be: „Elnök jelenti, hogy Pap Gábor, a helybeli ev. ref. egyházközség lelkésze, a dunántúli egyházkerület püspöke, kir. tanácsos, a főrendiház tagja, a nagytudományú egyházfő és legnemesebb emberbarát f. hó 2-én társadalmunk nagy fájdalmára megszűnt élni. Kérdezi, menyiben óhajt a hitközség képviselőtestülete részt venni a megdicsőült nagy férfiú folyó hó 5-én történő temeté-

sének gyászszertartásán. A jelentést fájdalmas részvét megnyilatkozása mellett tudomásul vétetvén kimondja a Közgyűlés, hogy a temetésen testületileg képviseli a hitközséget, kószorút küld a ravatalra és részvétét fejezi ki átíratilag is a gyászoló családnak és az egyházközség gondnokságának.”

A Komáromi Zsidó Hitközség lapja, a *Hitközségi Híradó* 2009 novemberében a keresztény-zsidó párbeszéd fontosságáról tartott konferenciáról szóló tudósításában így fogalmaz: „Pap Gábor személyében a 19. században egy olyan kiváló református tudós és humanista tevékenykedett, aki a napjainkban szélsőséges nézeteket vallókkal szemben a kereszt(y)én(y)séget nem kirekesztő, hanem a testvéri szereteten és tolerancián alapuló eszmének tartotta, s ebben a szellemben cselekedett egész életében.”

Schnitzer Ármin és *Pap Gábor* személye tehát példa, üzenet lehet ma is. A komárnói Selye János Gimnáziumban hagyományra vált, hogy egyes tantermeket olyan emberekről neveznek el, akiknek az élete, munkássága példa lehet. Nemrég *Schnitzer Ármin*ról is elneveztek egyet.

Pap Gábor nevét Hajmáskéren a Református Missziói Központ őrzi. 2011 őszén pedig Ihsz-pusztán – a helyi önkormányzat, a Dunántúli Református Egyházkerület, a közeli Malomsok település evangélikus egyházközsége és a Kerecsényi Dezső Szabadművelődési Társaság összefogásával (e sorok írójának kezdeményezésére) – bazalt emlékkövet állítottak, amely emlékeztet arra, hogy a magyar zsidó-keresztény párbeszéd előfutáiról nem szabad elfeledkeznie az utókoroknak.

A Pap Gábor halálának százhuszadik évfordulója alkalmából rendezett emlékkiállítás december 31-ig tekinthető meg a révkomáromi Limes Galériában (www.galerialimes.sk).

■ KERECSÉNYI ZOLTÁN

► A révkomáromi Limes Galériában november 13-án emlékkiállítás nyílt *Pap Gábor* református püspök halálának százhuszadik évfordulója alkalmából. A *Fritz Beke Éva* bábáskodásával létrejött dokumentumtárlatot – melyet a város önkormányzata mellett a Bethlen Gábor Alap is támogatott – a jeles etnológus, *L. Juhász Ilona* nyitotta meg az alábbi szavakkal.

A mikor Komáromba kerülve először jártam a református temetőben, felfigyeltem egy félbetört síremlékre. (...) *Schweitzer József* néhai budapesti főrabbi *A hazai református-zsidó dialógus előfutárai* című tanulmányából már nemcsak *Pap Gábor*ról tudhattam meg többet, hanem egy példaértékű keresztény-zsidó kapcsolatáról, két komáromi pap nem mindennapi barátságáról s egymás vallásának kölcsönös tiszteletéről is.

A zsidó vallásuk áttérésének tényét a református egyházba a korabeli törvények szerint az adott rabbival a polgármesteri hivatalon keresztül kellett közvetve tudatni, azonban a fennmaradt dokumentumok tanúsága szerint *Pap Gábor* közvetlenül is értesítette a komáromi főrabbit. „En minden felekezetenek és így azon felekezetenek is, mely az Egy Isten hitét megőrizte az emberiség számára, s mely olyan vezérfiakat mutatott fel, mint Mózes (...) jogait tiszteltem” – indokolta döntését egyik fennmaradt levelében.

1882-ben felémelte szavát az oroszországi zsidóüldözés ellen, s *Komárom város emberségesen érző polgáraihoz* címmel megjelent felhívásában adakozásra kérte az embereket. Példát mutatva a támogatók sorát ő maga nyitotta meg adományával.

„Gondoskodtam róla, hogy ezt a felhívást, az igaz keresztény tolerancia eme oklevelét,

mindenhol terjesszék... – idézte *Pap Gábor* püspököt életrajzi kötetében *Schnitzer Ármin*, majd így folytatta: – Neki azonban, a jó püspöknek el kellett viselnie az erőteljes támadásokat és még saját lelkészgyermekének rosszal-

Pap Gábor emlékköve Ihsz-pusztán

lását is. Amerikából, az ottani klerikusoktól is érkeztek nevére a mocskos pamflettek.”

A magyar református egyház az 1892–1895 közötti időszakban erőteljesen támogatta a zsidó vallás egyenjogúsításának ügyét. Amikor 1895-ben e törvényjavaslat végső

szavazásra a főrendiház elé került, *Pap Gábor* már nagyon beteg volt, zsidó orvosa nem javasolta neki az utazást. Ő azonban fontosnak tartotta, hogy a főrendiház tagjaként részt vegyen a voksoláson. Szavazata döntővé, történelmi jelentőségűvé vált, ugyanis ha nem lett volna jelen, a törvényjavaslat elbukott volna. A nemes lelkű püspök e sorsdöntő szavazás után néhány nappal, hatvannégy éves korában távozott az élők sorából.

A második világháború során, 1945-ben egy lövedék derékba törte *Pap Gábor* síremlékét, de a keresztény-zsidó párbeszéddel ez már jóval korábban megtörtént. Ki kell mondanunk, hogy a keresztény egyházak hangadó vezetőinek döntő többsége a vészidőszakban sajnos cserbenhagyta a zsidóságot, s a parlamentben is megszavazta a zsidók kirekesztését kimondó két törvényt, csak a zsidókat faji alapon kirekesztő, harmadik zsidótörvényre mondtak nemet 1941-ben, s ekkor is csupán a keresztény hitre áttértek érdekében/védelmében emelték fel szavukat.

Voltak azonban egyéni kezdeményezések, említhetjük például a mára méltatlanul elfelejtett *Éliás József* református lelkészt, az evangélikus *Szethlo Gábor*t vagy a gyulafehérvári katolikus püspököt, *Márton Áront* és másokat is, akik valóban a kereszténység szellemében cselekedtek, s készek voltak életük kockáztatásával a zsidók megmentésére is. S voltak, akik életükkel fizettek, mint például a kassai születésű két szociális nővér: a katolikus *Salkaházi Sára* és *Bernovits Vilma*, akiknek életét 1944 karácsonya után Budapesten a nyilasok golyója oltotta ki.

Pap Gábor derékba tört síremlékét *Fritz Beke Éva* – *Pap Gábor* élete és munkássága

elhivatott kutatója, a mai kiállítás megálmodója – fáradozásának köszönhetően nemrég pótolták, kiegészítették az egykor letört darabjával, ám látszanak még a hegek, az egykori pusztítás nyomai. A püspök síremlékét akár a keresztény-zsidó párbeszéd jelképének is tekinthetjük.

A vészidőszakban derékba tört párbeszéd az utóbbi években újra elkezdődött, Komáromban már több konferenciát is szerveztek a témában. Bízunk benne, hogy ez a párbeszéd, a keresztény-zsidó kapcsolat ismét kiteljesedik. *Pap Gábor* református püspök e tekintetben a legjobb példakép. Mert napjainkban is fontos a szolidaritás, mert a gonosz jelen van: az antiszemitizmus, mások kirekesztésének a hívei ismét fertőzik az arra fogékony lelkeket. Tudjuk, a holokauszt is a szavakkal kezdődött, ezért fontos, hogy mi, keresztények a múlt ismeretében gátat szabjunk ezeknek a szavaknak, mondatoknak, amelyek egyszer már majdnem a zsidóság teljes kiirtásához vezettek.

„Áldott legyen a jámbor ember emléke” – írta *Schnitzer Ármin* főrabbi *Pap Gábor*val kapcsolatban az ő emlékének ajánlott életrajzi kötetének befejező részében. Mi sem mondhatunk mást: legyen áldott *Pap Gábor* református püspök, s legyenek áldottak mindazok a keresztények, akik hasonló szellemiséget képviselnek!

S legyen áldott *Fritz Beke Éva*, aki szakmai és emberi elhivatottságával és szorgalmával fel-tárta e nemes lelkű püspök életének méltatlanul elfelejtett, ismeretlen mozzanatait, és e kiállítással nem csupán méltó emléket állított neki, hanem példaként állította elének, keresztények/keresztények elé.

Isten ajándéka

Karácsonykor jólesik ajándékaink által megmutatni a szeretetünket. Az igazi ajándékban lélek nyilatkozik meg lélek számára. Benne az ajándékozó és a megajándékozott közötti belső kapcsolat jut kifejezésre. Aki az ajándékot megérti, nem is azt nézi benne elsősorban, ami szemmel látható, hanem ami testi szemmel nem látható, a lélekből lélekhez szóló üzenetet, amelynek hordozója.

Az ajándékozó részéről lemondás történik. Valamit, ami eddig csak az övé volt, odaszán másvalakinek.

Az ajándékozás mindig kockázattal jár. Mert amíg valami az enyém, addig tudom, hogy mit cselekszem vele. De ha egyszer a kezemből átengedtem másnak a kezébe, milyen biztosítékom van a további sorsa felől? Nincs többé beleszólásom abba, hogy mi történjen vele. Kiszolgáltattam a megajándékozott egyén szuverén hatalmának.

A megajándékozott ember számára még sokkal kockázatosabb dolog az ajándék. Ajándékot elfogadni néha nagyon meggondolandó dolog. Mert ha megérkezik az ajándék, és elfogadjuk, sok minden jön vele együtt! Lekötelezettek leszünk. Bizonyos mértékig kiszolgáltattuk magunkat az ajándékozónak. Az ajándékozó mindig helyet kér és kap a megajándékozott életében. Ezért van az, hogy ajándék aligha maradhat el onnan, ahol két ember szíve összeforr, és egymás életét kölcsönösen áthatva, benső közösségben akarnak élni.

Az ajándék jelképe annak, hogy az egyik ember bezöngött és belép a másiknak az ajtaján, s az ajtó szívesen megnyílik, az érkezőt bizalommal fogadják, és helyet adnak neki, hogy a másiknak az életében is otthon érezhesse magát.

Azt mondjuk, hogy az ajándék mindig valaminek a levalasztása önmagunkról. Nos, az a betlehemi Kisded azt jelenti, hogy az Isten az ő örök szívéből szakította le számunkra az ő egyszülött Fiát. Nagy áldozatot hozott, amelytől megkímélhette volna magát. Az áldozat nagyságát a távolság méri, amely a mennyei dicsőséget és fényességet ennek a földi világnak a nyomorúságától és sötétségétől elválasztja. Onnan ide, mihozzánk alászállni, a Fiút a mi világunkba elbocsátani; az Igét, aki maga Isten volt, a mi testünkbe öltöztetni: ez ajándék volt.

Ajándék volt, mert lemondás volt, lemondás az Úr isteni lényének hatalomban és dicsőségben való megnyilvánulásáról; ajándék volt, mert önmagának a korlátozása volt az emberélet parányi, szűk kereteire. Ajándék volt, mert akit az angyalok végtelen seregei imádnak, itt nyugszik most előttünk egy szendergő újszülött alakjában. Volt-e valaha ilyen ajándékozás?

Az ajándékozás mindig kockázat vállalása. Istennek is az volt. Odaadta ennek a világnak az ő egyszülött Fiát, teljesen és feltétlenül. Nem küldött a kíséretében védelmező angyali légiókat. A világ tehetett vele, amit akart. A betlehemi fogadás a barmai közt adhatott neki helyet. Heródes poroszói halálra kereshették. Lehetett egész életén át otthontalan vándor, kitagadott testvér, hálátlanul megcsúfolt jövevény. Az övéi közé jött, és megtörténhetett, hogy az övéi nem fogadták be. Szerterjárt, mindenkivel

jót téve, betegeket gyógyítva, vakokat megvilágosítva, belpoklosokat tisztítva, bűnösöket felemelve – és minderre a világ felelete az volt: „Nem kell nekünk!” A betlehemi csendes éjszaka olyan útnak a kezdete volt, amely elvezet a keresztre feszítés tragédiájához! Volt-e valaha ilyen ajándék?

Az ajándékozás lélekföldítés. Ez az ajándék egybekapcsolja Isten és ember életét. Ezzel az ajándékkal Isten belépett a mi életünkbe; örökre lekötözte bennünket önmagának, hogy soha az alól fel nem szabadulhatunk többé. Csak az kell hozzá, hogy megértsük ajándékát, és hálás szívvel elfogadjuk.

Nem mindenki tud térdre omolva tisztességet tenni a betlehemi újszülött előtt, mert érzi, hogy ez az Istenrel való ellenkezés fegyvereinek lerakását, aláztos, boldog meghódolást jelent. De aki megnyitja előtte a szívét, az tudja, hogy ebben az ajándékban Istent fogadta be a maga életébe.

Pál apostol Isten ajándékát kimondhatatlannak nevezi. Leborulunk előtte. Imádjuk. De kibeszélni képtelenek vagyunk

Csak egyet lehet tenni: elfogadni. Átérezni, hogy nem szól. Felujjongani abban a tudatban, hogy ennél ma-

SZABÓ GYÖRGY ISTVÁN ABSZTRAKCIÓJA

gyobbat soha, sehol, senkitől nem kaphatok. Lehet arra gondolni, hogy milyen végtelen nagy különbséget jelent az egész világ számára és az én számomra is ez az ajándék; hogy milyen szomorú és sivár volna ez a világ, ha nem született volna számunkra Megtartó karácsonykor, és milyen ki nem fogyó fénynek, örömeink és békességnek a forrása az a tény, hogy megszületett.

És boldogan megtapasztalva az éjszakának ezt a kifényesedését a magunk életében is, rá lehet felelni az apostol szavára a mi szívünk ünnepi imádságával, amely egész életre elkötelez: „Hála legyen az Istennek kimondhatatlan ajándékáért!” (2Kor 9,15)

Ez számomra a karácsony lényege: hogy ezt az ajándékot megkaphattam.

■ SZENCZI LÁSZLÓ

Itt az idő a hálaadásra

„Nagyon köszönöm!” Ennek a két szónak nagyon mély jelentősége van, és sokféle módon, sokféle helyzetben elhangozhat. Hálánk őszinte kifejezése lehet egy alkalmazottunk felé, aki kiváló munkát végzett egy adott projektben; egy értékes ügyfelünknek a vásárlásáért; vagy egy beszállítónak, aki idejében megoldott egy égető problémát. De használhatjuk szarkasztikusan is, amikor valakinek a munkájára, szavaira vagy a nekünk nem tetsző viselkedésére utalunk.

Ez az időszak, amikor közeledik az év vége, jó alkalomnak tűnik, hogy megemlékezzünk azokról a dolgokról, melyekért igazán hálásak vagyunk. Te mire tudsz mondani egy igazi nagy „köszönöm”-öt?

A lista végtelen. Ha a munkánkra gondolunk, köszönetet mondhatunk egy új munkahelyért, előléptetésért, fizetésemelésért, nagyobb hatáskörért és felelősségért, az üzlet növekedésért vagy a cégünk megerősödéséért, az üzletágon belüli befolyás növekedéséért. De mi van akkor, ha nem kaptuk meg azt az állást, amelyet szerettünk volna? Vagy az annyira várt fizetésemelést? Vagy ha úgy érezzük, hogy stagnálunk, akár mi magunk, akár a vállalkozásunk? Tudunk hálát adni ezekért a dolgokért is?

És mi a helyzet személyes szinten? Ha jól alakulnak a pénzügyeink, ha ki tudjuk fizetni a számlákat, ha több pénzt tudunk megtakarítani és befektetni, vagy meg tudunk valamit venni, amit már régóta szerettünk volna, valószínűleg hálásak vagyunk. De mi van akkor, ha pénzügyi problémákkal küzdünk, vagy előre nem látott kiadásokkal szembesülünk? Vagy ha folyamatosan hozzá kellett nyúlunk a megtakarításainkhoz, hogy sürgető kötelezettségeinknek eleget tegyünk? Vagy újra el kellett halasztanunk egy áhított vásárlást? Hogyan tudunk ilyenkor hálásak lenni?

Ugyanezeket elmondhatnánk a családi kapcsolatokról, egészségünkről, még a hobbinokról és a munka utáni kedvenc időtöltésünkről is. Könnyű hálásnak lenni és köszönetet mondani, amikor minden jól megy. De küzdelmes nehéz időkben nem egyszerű. Akkor mit tegyünk? A Bibliában találunk javaslatokat.

A hálaadás legyen elsődleges fontosságú. A hála ne csupán formalitás vagy egy utólag odabiggyesztett valami legyen. Még az üzleti hajrá közepette is nagyon fontos, hogy megálljunk egy pillanatra, és kifejezzük a hálánkat. „Az építők tehát lerakták az Úr templomának az alap-

ját... [a papok, a lévíták] énekeltek, dicsérve és magasztalva az Urat, mert jó, mert örökké tart szeretete Izráel iránt. Az egész nép pedig nagy örömmujongásban tört ki, dicsérve az Urat...” (Ezsd 3,10–11)

Legyünk hálásak – mindentől függetlenül. Ahogy az eseményekre és körülményeinkre tekintünk, az befolyásolja érzéseinket, beleértve háláérzetünket is. De a Biblia azt mondja, hogy minden helyzetben adjunk hálát; részben azért, mert lehet, hogy nem ismerjük fel azonnal egy-egy helyzet célját, és nem tudjuk a végeredményt. „Mindenkör örüljétek, szüntelenül imádkozzatok, mindenért hálát adjatok, mert ez az Isten akaratára Jézus Krisztus által a ti javatokra.” (1Thessz 5,16–18)

Ismerjük fel, kinek tartozunk hálával! Ha jól mennek a dolgok, hajlamosak vagyunk önmagunknak gratulálni sikereinkért. A Biblia ugyanakkor emlékeztet minket arra, hogy minden dolog – képességek, tehetség, lehetőségek – Istentől van, ezért neki kell kifejeznünk a hálánkat. „Menjétek be kapuin háláékkal, udvaraiba dicséréssel! Adjatok hálát neki, áldjátok nevét!” (Zsolt 100,4)

■ ROBERT J. TAMASY
(Forrás: Monday Manna)

HETI ÚTRAVALÓ

„Örüljétek az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljétek! Az Úr közel!” (Fil 4,4-5)

Advent negyedik s egyben karácsony hetében az *Útmutató* reggeli és ünnepi igéi az Údvözítő születésének, Isten szeretetének jó hírével adják tudtúl, hogy mi is továbbadjuk másoknak, mint a pásztorok; ők örömhírmondókká lettek! Ime, a kétezer éves üzenet távirati stílusban: Érkezik a Megváltó: örvendeztetek! Isten elküldte Fiát; az Ige testté lett! Isten szeretete új életre indít! „Lelkünk sóvárogva várja az Urat, mert őbenne örül a mi szívünk.” (Zsolt 33,20.21; LK) És ő jön! „Emeljétek fel fejéteket, ti kapuk, és táruljatok fel, ti ősi ajtók, hadd menjen be a dicsőség Királya!” (GyLK 685,7) Mária éneke (lásd Magnificat EÉ 38); „...újjon az én lelkem megtartó Istenemben, mert nagy dolgokat tett velem a Hatalmas, és szent az ő neve.” (Lk 1,47.49) A mi örömünk oka a Fiú érkezése, ezért szüntelenül hálát adunk az Atyának, mert megígérte: „...Isten békessége, mely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szíveteket és gondolataitokat...” (Fil 4,7) az eljövendő Szent és Igaz Úrban! Ő ajtó nyit az üdvösségre. Kik megtartották igéjét, s nem tagadták meg nevét, azok „megtudják, hogy én szeretlek téged, én is megtartalak téged. Eljövök hamar: tartsd meg, amid van...” (Jel 3,9–11) „Én, Jézus, küldtem el angyalomat, hogy ezekről bizonyosságot tegyen nektek. Én vagyok a fényes hajnalcsillag. Bizony, hamar eljövök. Jöjj, Uram Jézus!” (Jel 22,16.20) Zsidók s más népek együtt dicsőítik Istent a gyülekezetben. Ezt a kijelentését Pál őszövétségi ígéretekkel bizonyítja, és kéri: „A reménység Istene töltön be titeket a hitben teljes örömmel és békességgel...” (Róm 15,13) Azon a csendes éjen „megjelent Isten üdvözítő kegyelme minden embernek!” (Tit 2,11) Az Úr angyala a jövendölés (lásd Ézs 7,14) beteljesülését ígéri Józsefnek, s Mária „fiút fog szülni, te pedig majd Jézusnak nevezed, mert ő fogja megszabadítani népét bűneiből.” (Mt 1,21) A Pál által hirdetett evangélium Isten Fiáról szól, „aki test szerint Dávid utódaitól származott, a szentség lelke szerint pedig...” (Róm 1,3.4) Az első karácsonykor „az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét!” (Jn 1,14) A betlehemi pásztorok „elmentek sietve, és megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő kisgyermekét. Amikor meglátták őt, elmondták mindazt, amit erről a kisgyermekről az angyalok hirdettek.” (Lk 2,16–17) „Krisztusnak azért kellett emberré születni, hogy mi benne újjászülessünk! Ime, ez az a nagy öröm, amiről az angyal beszél!” – tanít Luther. Pál írja: Isten „az ő irgalmából üdvözített minket újjászülő és megújító fürdője a Szentlélek által, hogy az ő kegyelméből megigazulva reménységünk szerint részesei legyünk az örök életnek.” (Tit 3,5.7) És Isten szeretete ünnepén „...megjelent a mi üdvözítő Istenünk jósága és ember-szeretete” (Tit 3,4) „Aki befogadta [a testté lett Igét], azoknak hatalmat adott arra, hogy Isten gyermekeivé legyenek; akik hisznek az ő nevében...” (Jn 1,12) „Ő Isten dicsőségének kisugárzása s lényének képmása.” (Zsid 1,3) „Itt a karácsony! Itt a Megváltó!” (EÉ 171) Hozzád jött!

■ GARAI ANDRÁS

Birkalecke

Hittanórát tartani mentem az egyik szomszédos faluba, amikor hogy, hogy nem, egy birkanyájjal találtam szembe magam az úton. Megtörtént ez arafelém már máskor is, de most ideges lettem, mert szeretek időben érkezni, ezek a juhok meg olyan ráérő népség, nem sietnek sehová, advent ide vagy oda.

Próbáltam áttörni az útzáron, dudáltam, és araszoltam közöttük előre, de nagyon keservesen. Valahogy minden megelőzött birka előtt volt egy még előbbi. Már majdnem szétduzzantam mérgemben, amikor az autótól megrémiült juhok közül az egyik eldőlt az út-

FORRÁS: INTERNET

testen, ott előttem. Csak fetrengett a földön, sehogy sem sikerült lábra kecmeregnie.

Megállt az idő. A bárány tehetetlensége szinte megbénított. Bogarat láttam már, hogy képtelen a hátáról visszafordulni, de juhok még soha. Most itt volt előben a lecke. Kiszálltam az autóból.

Jó ismerősöm, a juhász lassan, nyugodtan közeledett az állat felé.

– Jól van, semmi baj. Na, nyugodj meg – segítette talpra az ijedten kapáldzó birkát.

Nekem csak úgy félvállról vetette oda:

– Nem szabad őket ijesztgetni. Nagyon félnek állatok. Gyámoltalanok szegények. Nem kell itt azzal a nagy autójával hivalkodni. Kell az út, hát megkapja mindjárt. Várjon békében, míg elterelem őket.

Soha nem beszéltem még velem ilyen hangon. Meglepettem. Nem is tudtam szólni semmit, csak álltam a „nagy” autóm mellett (ami egy egész kicsi Suzuki amúgy). Ő meg tovább motyogott, inkább már magának, mint nekem.

– A bárány, az nem erre való, hogy így erőszakoskodjanak vele. Hát ha olyan nagy esze lenne a szerencsétlennek, kéne mellé pásztor?! De hát nem tud az a nyomorult magától semmit. Nem talál haza, ha eltéved. Nem bír kimászni, ha gödörbe esik. Még lábra állni se bír egyedül. Azért vagyok itt vele. Én nem hagyom...

Nem tudom, miket mondott még, mert akkor már elég messzire járt tőlem. A juhok lassan szabadon hagyták az utat. Nekem meg könnyes lett a szemem előbb a szégyentől, aztán az üzenettől, amelyet megkaptam ezen a télen is.

Hogy nem tudok én igazán jól felkészülni, de már nem is baj.

Hogy mindig is szükségem lesz Isten kegyelmére, és ő azt meg is adja újra meg újra.

Hogy nem én fogom hozni idén sem a karácsonyt, az örömet, a békét és a szeretetet, de ő biztosan hozza idén is.

■ F. T.

PALACKPOSTA

Kevés, több,
minden

Fiatalként sokszor tapasztaljuk, hogy valami „kevés”. Kevés időnk volt a felkészülésre, kevés volt az alvás, de számtalanszor kevés a menzán az ebéd, kevés a zsebpénz, kevés a lehetőség szórakozni, sportolni... Sajnos ebből lemondó, fájdalmas életrész születik. Ha kevés az, amit nyújtani tudok, akkor értéktelennek érzem magamat. Ha még diploma birtokában is kevés kilátásom van a munkaerőpiacon, akkor miért is gürcölni?

Kevés a mosoly, a felszabadultság az ifjúság arcán – s bizony nem csak ilyenkor decemberben, amikor már tényleg kevés erőnk marad az újabb témazárókhoz, vizsgákhoz. Fásult tekintetű fiatalok jutnak eszembe, akik kevésbé képesek a játékra, mert elfogyott a kíváncsiságuk, amelyet pedig egész életünkben jó fenntartani. Az érettségizők között már alig találunk ártatlanságukat megőrzött, családások során át nem ment fiúkat, lányokat.

Karácsony közeledtén minden hiányt pótolni akarunk, legyen szó anyagi vagy lelki javakról. Ennek érdekében költjük el a legtöbb pénzt, törődünk a legtöbbet környezetünk hangulatával és kapcsolatainkkal is. A lelki élet területére is több figyelmet fordítunk, időt szakítunk a tartalmasabb együttlétekre. Ilyenkor jobban fáj, ha kevés a béke, megértés és a jó szó körülöttünk, s még inkább látjuk mulasztásainkat.

A gyertyák fénye adta jótékony félhomályban őszintén magunkba lehet tekinteni. Meg lehet vallani csendes imádságban, hogy személyes életünknek hol vannak a hiányai: terhelhetetlen a szeretet, törékeny a bizalom, kicsiny a hit a szívünkben. Most azt is be merjük vallani, ha kevés az Úr Jézusra fordított idő, ha kevés hat át bennünket az ő igéje.

Talán különös, de nem egy karácsonyi ének, hanem egy másik cseng a fülemben: „Több erő! Több szeretet! / Többet Tőled mindennap!” Azért kell kérni ezeket Urunktól, hogy adni is lehessen belőlük.

Szegedi egyetemisták december elején saját pénzükből a szabad idejükben, kreativitásukat segítségül hívva, ünnepi díszbe öltöztették a gyermekklinikát. Sok ilyen szeretetből fakadó tett vált jó hírré az utóbbi napokban, de még több kellene, hogy minden hónapunk megtelhesse vele!

Végül pedig eszembe jut Oskar Schindler, aki Stern irányítva folyamatosan több nevet akart látni a listáján. „Még, még?” – mondta az írógép előtt ülő könyvelőjének. Majd később, amikor már Lengyelországban voltak, kétségbeesetten állapította meg, milyen kevés embert tudott megmenteni. Önmagára nézve, személyes tárgyait sorolva, lelki kínok közt vergődve jelentette ki: még több embert menthetett volna meg. Kevés az az ezerkétszáz zsidó, aki a listájára került, és ajándékkal kapta életét.

Ez a jelenet jut eszembe, amikor így karácsony táján a mennyei Atya titokzatos szeretetét vágyom megérteni. Hiszen ő nem a javait áldozta, hanem saját megszületett Fiát is odaadta, hogy felismerjük határtalan jóságát, és még többen és többen életet kapjanak általa ajándékba. Kegyelmi időt kapunk, hogy még többen meg tudjanak menekülni. Még egy szép, lelki mélységek feltárulását segítő időszakot élhetünk át. Mert bár egyre többen ismerik fel a karácsony valódi értelmét, egyre többen élnek Jézus Krisztustól kapott hitükkel, de ez még mindig kevés. „Mert Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére.” (1Tim 2,4)

■ LÁZÁRNÉ SKORKA KATALIN

Névjegy:
Lázárné Skorka
Katalin

A Mezőberényi I. Kerületi Evangélikus Egyházközség lelkesként és egyházunk gyermek- és ifjúsági bizottságának elnökeként szolgál. Házasságban, két gyermek édesanyja.

„A Kisded a kezdőpont az életünkben”

► „Várakozás, csoda, család, fények, illatok” – válaszolta alábbi összeállításunk egyik megszólalója arra a kérdésünkre, mit jelent neki a karácsony. Az *Evangelikus Élet* ifjúsági oldalán ezúttal olyan fiatalok gondolatait olvashatjátok, akik az elmúlt években – egyszer vagy többször – szerzőként és/vagy interjúalanyként már szerepeltek ezeken a hasábocon. Lentebb Adámi Mária, Bence Orsolya, Julia Hardmeier, Kovács Barbara Luca, Lipták Katalin Gabriella és László Jenő Csaba mesélnek arról, melyek számukra az ünnep „kötelező kellei”. Megismertetnek bennünket azokkal a (családi) tradíciókkal, amelyeket mindenképpen szeretnének továbbvinni, és felelevenítenek olyan prédikációkat, istentiszteleteket is, amelyek valamiért különösen is emlékeztetnek számukra. (V. J.)

Minden évben a világ rohanásából való megérkezés egy fényes istállóhoz, ahol az Isten szeretete bepólyálva várja, hogy az ember hálátelt szívét ajándékként lerakja a jászolhoz. Igyekszem ezt megélni évről évre. Ezt jelenti számomra karácsony ünnepe. (Katalin)

A karácsony megérkezés, megnyugvás.
A karácsony csend-csoda-fény.
A karácsony meleg ölelés.
A karácsony feltöltődés.
A karácsony továbbindulás. (Orsolya)

Bach Karácsonyi oratóriumának (BWV 248) első pár üteme üstdobokkal, majd fúvósokkal indít. Az az ember érzése, mintha leszakadna az ég, és rögtön egy többezres angyalkar lépne el az égboltot nagy fényességgel. „Kimaxolt” hangerővel hallgatni óriási élmény, afféle megelőlegezett mennyország. (Jenő)

Wass Albert karácsonyi verseit nagyon szeretem olvasni: „Olyan este ez is csak, mint a többi: / olyan a színe, nyirkos ködszaga. / Pedig valahol szent titokpalástban / csodát takargat ez az éjszaka...! Angyalok húznak a világ fölött. / Hírét hozzák, hogy földre szállt a béke! / Megszületett az Igazság, a Jóság, / akit úgy várunk: megszületett végre!” (Katalin)

A kedvenc karácsonyi énekem az *Ím, jászlad mellett térdelek...* (EÉ 161). Talán mert nagyon személyes karácsonyi imádság a számomra. Illetve van egy dallam (a mi énekeskönyvünkben a 371-es), amely nálunk nem karácsonyi szöveggel ismert, nekem mégis karácsonyi. Jó pár éve, cserediákságom alatt az ünnepeket is Finnországban töltöttem, akkor és ott szerettem meg ezt az éneket, és vált fontossá nekem. (Orsolya)

Nagyon szeretem az angol nyelvű himnuszokat (*Joy to the World; Oh Holy Night; Hark the Herald Angels Sing*). Ezeket minden adventben újra meghallgatom, részben pedig megpróbálom megtanulni egy új szótartalomhoz, hogyha másokkal énekeljük, harmonizáljunk. Azért ajánlom mások figyelmébe, mert egy idegen nyelven hallgatni, olvasni, gondolkozni mindig felébreszt az emberben új részleteket azokhoz a dolgokhoz, amiket tud, csupán az új nyelv másfajta gazdagsága által is. Ezek a dalok pedig igazán evangéliumszerűek. (Julia)

Messzemenően a *Polar Express* a kedvenc karácsonyi filmem. Nem telhet el úgy az ünnep, hogy ne nézném meg. Még felnőtként is reménykedem, hogy az a vonat egyszer az én házam ablaka alatt is megáll, és elvisz az Északi-sarkra. (Barbara)

Minden szenteste a közös családi vacsora előtt megbontunk egy narancsot, és a gerezdeket szétosztjuk a családtagok között. Ez szimbolizálja az összetartozást, hogy mi egy család vagyunk. (Barbara)

Karácsonykor mindig eggyel több tányért teszünk az asztalra azért, hogy ha beesne egy váratlan vendég, akkor ne érezze úgy, hogy nem számítottunk az érkezésére. Gyönyörűen egybecseng ez a Zsid 13,2-ben olvasott felszólítással: „A vendégszeretetről el ne feledkeztek...” Még akkor is, ha eddig túl sok váratlan vendég nem csöngettett be hozzánk karácsonykor. (Jenő)

Nálunk a szentestének minden évben ugyanaz a rendje. A gyertyafényben elköltött közös vacsora után (ami általában mákos guba szokott lenni) együtt leülünk a karácsonyfa köré. Karácsonyi énekeket énekelünk, amíg ki nem fogyunk a szuszából. Mert mindenkinek megvan a kedvence, és persze mindet muszáj elénekelni! Aztán apa felolvassa Jézus születésének a történetét *Lukács evangéliumából*. Volt olyan év, hogy kórusban vele mondtuk mi is, mert már kívülről fűjjük a szöveget. Csak ezután jön az ajándékotadás, és az estét éjszakába nyúló társasozással fejezzük be – miután a szüleink elmentek aludni. (Mária)

Szenteste a templomban a gyermekek betlehemes játéka az, ami újra és újra megérint, fölémel, elgondolkodtat. (Katalin)

Míg gyerek voltam, minden évben Pilisen mentünk templomba szentestén. Ezekről az alkalmakról leginkább az *Izsóp* együttes énekeire emlékszem vissza. A karácsonyi lemezükről énekeltek egy-egy dalt, amelyeket már mindenki tudott kívülről, mégis minden évben újra meg újra rácsodálkoztunk, hogy mennyire gyönyörű dallamok ezek. (Barbara)

Egy református lelkész mesélte (Magyarbányhegyesen a két felekezet karácsonykor együtt tart istentiszteletet), hogy amikor a templomukat felújították, akkor elmozdították a toronyról a csillagot. Azonban jött a hatósági felszólítás, hogy azonnal tegyék vissza, mert az földmérési tájékoztató pont. Ezzel fejezte ki a lelkész, hogy a betlehemi csillag és az alatta található Kisded is a kezdőpont a mi életünkben. (Jenő)

Még soha nem éreztem karácsonykor, hogy megszületett Jézus a szívemben, pedig nagyon készültem rá, mindig. Idén az jutott eszembe, hogy ez nem a legjobb megközelítés: nem várhatom, hogy minden karácsonykor Jézus újra meg újra megszülessen a szívemben. Mert ő már egyszer megszületett valóságosan, és az én szívemben is egyetlenegyszer: a megtérésemkor. Akkor viszont nem ő született meg valójában, hanem én születtem újjá. Időnként jó erre emlékezni. (Julia)

Van egy karácsonyi szokás, amelyet nagyon szeretek: a kántálás. A szentesti istentisztelet után a barátainkkal közösen szoktunk elmenni a közelben lakó ismerős családokhoz. Gyertyával a kezünkben megállunk a kapu előtt vagy az ablak alatt, és karácsonyi énekeket éneklünk, négy szólamban. Ez persze az esti sötétben, havas időben az igazi. Az ismerősök ilyenkor már várnak minket, és beinvitálnak, hogy megnézzük a fájukat, és megköszönjük a bejglit vagy a mézeskalácsot. Az a legjobb, amikor az utcán álldogálva éneklünk, és a szomszédok vagy az arra menők is részesülnek az élményben. (Mária)

Bibliakörben vagy barátok között szoktuk gyakorolni az úgynevezett „szellemi ajándékozást”. Az adventi időszakban valamikor összegyűjünk, esetleg forralt bor és mézeskalács mellett, és megajándékozunk egymást – de nem tárgyakkal. Mindenki hoz egy verset, zenét, novellát vagy egy részletet egy irodalmi műből, amely neki éppen most valamiért fontos, vagy számára kifejezi a karácsony lényegét – és ezeket megosztjuk egymással. Ezt az ötletet fel lehet használni fiatalok és idősek között is, vagy éppen a családban, ha a hagyományostól eltérő ünneplést szeretnénk. (Mária)

A legemlékeztetebb karácsonyi istentiszteletem 1989-ben volt, amikor második osztályos koromban elkísértem édesanyámat, *Bencéné Szabó Márta* lelkész a sári szentesti istentiszteletre. „Egyedül” ültem a padban, úgy értem, hogy szülő, nagyszülő kísérete nélkül és nem is hittanos társak gyűrűjében. Megdöbbentő és megrendítő volt, amikor anyukám az istentisztelet végén elcsukló hangon imádkozott az erdélyi testvéreinkért, akik a karácsony napjában is küzdöttek a szabadságukért. Azt hiszem, akkor szembesültem azzal komolyan először, hogy ami nekem teljesen természetes, a béke, a biztonság, a család, az mind mégsem annyira magától értetődő dolog, illetve nagyon törékeny is lehet. Isten bőkezű ajándéka, amiért hálát kell adnom. (Orsolya)

Az, hogy mit jelent, Isten Jézusban gyermekké lett értünk, akkor vált nagyon élményszerűvé számomra, mikor tizenéves koromban egy karácsony szentesti istentiszteleten az akkor három-négy év körüli öcsém az ölemben ülve elszenvedett, és békésen végigaludta az istentiszteletet. Teljesen rám hagyatkozott, teljesen védtelen volt, nekem kellett vigyáznom minden mozdulatomra, hogy megtartsam őt. Csodálatos volt a gondolat, hogy Jézus is ilyen ráhagyatkozással és bizalommal érkezett meg emberi világunkba. Furcsa lehet, de úgy éreztem, hogy ha Isten ilyen nagy bizalommal van, hogy egy gyámoltalan csecsemő formájában küldi el a fiát a földre, akkor muszáj, hogy az ember is képes legyen jó lenni és szeretni. (Orsolya)

Isten veled, tizenkettes!

A CD-lejátszónkban mostanában többször is az *Új ének 2.* forgott, míg két kicsi lányommal babáztunk, legóztunk vagy épp táncoltunk. *Anna és Lilla* élvezettel pörgött a *Szélrózsa Band* feldolgozásában megszólaló dallamokra, én pedig hálás szívvel dúdoltam népszerű ifjúsági énekeinket, köztük a *Zarándokéneket*.

„Valami véget ér, kezdődik más talán...” – különösen is aktuális sorok... 2009-től az akkor tizenkettőről tizenhat oldalassá (és fekete-fehérről színessé) váló *Evangelikus Életben* – felváltva a kisgyermekeknek szánt *Napos oldallal* – kéthetente szántunk egy teljes oldalt ifjúsági témáknak. Korábban is rendszeresen jelentek meg a lapban fiataloknak szóló írások, de nem ekkora terjedelemben. 2010 késő őszen ért

a felkérés, hogy szerkessem én a „tizenkettes” – azóta százhuszonöt ifjúsági oldal létrejöttében működhettem közre.

Talán hallottatok már róla, hogy lapunk 2016-tól megújul, így ilyen formában nem találkozunk többet. (Hacsak kedvetek nem támad nosztalgizálni kicsit: a www.evangelikusélet.hu oldalon bátran „visszalapozgathattok az időben”.)

Köszönet a szerzőtársaknak és az interjúalanyoknak, hogy az elmúlt öt évben írásaikkal, gondolataikkal gazdagították bennünket – de legfőképpen köszönet az Úristennek, hogy „főszerkesztőként” mindig gondja volt a „tizenkettesre”, csakúgy, mint a teljes *EvÉletre*.

■ VITÁLIS JUDIT, az Ifjúsági oldal szerkesztője

A selmecbányai betlehemtől – Betlehemig

Számos forrásból, például *Breznik János* evangélikus líceumi igazgató 1883-ban megjelent eklézsia- és iskolatörténeti könyvéből, illetve a *Kónya Péter* és *Csepregi Zoltán* szerkesztésében kiadott, többnyelvű (magyar, német, szlovák) *Három lutheri hitvallás Magyarországon* című kötetből sok részletet megtudhatunk arról, hogy Selmecbányának milyen kulcsfontosságú szerepe volt az *Ágostai hitvallás* elterjedésében és megerősödésében.

Wolfgang Ampheracus evangélikus lelkész maga *Melanchthon* küldte a bányavárosba, ahol 1549–1550-ben szolgált. De már ezt megelőzően is eljutott ide a hitújítás, 1521-ben, az első, ugyancsak német ajkú lelképásztor, *Simon Keck* jóvoltából. 1559-ben pedig itt fogalmaztatott meg a *Confessio Montana*, más néven a *Liber Confessionum 7 montanarum civitatum ab Anno 1559*, amelyben a Garam vidéki hét hitvalló város egyike Selmecbánya volt.

Az evangélikus „iskola” is nagyon korán, már 1528-ban megnyitotta itt kapuit, s 1563-ban csak Beszterce és Selmecbánya maradt „engedelmetlen” *Oláh Miklós* érsek reformációellenes parancsaival szemben. Ez úgyszólván természetes is, hiszen a sok német családot befogadó településről valósággal özönlöttek a diákok *Luther* és *Melanchthon* városába. Ők nem voltak, nem lehettek ugyan a wittenbergi magyar diákköz-

össég tagjai, de teológiai gondolkodásukat ugyanazok a nagy tanáregyéniségek, *magister perpetuusok* formálták, mint társaikét.

Mindeme előzmények után talán meghökkentőnek tűnhet, hogy egy ilyen nagy hírű egykori protestáns végvárból látható Európa egyik legnagyobb, részben mobil betleheme. A hatalmas és mégis finoman megmunkált alkotás huszonegy méter hosszú, két és fél méter széles, három méter magas, és nyolcszáz figurából áll, közülük négyszáz mozog.

E betlehem határozottan különbözik a katolikus templomokban látható rokonaitól. A monumentális kompozíció a klasszikus „Jézus születése, háromkirályok, pásztorok” téma mellett ugyanis megjeleníti Selmecbánya arany- és ezüsbányászatának történetét, harmadik motívumként pedig a város nevezetes épületeit és természeti környezetét.

A „három betlehem” ötlete *Peter Chovantól* származik, aki fiával és egy egész rokon-baráti munkaközösséggel 2007 karácsonyára készítette el ezt a részben biblikus, részben vartörténeti alkotást. Mindezt, bármilyen hatalmas, felnőtt- és gyermekszíveket egyaránt megdobogtató vállalkozás, nem ünnepi turistacsalogatónak, kirándulási célpontnak számom most, sokkal inkább *karácsonyi üzenetnek*.

Az üzenet pedig nem az, hogy ez az óriásbetlehem elnyomja a város

evangélikus hitéletének a mában is megnyilvánuló hatását, s mint ilyen, nem egyéb, mint kései fricska a mai ágostai hitvallásúak orrára. Éppen ellenkezőleg! Annak ékes kiabrázolója, amiről karácsonykor olyan hajlamosak vagyunk elfeledkezni. Hogy a születés ünnepe nem csupán „Betlehem, kis falucska” történetének része, hanem *minden* városé, minden településé.

Ha rátekinünk a selmecbányai betlehem képére, jól látható, *hová* helyezték a faragóművészek a bibliai jeleneteket. Nem a városi történetek peremére, hanem Selmecbánya napjainak kellős közepébe, „szívébe”. Ez pedig annyit jelent, hogy akárhol élünk, az a hely, ahol élünk, valóságos Betlehemmé, hiteles szentföldi településé válhat, ha Jézus világrajövetele nem csupán csomagolás-melléki, bejeligelléki ráadás, szép teli „sorminta” a számunkra, hanem ünnepünk szíve, ünnepünk lényege.

Mindezek alapján bátran mondhatjuk: ezt a rendhagyó betlehemet akár még maga *Keck* nagytiszteletű úr, Selmecbánya legelső evangélikus lelkésze is örömmel szemlélhetné. Hiszen a felvidéki város közepébe telepített szent család látványa egészen más gondolatokat közvetít, mint hagyományos, templomok mélyére rejtett, életünk eseményeitől elkülönített s ezért sokkal idegenebbnek, távolibbnak érzékelt társai!

■ PETRÓCZI ÉVA

Hírek az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtárából

► Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) könyvtárában november 16-án zajlott le az Emberi Erőforrások Minisztériumának Közgymteményi Osztálya által koordinált, nyilvános könyvtárakra vonatkozó szakfelügyeleti vizsgálat. A vizsgálatot végző szakértő alapvetően pozitívan értékelte a könyvtárat, és megállapította, hogy továbbra is megfelel a nyilvánosság feltételeinek.

Egyetemünk könyvtára tehát, Magyarország egyetlen evangélikus felsőoktatási intézményének nyilvános szakkönyvtáraként, a jövőben is nyitva áll mindenki, de elsősorban a budapesti régió protestáns teológia iránt érdeklődő kutatói előtt. A küldetésnyilatkozatában megfogalmazott elsődleges feladatának tekintti továbbra is, hogy az EHE oktatóinak és hallgatóinak báziskönyvtáraként segítse az egyetemen folyó oktató- és kutatómunkát, továbbá „működjön a Magyarországi Evangélikus Egyház regionális kutatóközpontjaként, a tudásalapú társadalom intézményeként”. Ezt a célt segíti több mint hatvan ezer darabos állománya, amelyben a történeti és a modern anyag egyaránt helyet kap.

A könyvtár történeti részét az úgynevezett „soproni anyag” alkotja, amely az egyetem jogelődjének, a pécsi Erzsébet Tudományegyetem soproni Evangélikus Hittudományi Karának könyvgyűjteménye. Ezt lezárt

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

sülete vallástudományi adatbázisához (ATLA-Serials), valamint a Cambridge-i Egyetem folyóirat-adatbázisának főként bölcsészeti- és társadalomtudományi foglalkozó részéhez.

A kisolvasóban található idegen nyelvű folyóiratokhoz részint ezen adatbázisokból hozzáférést lehet kérni, és ezek az egyetem weboldalán keresztül is elérhetők. Az adatbázisok további előnye még, hogy rajtuk keresztül elérhető a kurrens teológiai irodalom, amelynek segítségével az intézmény hallgatói, oktatói, könyvtárunk használói könnyen figyelemmel kísérhetik az aktuális témákat, legújabb cikkeket, tanulmányokat, és ezeket hasz-

egységként kezeljük, és a régi cédulás katalógusát használjuk. Ezen állomány jelentős része védett státuszú, csak helyben használható.

A könyvtár kölcsönözhető állományát főleg a modern anyag teszi ki, amelynek kereshetőségét 2003 óta már interneten is elérhető online katalógus segíti. Ez az állományrész az évek során folyamatosan bővül az aktuális magyar és idegen nyelvű, főként teológiai irodalommal, valamint részint a könyvtárba beérkező adományokkal, hagyatékokkal. A gyarapodáshoz már több éve hozzájárul a Nemzeti Kulturális Alap könyvtámogatási programja, illetve a *Márai program* is. A könyvállomány fejlesztésében 2015-ben ezenkívül segítségünkre volt még egy nagyobb összegű állami támogatás, illetve a Protestáns Egyházak Európai Közösségétől (GEKE) kapott háromszáz eurós könyvtalvány is, amelyet főleg a valláspedagógiával, hitoktatással, vallásközveti párbeszéddel kapcsolatos állomány bővítésére használtunk fel.

A könyvtár augusztusi beázása miatti munkálatok, javítások december elejére tolódtak, így a két olvasóterem közül az egyik (a kisolvasó) rövid időre csak korlátozottan lesz elérhető. Az akadályok áthidalásában nagy segítségünkre van, hogy az egyetem összes számítógépéről biztosított a hozzáférés az Akadémiai Kiadó folyóirat- és szótár-adatbázisához, a JSTOR digitális könyvtár vallással és filozófiával foglalkozó adatbázisomagaivalhoz, az Amerikai Teológiai Könyvtárak Egye-

nosíthatják oktató- és kutatómunkájukban.

Az adatbázis-előfizetések sorát 2016-ban tovább bővítjük. Várható új adatbázisok: EBSCO Academic Search Complete, EBSCO Religion E-book könyvcsoport, Oxford Religion E-book könyvcsoport, Arcanum Digitális Tudománytár (ADT+) széles körű használatra, valamint az Akadémiai Kiadó új szolgáltatása a MERSZ (Magyar e-Referenciaművek Szolgáltatása). Ezenfelül tervezzük egy saját, belső használatú adatbázis kiépítését. Ezt a projektet az Arcanum Adatbázis Kft.-vel kívánjuk megvalósítani, amellyel egyházunk már több éve dolgozik együtt olyan számos fejlesztéseken, mint például a *Magyar Evangélikus Digitális Tár (MEDiT)* vagy az egyházi anyakönyvek digitalizálásával létrejött *Öskereső*. Ez a szolgáltatásvásárlás része a könyvtár korszerűsítésének, a fejlesztésnek. Az adatbázis-építés az országos digitalizálási projekteket szem előtt tartva, illetve egyházunk ilyen jellegű törekvéseivel együttműködve valósul meg.

Célunk, hogy az adatbázist olyan anyaggal töltsük meg, amelyre jelenleg és hosszú távon is szükségük lesz hallgatóinknak, oktatóinknak. A szolgáltatással így olyan tartalom épül, amely hozzásegít minket a „jövő könyvtárhoz” való felzárkózáshoz, ezenkívül jelentős pluszt tud hozzáadni a szellemi kincsek megőrzéséhez, általános és jó minőségű szolgáltatásához.

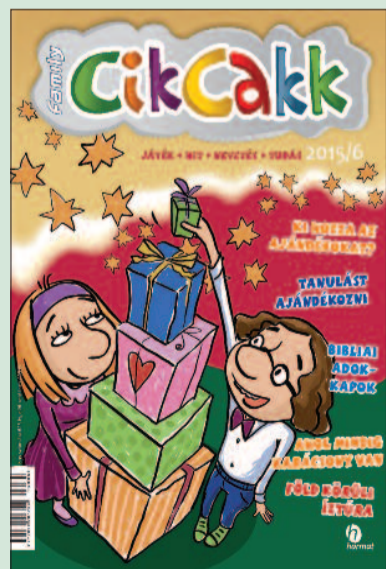
■ MÉSZÁROS KORNÉLIA könyvtáros

HIRDETÉSEK

„A legszebb karácsonyi ajándékom” alkotói pályázat gyerekeknek

A Harmat Kiadó gondozásában megjelenő *CikCakk* keresztény magazin pályázatot hirdet 7–10 éves gyerekeknek *A legszebb karácsonyi ajándékom* címmel. Az ajándék nemcsak tárgy lehet, hanem bármi más is, aminek a gyermek örült.

Pályázni két kategóriában lehet: a) temperafestménnyel (maximum A/3-as méretben); b) saját vers, mese, történet beküldésével (maximum 3000 karakter terjedelemben). Az alkotások a gyerekek személyes élményét fejezzék ki: mi volt életük „legeslegszebb” karácsonyi ajándéka, minek örültek, mire emlékeznek a legjobban? A festményeket *Kállai-Nagy Krisz-*

tina grafikusművész, az irodalmi alkotásokat a *Pompor Zoltán* gyermekirodalmi szakértő által vezetett zsűri fogja elbírálni. Minden beküldött alkotás felkerül a *Cikcakk.hu* oldalra, a legjobbak pedig megjelennek a *CikCakk* magazin márciusi lapszámának hasábjain. A tíz legjobbnak ítélt pályamű alkotóit tízezer forintos Harmat-könyvtalvánnyal jutalmazzuk.

A pályaműveket – ha lehet, elektronikus formában – a magazin@cikcakk.hu e-mail-címre vagy postai úton a Harmat Kiadó, *CikCakk* magazin, 1113 Budapest, *Karolina út 62.* címre kérjük eljuttatni 2016. január 15-ig.

Kövessen bennünket a Facebookon is: [facebook.com/evangelikus](https://www.facebook.com/evangelikus)
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Válogatás a közszolgálati csatornák karácsonyi kínálatából

► A közszolgálati médiumok az idén is gazdag programkínálattal kedveskednek nézőiknek, hallgatóiknak. A rádiós és televíziós szerkesztők tartalmas, az ünnephez méltó műsorokkal „díszítik fel a karácsonyfát”

December 23-án a *Vendég a háznál* a *Vándorbölcső* mozgalomról ad hírt. Egy családsterető asztalosmester, *Czotter András* egy bölcsőt faragott, és felajánlotta a Három Királyfi, Három Királylány Mozgalomnak, azóta vándorol egyik családtól a másikig, amíg az újszülött ki nem nő. Az, hogy hová kerül, sorsolással dől el. Előbb az ország és a külföldi magyarság is több bölcsővel gazdagodott. Ezek azt üzenik: minden gyermek érkezése öröm és áldás (Kossuth rádió, 11.32).

December 24-én, szenteste a *Pátéria* sorozatban *Sébő Ferenc* a karácsony ezer arcát osztja meg a hallgatókkal: megismerjük a gyermekkor óvó karácsonyát, a régi hagyományban élő kis falvak ősi szokásrendjét s a nagyvárost, ahol az emberek a lakásukba zárkóznak az ünnepnek. De mindenütt közös vonásokra lelünk: az emberek igyekeznek e napon a legjobb énjüket megmutatni (Bartók rádió, 19.00).

Este a televízió nézők *Franco Zeffirelli* örökbecsű alkotását, a *Nappivér, Holdnővért* láthatják. A 12. századi Assisiben játszódó történetben *Szent Ferenc* és *Szent Klára* életével ismerkedhetünk meg. Az 1972-ben bemutatott film – különösen a fiatalok körében – mindmáig népszerű, ehhez a kiváló szereplők és a látványos rendezés mellett *Donovan* zenéje is nagyban hozzájárult (Duna Tv, 19.20).

Az *Éltrevalók* című francia film a mai francia társadalomból merít valós példát, s azon túl, hogy rendkívül szórakoztató, kataritikus hatása. A mozi főhősei a tolószékbe került gazdag arisztokrata és a külvá-

rosi gettóból jött, színes bőrű vagány (Duna Tv, 21.20).

A Duna World a vatikáni éjjeli szertartást sugározza (21.30), a Duna Tv az éjfél misét a szombathelyi Sárolos Boldogasszony-székesegyházból közvetíti (24.00).

A hallgatók karácsony napján a budahegyvidéki evangélikus istentiszteletbe kapcsolódhatnak be (Kossuth rádió, 10.03). „Karácsonykor az ég és a föld összeér. Ezért ez az ünnep az Istennel való találkozást jelentheti – hirdeti *Fabiny Tamás* püspök. – Emellett azonban a szolidaritás ünnepe is lehet. Ki-ki hálát adhat, ha van fedél a feje fölött, ha van családja, étele, itala. Am közben nem szabad megfeledkeznünk azokról, akik az Isten háta mögött élnek.”

Ferenc pápa hagyományos karácsonyi üzenetét és *urbi et orbi* (a városnak és a világnak) áldását a római Szent Péter térről délben láthatják a nézők. A műsor kommentátora *Török Csaba*, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia tétéreferense, akivel *Erhardt Ágoston* beszélget (Duna Tv).

Az *Isten kezében* szerkesztői a Kis-Balaton mellett megbúvó Vörsön keresik fel a messze földön híres betlehemet. 1948-ban, amikor a vallási életet a hatalom megpróbálta visszaszorítani a templomok falai közé, néhány vörsi ember elhatározta, hogy egyedülálló betlehemet épít. Így a karácsonyi készülődésnek és a szokása szinte beépült a falu néprajzába (Duna World, 16.00). Európa legnagyobb betleheméről este egy rádió-

műsor is beszámol (*Vörsi karácsony*, Kossuth rádió, 19.03).

A később nyugovóra térők *A Biblia: Jézus* című olasz–német tévéfilmet tekinthetik meg. A kétrészes, nemzetközi összefogással készült mű harmincegy éves korától követi a Megváltó életét. A csodálatos vidékeken játszódó alkotás olyan sztárokkal eleve-níti fel a „legszebb történetet”, mint *Jeremy Sisto* és *Jacqueline Bisset* (Duna

Tv, 23.10, a második részt másnap ugyanebben az időpontban láthatják a nézők).

Karácsony másnapján a református istentiszteletet a közmédiá Pomáztól közvetíti *Nyilas Zoltán* esperes szolgálatával (Kossuth rádió, 10.03).

Az egész világon elterjedt szokás, hogy karácsony estéjén – Jézus születése misztériumának felidézésére – a bibliai eseményeket megörökítő bet-

lehemet állítanak a templomokban, a településeken. A hagyomány eredete azonban kevésbé ismert. *A jászol bölcsője* című film alkotói felkeresték a szokás legkorábbi emlékhelyét, Greciót, ahol 1223-ban *Assisi Ferenc* az első élő betlehemmel kedveskedett híveinek (Duna World, 13.15).

Ezután a csatorna a parlament gyermekkarácsonyáról ad összefoglalót (14.00). ■ – CSERMÁK –

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A MAGYAR RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség

Budapesten, a Déli pályaudvartól pár percre, a XII. kerület, Kék Golyó utca 17. alatt található a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség új temploma és gyülekezeti központja. Több mint fél évszázados út vezetett addig, amíg a gyülekezet ebben a szép templomban megtarthatta első istentiszteletét.

A gyülekezetalapítás és a templomépítés szándéka már az 1920-as években felmerült a budavári egyházközséghez tartozó, de a budai hegyvidéken élő evangélikusok szívében. 1936-ban egy iskolában megtartották az első budahegyvidéki istentiszteletet, 1943-ban megalakult a budahegyvidéki lelkesítő kör.

1953-ban lett önálló a gyülekezet; első lelkesítője *Danhauser László*, segédlelkésze *Ruttkay Elemér*, első felügyelője *dr. Kardos Ernő* volt.

Az istentiszteleteket 1951 és 2000 között a Tartsay Vilmos utcában, egy lakásból átalakított kápolnában tartották. Itt volt az istentiszteletek csendes résztvevője *Ordass Lajos* püspök is, a gyülekezet tagja. 1994-ben jutottak hozzá a Kék Golyó utcában egy telekhez, amelyen egy elhanyagolt, műemlék jellegű lakóépület és számos garázs állt. A telken

1998-ban Isten csodálatos kegyelméből lerakhatták templomuk alapkövét, felújíthatták a régi épületet, felépíthették és 2001-ben felszentelték templomukat, 2002-ben pedig megszólalt az új orgona is. Ebben az időben *Bácskai Károly* és *Vári Krisztina* voltak a gyülekezet lelkészei. Jelenleg (kilenc éve) *Keczkó Pál* és *Keczkó Szilvia* látja el a szolgálatot.

A hegyvidéki az egyik legnagyobb területű budapesti gyülekezet. A fő-

város XII. kerülete, az I. kerület egy része tartozik hozzá. Nyilvántartásában nyolcszáz család szerepel, családtagokkal együtt mintegy ezerkétszáz hivat számlál a közösség.

A gyülekezet jellemzője a nyitottság. Mindenkit szeretettel hívnak és várnak, aki felkeresi az istentiszteleteket, a biblia- és hittanórákat, a zenés áhítatokat, a keresztyén értelmiségi fórumot. Minden korosztály részére vannak rendszeres alkalmak, a baba-mama körtől az ifjúsági órákon, házaspároskörön és énekkaron keresztül az idősebbek kedd esti vagy csütörtök délelőtti bibliaórájáig.

A kerület majd minden iskolájában képviselteti magát az egyházközség, megtartva a kötelező hit- és erkölcsstanórákat. Emellett gyülekezeti óvodás- és kisiskolás-hitoktatás zajlik a gyülekezeti központban. A hónap első és harmadik vasárnapján a hagyományos liturgiájú istentiszteletek mellett gyermek-, illetve könnyűzenés istentiszteletet is tartanak.

2015. karácsony ünnepén a rádiós istentiszteleten *dr. Fabiny Tamás*, az Északi Egyházkerület püspöke hirdeti Isten igéjét.

Evangelikus istentisztelet a Magyar Rádióban

December 25-én, karácsony ünnepén 10.03-tól istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió a budahegyvidéki evangélikus templomból. Igét hirdet *dr. Fabiny Tamás* püspök.

Istentiszteleti rend • 2015. december 20.

Advent 4. vasárnapja. Liturgikus szín: lila. Lekció: Jn 1,19–28; Fil 4,4–7. Textus: Ézs 52,7–10. Énekek: 137., 149.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Liszka Viktor; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Liszka Viktor; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. (úrv.) Gáznóné Verasztó Teodóra; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Gáznóné Verasztó Teodóra; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) dr. Béres Tamás; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv., hittanosok műsora) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. (gyermekkarácsony) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovzky Éva; de. 11. (úrv.) Smidélus Gábor; du. 6. (Karácsonyi oratórium) Gáncs Péter; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; du. 4. (gyermekkarácsony) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/A** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) Gáncs Tamás; **XI., Németszőlgyi út 138.** de. 9. Gáncs Tamás; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 9. Grendorf Péter; de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Krámer György; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Ponicás Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Szöllősi István Sándor VI. éves teológus; du. 4. (adventi teadélután) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Szöllősi István Sándor VI. éves teológus; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. D. Szabik Imre; du. 4. (gyermekkarácsony); **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; du. 4. (karácsonyi műsoros est) Győri János Sámuelné; **XX., Virág Benedek u. 36. (idősek otthona)** de. 8.50 (úrv.) Győri János Sámuelné; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (úrv.) dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza.

Összeállította: Balla Mária

HIRDETÉS

Olvassa az Evangelikus Élet digitális változatát!

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok, velem vannak a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

A Laudato si' enciklika

► **A katolikus egyház vezetője, a mindenkori pápa rendszeresen körlevélben fordul a hívekhez, hogy egy aktuális témával kapcsolatos tanítását átfogóan kifejtsse. Az ilyen, enciklikának nevezett dokumentumok tipikusan az első mondatuk latin kezdőszavait viselik címként.**

Ferenc pápa első ilyen körlevelét „négykezes” jelzővel illetik, mert még elődje kezdte el írni, ám ő tette ki a pontot megválasztása évében a *Lumen fidei* végére. Idén nyáron kiadott első saját enciklikája nyomán hamar ráaggatták a katolikus egyházfőre a „zöld pápa” megjelölést, ám ez ellen később élesen tiltakozott a Vatikán. Jogosan, hiszen aki elmélyül a *Laudato si'* (magyarul: *Áldott légy*) kezdetű dokumentumban, felismerheti: szerzője nem egyszerűen környezetbarát buzgalomból vetette papírra gondolatait, hanem az élet szolgálatában emeli fel szavát, természetvédelmi szándékkal.

A műfajhoz képest vaskos kötet az egész gondolatokt egyszerűre társadalmi, biblikus és embercentrikus perspektívába helyezi, s bár aggódó hangú, ám szeretettel teli levelet tarthatunk kezünkben, meghívásként egy tisztább, élhetőbb világ felépítésére. Nem dedikáltan katolikus és nem szakteológiai jellegű iratként érdemes közelíteni a műhöz – a szerző ezen szándékát ki is fejezi a bevezetőben, amikor úgy fogalmaz: „E bolygón lakó minden emberhez szeretnék fordulni!”

A szöveg egészét átjárja az a tudatos alapszemlélet, amely szerint a környezet védelmére nem önmagában, hanem egy globális koncepció fontos elemeként van rendkívül nagy szükség. E megközelítés középpontjában a teremtő Isten és fő alkotása, az ember áll. A jól strukturált tartalomról szinte felkiáltójelként emelkednek ki olyan kétszavas kifejezések, amelyek akár klasszikus idézésre alkalmas támpontként is segíthetik a jövőben mindannyiunk eligazodását az élet kusza ösvényein.

Hat egymásra épülő fejezet mentén bontja ki gondolatait az egyházfő. Az első rész drámai hangvételű tükörbe tekintés, *Ami közös otthonunkkal történik* címmel. Szóba kerül – első klasszikusként – a „selejtezés kultúrája”, a klímaváltozás, a fajok pusztulása, a vízkészletek aggasztó helyzete. Elérkezünk a felismerésig, hogy mindezek miatt is óriási társadalmi különbségek, világméretű egyenlőtlenség alakult ki az emberiség körében.

A második fejezetben a Bibliához nyúl a pápa, ott fedezve fel iránymutatót a hatékony válaszok, a megoldás kereséséhez. Az egyházfő rávilágít, hogy a „teremtés harmóniája” az első könyvtől az utolsóig megnyilvánul az írásokban, külön kitérve Jézus és a teremtett világ összhangjára. E fejezet hosszabb részletet közöl *Assisi Szent Ferenc Naphimnuszából*, s az olvasó talán már kezdi érteni, hogy az enciklika címét is adó „Áldott légy” nem valami áldásféle ebben az olvasatban, sokkal inkább önmagunkra visszaható felszólítás: tegyünk érte, hogy áldott legyen a teremtett világ!

A harmadik fejezetben a pápa kíméletlenül rámutat, hogy a környezet pusztulásáért az embert terheli a legfőbb felelősség. A technológiai fejlődés egyszerre lehet áldás és átok is, utóbiról szívesen megfélekedünk. A hatalom, a befolyás növelése nem feltétlenül jelent minden esetben haladást, a korlátok tiszteletben nem tartása, a bolygó javainak felélése olyan eredményre vezet, amelyet Ferenc pápa a „véres gyémántok” kifejezéssel szemléltet. *XVI. Benedek* szavai is említettnek: miszerint a környezeti elsvatagosodás egyik oka a saját belső elsvatagosulásunk.

Az enciklika azonban nem áll meg a helyzetértékelésnél – a következő fe-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó
ararat@lutheran.hu

jezetekben, a dokumentum második felében utat mutat a megoldás irányába. Noha a huszonegyedik óra legvégén járunk, még sincs késő a változásra, s ugyanaz képes helyreállítani az egyensúlyt, aki elrontotta: az ember. Vagyis rajtunk áll, mivé lesz a világunk, és igenis tehetünk érte, hogy visszaálljon a teremtés rendje. A pápa átfogó ökológiát sürget, és ennek nem csupán környezeti, hanem gazdasági, kulturális vetületeire is kitér. A leghatékonyabb lépésnek a témát érintő aktív párbeszédet jelöli meg Ferenc pápa. Ugyanúgy sürgető felhívás irányul a nemzetközi, nemzeti és helyi politikai közösségek felé, mint a vallási, tudományos, gazdasági csoportok felé.

A pápa végső soron egy új életstílust száll síkra, amelynek előfeltétele az „ökológiai megtérés”. Ezt a különleges kifejezést ki is bontja az enciklika: engedjük, hogy Jézussal való találkozásunk minden következménye megjelenjen a bennünket körülvevő világhoz fűződő kapcsolatainkban. Ezzel valóban Isten művét védelmezzük, amelyre ráadásul egyenként képtelenek vagyunk. A teremtett világ gondozása közösséggé kovácsol bennünket, amelyből nagylelkűség, mértéktartás és további erények fakadhatnak.

Elérkezünk oda, hogy ha mindaz megvalósulna, amit ez az írás célként kitűz, öröm és béke költözne a globális társadalomba, lelki sivatagaink helyét pedig friss oázisok, bőven termő területek váltanák fel. Tegyük érte – mert tehetünk érte –, hogy úgy legyen!

Az enciklika hatása a társadalomra
Viszonylag ritkaságnak számít, hogy egy keresztény dokumentum jelentős reakcióhullámot indítson el a világi médiában. Legutóbb talán a *Domínus Iesus*, a Hittani Kongregáció nyilatkozata esetében történt hasonló, bár akkor legfeljebb a felekezeti különbségek fájó tényéből fakadó polémiákról tudósíthatott a sajtó. Ezúttal azonban szó nincs ilyesmiről, a magyarul Áldott légy címmel kiadott írás közös ügyet boncolgat: a teremtett világért aggódik benne a pápa, elkötelezett környezetvédőként fellépve.

Talán nem is választhatott volna a katolikus egyházfő jobb témát első saját enciklikájaként, mint amit névadója, *Assisi Szent Ferenc* a fülébe súgott. A szöveg egészét átjárja az a tudatos alapszemlélet, amely szerint a környezet védelmére nem önmagában, hanem egy globális koncepció fontos elemeként van rendkívül nagy szükség. Ennek a rendszernek a középpontjában pedig nem a növények, az állatok állnak, hanem – amint fenti írásunkból is kiderült – az ember és Teremtője van fókuszban.

Hogy mennyire ideje volt egy ilyen „zöldnek” titulált, markáns, szókimondó, vészharangok lendületes megkongatásával is felérő egyházi nyilvánulásnak, azt hűen igazolja, hogy két nappal a körlevél hivatalos bemutatása előtt egy orgánum megszerezte és megsejlesztette a tartalmát. Gondoljunk bele őszintén: mégis, kit érdekel-

ne annyira egy környezetvédelmi jellegű vallási irat, hogy önnön lejárata mellett olyan szankciókat kockáztatson, amelyeket ki is róttak az érintett médiumra? A lopás ténye egyértelműen jelzi, mennyire türelmetlenül várta a világ korunk „Szent Ferencének” megszólalását.

Még nem olvashattuk magyar nyelven a dokumentumot – a júniusi bemutatáshoz képest csak szeptember végén jelent meg a fordítás –, amikor már érezhető volt: tényleg olyan átütő erejű a közvetlen nyelvezetű dokumentum, hogy a „falakon kívül” is visszhangra talál. A BBC elemzésétől gazdasági portálok beszámolóin át politikusok megnyilatkozásaiig hamar referenciaponttá vált az enciklika, nem mindig pozitív előjellel.

Egyes országokban például közéleti témaként kezelik a klímaváltozás és az emberi környezeti beavatkozás viszonyát, némelyek kategorikusan tagadják a nyilvánvaló összefüggést. Így Ferenc pápa őszi amerikai látogatásának előkészületei során is napirenden volt a kötet szellemiségének méltatása, avagy elutasítása. Eközben idehaza ugyancsak egyre több fórumot, vitát, konferenciát szerveztek kifejezetten a pápai irat gondolatkörében – e rendezvények életre hívását nem csupán egyházi szervezetek kezdeményezték –, s bizonylyal e sorok megjelenését követően is folytatódik a dialógus.

A világ a közelmúltban gondoskodott is róla, hogy a maga sajátos módján aláhúzza, nyomatékosítsa a pápa szavait. Leginkább a dízelbotrányként elhíresült ügy jeleníti meg igen transzparensen, mivé válik a társadalom, ha egyesek saját önös céljaikat, sikereiket, meggazdagodásukat szem előtt tartva kizsákmányolják az élő környezetet.

Mint széles körökben ismert, Európa legnagyobb autógyártó csoportja, a tucatnyi márkát tömörítő Volkswagen konszern évek óta meghamisította a bizonyos járműveinek környeztkárosító hatására vonatkozó adatokat. Ezáltal a vállalat nem csupán visszaélt azon vásárlók bizalmával, akik éppen séggel minél tisztább, tehát környezetbarátabb autót kívántak vásárolni, hanem a megengedett határérték sokszorosát pöfögték – pöfögik ma is – a légkörbe a csaló eszközökkel felszerelt járművek. Miért? Kapzsiságból. Mert szívesen játszana istent az ember, egészen addig, amíg a következményekkel nem kell törődni.

Az Áldott légy kezdetű körlevél a népvándorlás kérdésére is képes gyógyírt kínálni, ám nem azonnali hatású fájdalomcsillapító formájában. A környezet kizsákmányolása ugyanis a pápa szerint elválaszthatatlan az ember, így az emberi közösség kizsákmányolásától. A szétszakadt társadalmi rétegek újbóli „összeragasztása”, avagy az egyenlőtlenségek ollójának minél szűkebbre zárása, a népek közötti és országokon belüli béke kimunkálása ha nem is lehetetlen küldetés, de mindannyiunkra szükség lesz hozzá, ráadásul hosszú folyamatra kell számítanunk. A dokumentum örömhíre ugyanakkor úgy hangzik, hogy bár a szakadék szélén táncol az emberiség, a visszaforduláshoz, a helyes útra való visszataláláshoz minden eszközünk adott.

Bízunk benne bátran, hogy azok a reakciók, amelyeket ez az enciklika kivált világszerte, hosszú távú gyógyító hatással segítik a Föld sebeinek begyógyítását. S ne csupán bízunk benne, hanem legyünk lelkes apostolai is a közös – keresztényi küldetésünk szempontjából is fontos, ám nem csupán vallási – ügynek! Gyakoroljunk magunk is hatást a körlevél szellemében a saját környezetünkben!

Miért ne tennénk, ha megtehetjük?
■ GÉGÉNY ISTVÁN
katolikus hittanár, kommunikációs szakértő, a *SzemLélek* blog szerzője

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL

Isten áldása – a gyermek

Advent idején minden a szeretetről szól. A szeretetről, mely *Dosztojevszkij* szerint Isten ajándéka, benne van a mindenségben, minden egyes homokszemcsében is. Ez a fogalom sajnos ismeretlen sok kisgyermek számára, ugyanúgy, mint a családi boldogság. Ez a gondolat jutott eszembe *Fabiny* püspök úr *Myra püspöke és a kiszolgáltatott gyermekek* című írásának olvasásakor (*Evangelikus Élet*, december 6., 3. o.). Magyarországon – ahogy írja – minden harmadik gyermek egészségre ártalmas körülmények között él. Hatszáz-húszezer gyerek otthona penészes, egészségtelen.

Riasztó adatok ezek, de úgy gondolom, még rosszabb a helyzet, ha azt nézzük, hány gyermek él lelkiileg is lehetetlen, elviselhetetlen körülmények között. A napi hírekben gyakran értesülünk döbbenetes családi drámákról, amelyeknek szenvedői nemritkán a csecsemők és a kisgyermek. De még nagyobb azon esetek száma, ahol a legfiatalabbak „csak” elviselni kénytelenek a szülők veszekedését és egymás bántalmazását.

Ismert emberek – tudósok, írók, művészek – visszaemlékezésében gyakran elhangzik hasonló mondat: „Boldog gyermekkorom volt... Többen voltunk testvérek, szüleink sokat dolgoztak, de szigorúan neveltek és szerettek bennünket.”

Ma más a helyzet... minden korosztálynak nehéz. Legnehezebb helyzetben azonban – véleményem szerint – a fiatalok vannak! Az a korosztály, amelyik gyermeket szül és nevel. Bizonytalan a munkahely; közös életük hitellel terhes, amelyet nem tudnak fizetni; stb. Mindenki ideges és frusztrált. Ettől függetlenül érthetetlen és fel nem fogható, ha valaki saját családjá elen fordul, és rajta tölti ki a bosszúját!

A gyermek testi és lelki fejlődésének szempontjából a legszerencsésebb, ha harmonikus családi légkörben nevelkedhet. Ez biztos. A gyermeki lélek érzékeny húr, amelyen nemcsak a családi agresszió, de a szülők közti feszültség és meg nem értés is mély nyomokat hagy! Persze van kivétel is – ez erősíti a szabályt –, amikor nagyon terhes családi múltból indulva példás szülővé válik valaki.

Gyermekeink továbbviszik alapvető tulajdonságainkat, képességünket, meg nem valóstul vágyainkat, ami által nemcsak bennük, hanem leszármazottaikban is jelen leszünk, miután földi pályánkat befejeztük. Ők azok, akik oltalmazznak utolsó óráinkban is. *Shakespeare*, a nagy angol drámaíró így fogalmazott: „S csak gyermekeid véd a kaszás Kor ellen, Hogy dacolj vele, mikor elvisz innen.”

Záró gondolatként egy dologban reménykedem: jön még talán egy jobb kor, évek, évtizedek múlva, amikor mindenkinek lesz biztos munkahelye, minden munkaképes ember dolgozik, s a családok anyagi stabilitása – talán – magával hoz egy bizonyos erkölcsi felemelkedést is!

Advent idején, amikor minden a szeretetről szól, gondoljunk azokra a szerencsétlen sorsú gyermekekre, akiknek riadt, segélykérő tekintetét és sikolyát senki nem vette észre s nem hallotta meg időben.

DR. NÉMETH JENŐ gyermekorvos,
a Nádasi Evangélikus Egyházközség presbitere

Vasgyári köszönet

A diósgyőr-vasgyári evangélikus gyülekezet nevében írom soraimat, ezzel is szeretnénk megköszönni lelkészünk, *Molnár József* tisztelendő úrnak az itt töltött tíz évét, amelyet szeptemberben töltött be. Itt is szeretnénk megköszönni a sok-sok pontos, lelkiismeretes és jól felkészült szolgálatot, amelyben részünk volt a tíz év alatt.

Külön említést tennék a bibliaórákról. Annyira jól felkészülten érkeznek, és próbálják átadni nekünk a sok-sok tudást, hogy teljesen odavagyunk a szerdai napokért. Nemrég fejeztük be a *Jelenések könyvének* a tanulását... Ilyenkor adventi sorozat lép a szerdai bibliaórák helyébe. Igehirdetés, zenehallgatás, verselés. Teljesen ráhangolódunk a karácsonyi ünnepekre.

Köszönjük még a felújított bibliatermet, a felújított székeket, a szépséges elektromos kályhát, a lelki melegséget és főleg a szeretetét.

Kis gyülekezet vagyunk, de állítólag jól énekelünk, és nagyon szeretjük a lelkészünket.

Kérjük a Jóistent, tartsa meg őt köztünk erőben, egészségben, és maradjon közöttünk nagyon sokáig! Büszkéek vagyunk rá és szép családjára, szüleire és minden szolgálatára.

Hálás szívvel köszönünk mindent!

A vasgyári gyülekezet tagjai nevében:

LIPPAI ISTVÁNNÉ presbiter (Diósgyőr-Vasgyár)

Köszöntés Hidegkúton

A pesthidegkúti evangélikus gyülekezet advent második vasárnapján ünnepelte *Fodor Viktort*, aki tizenöt éve szolgál parókus lelkészként az egyházközségben. A délelőtti istentisztelet után *Békés Tamás* felügyelő köszöntötte a lelkészt, majd a másfél évtized legszebb pillanatait megörökítő naptárral ajándékozta meg őt a gyülekezet. Délután családi istentiszteletet tartottak. Ezt a havonta megrendezett gyülekezeti alkalmat *Fodor Viktor* honosította meg Pesthidegkúton, főként a kisgyermekes családok vesznék rajta részt.

B. WALKÓ GYÖRGY (Pesthidegkút)

HÍREK, HIRDETÉSEK

Alma és fája

Kossuth rádió, december 24., 15.10

„Gáncs Péter evangélikus elnök-püspökkel és Kristóf fiával, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet kommunikációs igazgatójával advent idején találkoztam, hogy beszéljünk a szó erejéről, a cselekvő szeretetről, a nemzedékről nemzedékre hagyományozódó hivatástudatról, a megtartó örömről és az öröm megtartásának krisztusi módjáról.”

Szerkesztő-műsorvezető: *Stifner Gábor*

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna
országosfelügyelő-helyettes, a Déli Egyházkerület felügyelője

Albert Gábor a BESZ következő előadója

Január 4-én, hétfőn 19 órai kezdettel tartjuk a budavári evangélikus szabadegyetem (BESZ) következő alkalmát a Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnájában (1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 28.).

Dr. Fabiny Tamás püspök áhítata után **Albert Gábor** Kossuth-díjas író tart előadást *Homályos tükrök tisztítása* címmel. Az előadás alapja az író közelmúltban megjelent, *...Minden, ami voltunk...* című levleregénye. E könyvről az elkötelezett protestáns szerző így ír: „Benne az amerikai vélemények ütköznek azzal, ahogy mi láttuk, éltük át és túl a rendszerváltozás éveit, a művészet és a politika egymást bénító vagy ösztönző hatását.”

A belépés ingyenes, minden érdeklődőt szeretettel várunk!

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levélcím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

Születés

„Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökké tart szeretete!”
(Zsolt 107,1)

Isten iránti hálával adjuk hírül, hogy 2015. október 11-én megszületett negyedik fiúgyermekünk, *Barnabás*.

Szabó Ferenc
és *Szabóné Nyitrai Márta*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (december 20.)

Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön béke, és az emberekhez jóakarát. Lk 2,14 (Zsolt 150,2; Lk 1,39–45/46–55/56/; Fil 4,4–7; Zsolt 115) Isten cselekvése az angyalok seregét arra indította, hogy e szavakkal dicsőítse az Egek Urát. Miközben az angyal tisztelettel beszél az Atyáról, nem feledkezik meg arról a sürgető szükségéről sem, amely az ember számára fontos. Békét és jóakaratot hirdet. S valóban ezt kapta meg az emberiség a betlehemi gyermek, Jézus Krisztus által. Jól tesszük hát, ha dicséretet mondunk Atyánknak, hiszen ezzel is megmutathatjuk a világnak, hogy honnan remélhet segítséget a hétköznapi nehézségek közepette.

Hétfő (december 21.)

A ti szelídségetek legyen ismert minden ember előtt! Az Úr közel! Fil 4,5 (Ézs 58,10; Jel 3,7–8.10–11/12/; Ézs 51,1–8) Szelíd, jámbor, báránylelkű. Ha őszinték akarunk lenni, ezekkel a tulajdonságokkal nem lehet sokra menni. Nap tapasztalatunk, hogy a törekvő, nyers, erőszakos emberek tudnak utat törni maguknak, az ő akaratuk érvényesül. Nekünk mégse szabad ezt az utat járni, mert tudhatjuk, hogy a szelídség egyszer győzelmet hozott. Jézus szelídsége alkalmas volt arra, hogy legyőzze a gonoszt, s ezáltal mi is megmenekültünk. Egy tanítvány sem nagyobb a mesterénél, ezért higgyük el, hogy ha egy úton nem érünk célt szelídséggel, akkor az nem a mi utunk.

Kedd (december 22.)

Fogadjátok be egymást, ahogyan Krisztus is befogadott titeket Isten dicsőségére. Róm 15,7 (3Móz 19,33; Jel 22,16–17.20–21; Ézs 51,9–16) Nincs olyan ember, aki ne lenne rászorulva Krisztus szeretetére. S Jézus ennek a szeretetnek továbbadására szólított fel bennünket. Tegyük fel a kérdést: nem maradtam adósa valakinek a szeretettel? Ha igen, ma még van lehetőségünk megtenni mindazt, ami a mi feladatunk. Isten adjon ehhez elegendő erőt.

Szerda (december 23.)

[A fiú] még távol volt, amikor apja meglátta őt, megszánta, elébe futott, nyakába borult, és megcsókolta őt. Lk 15,20b (Ézs 65,2; Róm 15,8–13; Ézs 52,1–6) Talán nehéz elhinni, de Isten naponként sokat tesz azért, hogy megmeneküljünk. Bárhol járunk is, ő nem téveszt minket szem elől. Tudja, hol vagyunk. Tud örömeinkről és kudarcainkról, s bármikor kész arra, hogy magához öleljen. Ez az elfogadó szeretet máshol nincs jelen a világban, ezért nem lehet pótolni, nem lehet kiváltani. Igazából megérteni sem lehet, de a hitünk belekapaszkodhat, s életünk forrásává válhat.

Csütörtök (december 24.)

Az angyal ezt mondta Józsefnek: [Mária] fiút fog szülni, te pedig majd Jézusnak nevezed, mert ő fogja megszabadítani népét bűneiből. Mt 1,21 (Ézs 59,2; Mt 1,1–17/18–21/22–25/; Róm 1,1–7; Ézs 52,7–12) Az angyal szava József számára megnyugvást jelentett. Mária mégsem volt hűtlen hozzá, hanem Isten tervének részese, mint ahogyan ő is, hiszen neki kell elneveznie a gyermeket Jézusnak, Szabadítónak. Karácsonykor e jövődőlés beteljesedéséről emlékezünk meg. Azt ünnepeljük, hogy megszületett a Megváltó. Vajon képesek vagyunk mi is békére lelni és elfogadni, hogy Isten értünk is cselekszik?

Péntek (december 25.)

A pásztorok pedig visszatértek, dicsőítve és magasztalva Istent mindazért, amit hallottak és láttak, úgy, ahogyan ő megüzente nekik. Lk 2,20 (1Krn 13,8; Lk 2,1–14/15–20; Tit 3,4–7; Lk 1,46–55) Karácsony nem múlhat el nyomtalanul. Az öröm elkísérte a pásztorokat, és nem szűntek meg dicsérni az Istent. Keresztény kötelességünkre hívja fel a figyelmünket ez a mozzanat, és örök figyelmzettetés azoknak, akik az ünnep elmúltával már nem törődnek Istennel, és az öröm helyét átadják a szomorúságnak. Kérjük Istent, hadd legyünk a karácsonyi örömezenet hordozói a hétköznapi életben is.

Szombat (december 26.)

Ezért tehát még jobban kell figyelniük a hallottakra, hogy valamiképpen el ne sodródjunk. Zsid 2,1 (Jer 8,7; Jn 1,1–5/6–8/9–14; Zsid 1,1–3/4–6/; Lk 2,29–32) Isten szava valamennyiünk számára útmutatásul szolgál, ezért nem szabad elfeledkeznünk róla. Örömmel kell figyelniük rá, hiszen segítségével érkezhettek meg őhozzá. Az élet tengerén persze mindig vannak olyan hangok is, amelyek el akarnak téríteni a helyes útról, de nekünk tudnunk kell, hogy Istentől jön a szabadítás. Rá figyelve valóban eljuthatunk a célhoz, és nem kell félnünk attól, hogy elsodródunk.

■ ZSUGYEL KORNÉL

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból december 20-ától december 27-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
9.00 / Pax Tv Istenhit és orvostudomány (előadás)	5.50 / Duna Tv Hajnali gondolatok	10.15 / M1 Élő egyház (vallási híradó)	9.40 / M2 Európai népmesék a ládafiában
9.30 / ZDF (német) Evangélikus istentisztelet a délnémet betlehemsmúzeumból	6.35 / M3 A főteli templom (magyar dokumentumfilm)	13.55 / M3 Ismeretlen ismerősök (magyar portréfilm)	11.15 / Duna World Nagyvizit (magyar tévéfilm, 1981) (84')
9.30 / Bartók rádió Musica Sacra (egyházzenei magazin)	7.40 / Duna World Béres József életútja (magyar dokumentumfilm)	15.45 / Duna World Református magazin	13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bíztunk eleitől fogva...”
9.45 / Duna Tv Evangélikus ifjúsági műsor	11.15 / Duna World Magnóliakert (magyar tévéfilm, 1976) (52')	16.20 / Duna World Evangélikus ifjúsági műsor	A református egyház félórása
10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Asztali beszélgetések	15.54 / Kossuth rádió Adventi gondolatok 2015	19.35 / Bartók rádió Mozart: A varázsfuvola (opera)	20.00 / Duna World Rocklexikon
10.00 / Duna Tv Református magazin	22.10 / M3 Szakonyi Károly: Hongkongi paróka Nemzeti Színház, 1976	21.30 / Duna World Behajtani tilos! (fekete-fehér magyar vígjáték, 1941) (85')	21.00 / Viasat3 Egy fiúról (amerikai–angol–francia–német romantikus film, 2002)
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus istentisztelet	22.50 / Duna World Kult+ (kulturális magazin)	22.20 / RTL Klub XXI. század – A legendák velünk élnek	22.55 / Duna Tv Aranyfészek (magazin)
19.00 / Pax Tv Evangélikus istentisztelet a budavári templomból	23.25 / Duna Tv Magyar krónika (magyar magazinműsor, 2015)	Az iskolák államosítása	23.15 / RTL Klub Édes november (amerikai romantikus dráma, 2001) (115')
21.15 / Bartók rádió A nagyváradi Michael Haydn kamarakórus hangversenye	0.30 / Duna World Duna anziksz Szövik a Duna	22.50 / M3 Johann Sebastian Bach (NDK–magyar tévéfilmsorozat)	0.20 / M3 Johann Sebastian Bach: h-moll mise
10.30 / Duna World Mézket ont az ég... Versek, zenék Betlehemről	6.03 / Kossuth rádió „Ama csillag után...”	10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus magazin (credoradio.hu)	6.25 / Duna Tv Református riportok
13.25 / TV2 Vuk (magyar rajzfilm, 1983)	10.03 / Kossuth rádió Evangélikus istentisztelet közvetítése	10.03 / Kossuth rádió Református istentisztelet közvetítése Pomázról	9.30 / ZDF (német) Evangélikus istentisztelet közvetítése Münchenből
16.15 / Duna World Biblia a magyar költészetben	11.00 / Duna Tv Karácsonyi református istentisztelet	14.10 / Pax Tv Bibliai közmondások (előadás-sorozat)	9.30 / Bartók rádió Musica Sacra (egyházzenei magazin)
19.05 / Kossuth rádió Arcvonások	12.05 / Bartók rádió A Pannon Filharmonikusok hangversenye	17.00 / Duna Tv Gasztróangyal Bükkszentkereszt	10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Isten kezében
21.20 / Duna Tv Életrevalók (francia játékfilm, 2011) (107')	15.00 / Pax Tv Karácsonyi ünnepnap a baptistákkal 2013	19.52 / Kossuth rádió Karácsonyi harangjáték Részletek Kárász Szilvia lemezéről	10.30 / Duna Tv Baptista magazin
22.25 / RTL Klub A szív bajnokai (amerikai életrajzi film, 2009) (128')	19.35 / Bartók rádió Bach: Karácsonyi oratórium	21.30 / Duna Tv Szeretném, ha szeretnél (amerikai–német romantikus vígjáték, 2001) (99')	12.40 / Duna Tv Szent Péter esernyője (magyar játékfilm, 1958) (85')
22.30 / ZDF (német) Evangélikus istentisztelet közvetítése Fischbeckből	20.45 / Pax Tv Karácsonyi gospelkoncert	21.30 / Kossuth rádió Rádiószínház Karácsonyi komédia	19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus istentisztelet
23.45 / M3 Bach: Karácsonyi oratórium	23.15 / Duna Tv Jézus (tévéfilmsorozat)	23.00 / Pax Tv Reformáció gálaest 2015	20.10 / Pax Tv Evangélikus istentisztelet a budavári templomból
0.20 / M2 Világok arca: Baraka (amerikai dokumentumfilm)	2.05 / M2 A diadal (amerikai dokumentumfilm)		20.59 / Bartók rádió A Budapesti Fesztiválzenekar hangversenye

HIRDETÉS

Felemelő szeretet

Lepramisszió

Bankszámlaszám:
11702036-20705549
www.lepramisszio.hu

„Mennyből Jövők Most Hozzátok...” – LUTHER ÉNEKÉNEK KÖTETÉJÉNEK STRASSBURGI ÉNEKESKÖNYVBEN (1547)

KARÁCSONY LUTHEREK OTTHONÁBAN – GUSTAV KÖNIG METSZETE

„Ki fekszik itt e jászolban?” – Luther karácsonyai

Azzal – legalábbis alapfokon – mindenki tisztában van, hogy a reformáció „karácsony apója” bizony nem *Kálvin*, hanem *Luther*. Néhányan talán még azzal is, hogy a kálvinizmusból kinőtt puritán eszméknek és közösségeknél sem kedvezett a karácsonyozás. Olyannyira nem, hogy Amerikában, Új-Angliában, a keleti partvidéken egyenesen megtiltották az ünneplést, így fékezve a bevándorlókat szállító tengerészek duhajkodási hajlamait.

Luther Márton számára mindezzel ellentétben több síkon is rendkívül fontos volt a karácsony. Elsősorban természetesen számára is a hitélet szempontjából; nevezetesen karácsonyi prédikációi mellett 1522-ben egy *Weinachtspostille* (*Karácsonyi postilla*) című írása is megjelent, amelyben olyan, teljesen realiztikus rész-

letek is vannak, hogy a Kisdéd pólyaruhája vajon Mária melyik ruhadarabjából készült, vagy éppen egy olyan, ugyancsak gyakorlatias mondat ötlük a szemünkbe, hogy „József volt olyan bölcs, hogy a mindenórás Máriának szerzett egy szamarat”.

A reformáció atyjának „karácsony-érzékenységét” természetesen fokozta saját nagycsaládos apa mivolta is. Különösen igaz volt ez 1534 ünnepi napjaira, amikor a Luther familia közös ajándékeként megszületett a kis *Margarethe*. A boldog apa szó szerint jászolközelében – az ő bölcsőjénél – írta a német protestáns kultúra egyik legszebb, a Biblia szövegét egy német népi dűdölővel vegyítő karácsonyi énekét, a *Vom himmel hoch da komm ich her*, *Lukács evangéliumának* 2,8–12 versei alapján. E gyönyörű szöveg és

dallam variánsa, parafrázisa felbukkan majd *Bach Karácsonyi oratórium* című művében is. Továbbá, eredeti formájában az *Evangelikus énekeskönyvben* a 150-es, a *Református énekeskönyvben* pedig a 316-os szám alatt található s főleg: énekelhető. Az írásom címében szereplő „Ki fekszik itt e jászolban?” sor is ebből a dalból származó idézet.

Luther azonban nemcsak a szent történetekben volt Jézus születése napjának elkötelezett ember, hanem még abban is, hogy gyermekeit, szeretteit nem is egyszer, hanem három ízben, Mikulás és újév napja mellett december 24-én is megajándékozta. Az sem véletlen, hogy 19. századi metszetek sokasága ábrázolja őt és családját a karácsonyfa mellett. Egy széles körben elterjedt legenda szerint egy csillagfényvel „feldíszített” éj-

szakai fenyőfa megkapó látványának ihletésére ő készítette először karácsonyfa szeretteinek.

Akár igaz a történet, akár nem, az bizonyos, hogy wittenbergi otthonuk légkörét jól illusztrálja *Swerdtgeburth* 1843-as, egy kicsit még iskolás hangulatú, majd *Gustav König* coburgi festő jó tíz évvel későbbi és sokkal romantikusabb metszete. Míg az első képen a népes Luther család még valamelyest merev fegyelemmel üli körbe a fát, addig a második, már a 19. század derekán készült alkotáson felbomlik a korábbi katonás rend, a gyerekek mozgásban vannak, új játékokat próbálnak, s Katharina a férje vállára támaszkodva, vele bensőséges közelségben ünnepel (*képünkön*). Egy harmadik, névtelen művész kezétől származó metszet már Amerikában, Ohióban készült 1861-ben, s érdekes módon a

„fegyelmesezettebb” korai ünnepi tabló világát idézi. A minta nyilván egy kivándorló német család poggyászából került elő.

Luther karácsonyainak történetéről önálló könyv is készült; 2011-ben Lipcsében, az Evangelische Verlagsanstalt kiadásában jelent meg *Elke Strauchenbruch* gazdagon illusztrált, elegáns kis kötete, a *Luther karácsonya*, amely valószínűleg magyar fordításban is sokaknak szerezne lelki örömet. S ugyanakkor sok és érdekes információt nyújthatna egy nagy hitújító komoly karácsonyi gondolatairól és színes, bensőséges családi életéről, amelyben a család fő bölcsességgel osztotta meg figyelmét és szeretetét – nem könnyű feladat ez a mai pásztori családokban sem – a gyülekezet és övéi között.

■ PETRÓCZI ÉVA

„Beláthatatlan” betlehemek titkai

A betlehemállítás eszközeit és kultusz történetének legfontosabb állomásait mutatja be a Néprajzi Múzeum legújabb időszaki kiállítása. A december 4-én nyílt és 2016. szeptember 4-ig látogatható tárlat címe egy göcseji parasztember megőrzött szavait idézi: „Nagy dolgok a jászolnál történnek.”

Szójka Emesével, a kiállítás kurátorával beszélgetve megtudtuk, hogy hosszú évek restaurálási munkájának eredményeként újult meg több, most kiállított betlehem. A gazdag és rendkívül hangulatos kiállításon az elmúlt századok magyarok lakta területeinek betlehemei mellett olasz, francia, sőt perui és mexikói betlehemekeket is láthatunk.

Húsz évvel ezelőtt *dr. Györgyi Erzsébet*, a Néprajzi Múzeum osztályvezetője vetette fel *Nemes Takách László* restaurátornak a betlehemek helyreállításának igényét. Most a budapesti kiállításon ezek a restaurált, szinte romjaikból feltámasztott betlehemek hirdetik elmúlt évszázadok üzenetét a karácsonyi fényről, szeretetről, a készítőik hitéről.

De mit is találhat egy restaurátor, amikor ezeket a tárgyakat kézbe veszi? Milyen érdekességek, milyen meglepetések segíthetik a munkáját? Ezekről is kérdeztem *Nemes Takách László*t. A használatban lévő betlehemekeket minden évben felújították – mondta el a szakember –, sokszor új papírréteg került rájuk, és ezeket lebontva las-

san el lehetett jutni az alapokig. Például a zalaegerszegi betlehemnél addig a kétszersületes dobozig, amelyen még ott van a kétszersületes készítőjének neve is, de ennél fontosabb, hogy ott van a címzett is, valamint a feladóévnyen a feladás dátuma, 1886 október. Innen lehet tudni, hogy legkorábban mikor készülhetett, és – feltételezés szerint – ki lehetett a készítője. A torony rekonstrukciójánál is segítség volt az, hogy a készítő a zalaegerszegi katolikus nagytemplomot, városának a templomát formálta meg.

Ennél is elgondolkodtatóbb az, amit a Ferenczy Noémi-díjas restaurátor a betlehemek berendezéséről mondott. Hiszen például az imént említett betlehembe nem lehet belátni. Mégis, a készítője a templom mennyezetére díszes, szép csipkét helyezett, körben pedig szentképekkel díszítette a falat. Mivel a betlehem tetejét nem lehet felemelni, feltételezhető, hogy a templomocska belsejét csak a készítője látta, és most, több mint száz év elteltével a restaurátor.

Ez más betlehemeknél is gyakori volt. Készítőik nem egyszerűen a falu közösségének vagy a barátoknak szánták ezeket a betlehemekeket. Ők a megszületett Jézusnak hódoltak munkájukkal. Tudták, hogy amit ember nem lát, azt Isten láthatja. És hogyan *Nemes Takách László* elmondta, munkája során szinte érezte azt, hogy amit közel száz éve egy egyszerű,

A ZALAEGERSEZEGI BETLEHEM

A RESTAURÁTOR, NEMES TAKÁCH LÁSZLÓ FELVÉTELE

A ZALAEGERSEZEGI BETLEHEM DOBOZA FELTÁRVÁ

mély hitű mester a legjobb tudása szerint elkészített, és amibe a felesége által készített kis terítőket, a sokszor képeslapból kivágott Jézus-képeket beleragasztotta, annak a betlehemnek színe lelte van. Az évszázadokon keresztül megtartó hit tárgyakon ke-

resztül is üzen a ma emberének. Erre is gondolva nézzük végig a Néprajzi Múzeum kiállítását, amely igazi karácsonyi hangulatot varázsol – naptártól függetlenül is – mindannyiunk szívébe.

■ NAGY LÁSZLÓ

Istentiszteleti rend • 2015. december 24.

Szenteste. Liturgikus szín: fehér. Lekció: Mt 1,18–25; Zsid 1,1–6.
Textus: Ézs 9,1–6. Énekek: 150/154.

Budavár, I., Bécsi kapu tér du. 4. (úrv.) Bence Imre; du. 6. (német, Krisztus-vespera) Johannes Erlbruch; éjfél Bence Imre; **I., Fő u. 43. (katolikus templom)** du. 3. (német, ökumenikus családi istentisztelet betlehemessele); **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. Sztojanovics András; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** du. fél 3. Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** du. 2. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** du. 4. (hittanosok műsora); **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** du. 4. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** du. 4. Cselovszky Ferenc; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** du. 4. Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** du. 4. (úrv.) Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/A** du. 2. (szlovák, kétnyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** du. 4. Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** du. 4. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** du. 4. (úrv.) Gáncs Tamás; **XI., Németvölgyi út 138.** du. fél 3. dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** du. 4. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** du. 5. Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** du. 3. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** du. fél 4. (karácsonyi organomuzsika); du. 4. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** du. 4. dr. Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** du. 5. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** du. 4. (karácsonyi ünnepi műsor gyermekekkel, ifjakkal) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** du. fél 5. (családi) Vető István; éjjel 11. (karácsonyváras) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** du. 3. Kocsik Mónika; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** du. 5. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Péceli út 111.** du. 5. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** este fél 9. Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** du. 4. Györi Dávid; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** du. 3. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** du. 6. Györi János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** du. 2. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** du. fél 4. (karácsonyi gyermekműsor) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő u. 155. (gyülekezeti terem)** du. 4. (karácsonyi ünnepi műsor gyermekekkel, ifjakkal) dr. Lackner Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** du. 3. (gyermekkarácsony) Endreffy Géza.

Istentiszteleti rend • 2015. december 25.

Karácsony ünnepe. Liturgikus szín: fehér. Lekció: Tit 2,11–14; Mik 5,1–4a.
Textus: Lk 2,1–14. Énekek: 151/156.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Bencéné Szabó Márta; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. (úrv.) D. Keveházi László; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. Smidéliusz Gábor; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. (úrv.) Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/A** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (úrv., zenés istentisztelet) dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (gyermek-istentisztelet) Gáncs Tamás; du. 6. dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv., rádiós közvetítés) dr. Fabiny Tamás; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **XIII., Frangepán u. 41. (református templom)** de. 8. (úrv.) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. (úrv.) Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Kertész Géza; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (úrv.) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Vető István; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Péceli út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. (úrv.) Kovács Áron; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Györi Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Horváth-Csitári Boglárka; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Györi János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Szeverényi János; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (úrv.) dr. Lackner Pál; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2. (úrv.) Donáth László; **Törökbálint, József Attila u. 31. (református templom)** de. fél 9. (úrv.) Endreffy Géza.

Összeállította: Balla Mária

Ézsaiás próféciája segíthet abban, hogy a karácsonyban ne a külsőségeket és a hagyományos kulisszákat lássuk, hanem a lényegét, az értünk született, nekünk adatott gyermeket. Az alapige arra figyelmeztet, hogy Jézusért meg kell harcolnunk. Vigyáznunk kell arra, hogy az ünnep külsőségei, az emberi tényezők, a dárídós örömök vagy éppen a szegénység terhei nehegyen éppen őt, a Megváltót fojtsák meg a mi életünkben.

Az istenfogyatkozás sötétjében. A modern élménytársadalom fényességével szemben itt a sötétségben járó néppel vállalhatunk közösséget. A halál árnyékának völgyében, sötétségben járunk. Ami körülvesz minket, az nem meghitt félhomály, nem is hangulatvilágítás vagy éppen egy romantikus éjszaka, hanem az istenfogyatkozás sötétje.

A próféta azonban azt üzeni, hogy nem kell ennek örökké így maradnia: a sötétségben járó nép nagy világosságot lát majd.

Mit és éltek át a betlehemi pásztorok ama koromsötét éjszakán? „...köriülragyogta őket az Úr dicsősége...” (Lk 2,9)

Ézsaiás szerint a halál árnyékának földjén lakókra világosság ragyog. A karácsonyi történetben nem mechanikusan teljesedik be ez a prófécia, hiszen az éppen csak megszületett Jézus máris a halál árnyékának földjére (Ézs 9,1) került, amikor Heródes bontott agyából kipattant a betlehemi gyermekgyilkosság sátni terve.

A próféta terhes igáról, a hátat verő botról (Ézs 9,3), a sanyargató vesszejéről ír. Karácsonykor tudatosíthatjuk azt is, hogy a gyermek Jézus csöppnyi testén is csattantak volna már a suhintások, amikor a földi hatalom kiszolgálói kivont karddal keresték őt. Amikor pedig felnőtt, akkor aztán valóban elszenvetve az ostorcsapásokat. A súlyos keresztet mint kínzó igát vitte a vállán.

Ahogy egykor a választott nép esetében, úgy a világ számos helyén ez ma sem metaforikusan értendő. A szenvedők és üldözöttek között sokan vannak, akiket hitük és hitvallásuk miatt érnek ezek a csapások és veszedelmek. A *dübbörögve menetelő csizma* (Ézs 9,4) is a mindennapok tapasztalatai közé tartozik számos diktatúrában. Ugyanakkor demokratikus rendszerben is ereje lehet ennek a próféciának. Hány és hány iga van rajtunk? Családfenntartókon és munkanélkülieken, háziasszonyokon és diákokon. Hány vesszővel, bottal ütjük és sanyargatjuk egymást?

Istentiszteleti rend • 2015. december 26.

Karácsony második napja (István vértanú ünnepe). Liturgikus szín: fehér.

Lekció: Tit 3,4–7 (ApCsel 6,8–15; 7,55–60); Ézs 11,1–9 (2Krn 24,17–21). Textus: Lk 2,15–20 (Mt 23,34–39). Énekek: 163/159.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Liszka Viktor; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Missura Tibor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Jakab Johanna Júlia teológushallgató; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** du. 6. (úrv.) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. (úrv.) Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv., örömmzenés istentisztelet) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Barthel-Rúzsza Zsolt; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (úrv.) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Péceli út 111.** de. fél 11. (úrv.) Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv., templomszentelési emlékünnepe) Györi János Sámuelné; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Biatorbágy, Baross Gábor u. 1. (faluház)** de. fél 9. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lackner Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Herceghalom, Gesztenyes u. 28. (ökumenikus templom)** du. 3. (úrv.) Endreffy Géza; **Solymár (református templom)** de. 10. (úrv., ökumenikus) Fodor Viktor.

Összeállította: Balla Mária

SZENTESTE – ÉZS 9,1–6

Árnyékból a fényre

Ézsaiás segít abban, hogy megértjük azt a hátteret, amelyben Jézus megszületett. Sem az ószövetségi, sem az újtestamentumi időszak nem számított aranykornak, amelyben a Messiás születése mintegy megkoronázta volna az emberek örömet és boldogságát. A világ mindig rideg és barátságtalan tudott lenni.

AZ ÜNNEP IGÉJE

„Itt kell hát az igének testté válnia.” André Frénaud francia író *Karácsony a vasúton* című verse mehökkentő módon helyezi mai környezetbe az egykori történéseket. Az élet sűrűjét és gondjait is jelző zsúfolt vonaton utazik József és Mária, szabadság bakák és fáradt tisztviselők között. A vers így zárul: „Mindenkivel száll. – Pitymallik. / Szent József összekészítette a csomagokat. / Az alkalmazott az ajtókat kinyitja. / A peronon a számar és az ökök / már ott van és sugdolózik. / Haj, szől Mária alázatosan, / itt kell hát az igének testté válnia.”

Haj, mondhatnánk mi is: ebben az országban kell megélnünk a kereszténységünket... Itt, a Kárpát-medence valamely csücskében.

A főváros lüktető zajában. Vagy egy magányos tanyán. Lakótelepen vagy kertvárosban. Kórházi ágyon vagy különféle hivatásokban: orvosként vagy kazánfűtőként. Diákként, a bizonytalan egyetemi reform közepett. Lakáshitelesként. Nagymamaként, akire az unokák bíztattak, vagy félárva gyermekként. Kerekese székessként vagy gyászolóként.

„Itt kell hát az igének testté válnia.” A magunk otthonában elhetjük meg a karácsonyt.

A külső körülmények sokszor nem látszanak alkalmasnak az ünneplésre. A durva jászol alkalmas volt?!

Néhány évvel ezelőtt Óbudán egy kora reggelen az utcán szülte meg gyermekét egy asszony. Egy leszázalékolt férfi segített neki oly módon, hogy mobiltelefonon követve a mentősök utasításait. Ezt a szinte hihetetlen, ám megtörtént esetet hallva a betlehemi születés jutott eszembe. És oda végül sem érkezett el a mentőautó, hogy a kihü-

lés veszélyének kitett csöppséget és édesanyját kórházba vigye. Ilyen volt az első karácsony!

Fiú! Ézsaiás szavaival: *A halál árnyékának földjén lakókra világosság ragyogott... gyermek született nekünk, fiú adatott nekünk.*

Fiú! Az elmúlt évek egyik legeredetibb – ugyanakkor bizonyos egyházi körökben legvitatottabb – karácsonyi parafrázisa az a néhány perces film volt, amelyet a református egyház készített. A Józsefet és Máriát mai környezetbe helyező történet szerint a pár autóstoppal utazik, és egy román kamionos veszi fel őket. Mária azonban vajúdni kezd, és egy út menti benzinkút mosdójában világra hozza gyermekét. Egy prostituált, egy rendőr és a kamionsofőr lesznek a születés tanúi, utóbbi – miután mobiltelefonjával fotót készít az újszülöttről – felkiált: fiú!

Minden esztétikai és didaktikai kérdésünkkel együtt el kell ismerni, hogy a filmnek sikerült érzékeltetnie, milyen döbbenetes körülmények között született meg Jézus. Isten annyira megalázta magát, hogy a társadalom periferiájára, az aljanép közé érkezett.

Karácsony: Isten és ember személyes találkozásának ünnepe. Nem csak közvetítőkön keresztül tudnak egymásról, nem a diplomácia szabályai szerint ülnek tárgyalóasztalhoz.

Ez a személyesség a megismételt „nekünk” szóban is tetten érhető: „...gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk...” (9,5) Ugyanígy tekinthetik a megszületett Jézust egészen sajátjuknak a pásztorok, amikor a betlehemi angyal ezt mondja nekik: „...hirdetek nektek nagy örömet (...). Üdvözítő született ma nektek, az Úr Krisztus, a Dávid városában.” (Lk 2,10–11)

Igen, nekünk született. Jézus a miénk. Ő a legnagyobb ajándék, tulajdonképpen az egyetlen karácsonyi ajándék. A lehető legszemélyesebb. Éppen ezért nagyon becsüljük meg, nagyon vigyázzunk rá.

■ FABINY TAMÁS

Imádkozzunk! Köszönjük, Urunk, hogy a prófécia beteljesedett Betlehemben. Segíts ma is személyesen átélni azt a csodát, hogy te értünk, sötétben botorkálókért emberré lettél. Csodálatos Tanácsos és Erős Isten vagy. Te vagy az Örökkévaló Atya, a Békesség Fejedelme. Ámen.

KARÁCSONY ÜNNEPE – LK 2,1–14

Karácsony 3D-ben

Manapság egyre cifrább ünnepi üdvözlőket kapunk, hagyományos postai úton éppúgy, mint interneten. Többdimenziós képek, klipek, zenés üzenetek jelzik, hogy nincs megállás a kommunikációs és információs eszközök forradalmában. De meggyőződésem, hogy Lukács doktor kétezer éves karácsonyi üdvözlője is korszerű és időszerű, ha úgy tetszik: ünnepi „képeslap 3D”-ben. Ezt a többdimenziós örömhírt fedezhetjük fel, ha az angyalok karával együtt zengjük a karácsonyi evangélium summáját és csattanóját, a minden evangélikus istentisztelet liturgiájában felhangzó glóriát: „*Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön béke, és az emberekhez jóakarata.*” (Lk 2,14)

Az Atya túláradó dicsősége – feletünk! Karácsonykor kicsordul Isten dicsősége, amely már „nem fér el” a magasságban, hanem kiárad a földre, és mindent, mindenkit körülragyog. A felülről ömlő fényben eltűnnek az árnyak. Nincsen okunk többé félni, pedig erre 2015 decemberében számtalan okunk lehet a terrorfenyegetés rémétől reszkető Európában. Régen volt ekkora szükségünk a betlehemi angyal féleleműző bátorítására. Karácsony ünnepén ugyanis a mennyei fényvel együtt megérkezik a mennyei hang is: „*Ne féljétek, mert íme...*” Azaz: nézzétek, lássátok! De mit nézzünk, mit lássunk, mire nyíljon ki a szemünk ezen a titokzatos ünnepen?

Mindenekelőtt arra a költői képre csodálkozhatunk rá, amelyet talán a legszebben 149-es adventi énekünk vetít elénk: „Megnyílt az ég harmatozva,

/ Megváltónkat, hogy lehozza...” Karácsonykor összeér a föld és az ég, a mennyei fény belehasít a sötét betlehemi éjszakába. Isten szeretetének világossága és melege többé nem az angyalok kiváltsága csupán, hanem belép a világba, a történelembe, testet ölt a jászolbölcső újszülött Gyermekeiben. Az iránymutató csillag nem csupán az égen látható, hanem felragyog a betlehemi istálló sötétjében. A kezdetben ősi teremtői akarat: „*Legyen világosság!*”, az új kezdetben újra megtapasztható a világ Világosságának megszületésével. Amit naponta kérünk: „...*legyen meg a te akarotod, amint a mennyben, úgy a földön is*”, azt Atyánk megadja. „*Íme...*” nézzétek, lássátok! Van mit, van kit, mert nem hiába kérjük a már idézett adventi ének utolsó soraiban: „*Ó, fényes Nap, ó, szép Csillag, / Téged vágyunk mi látni csak. / Kelj fel, Napunk, fényességed / Űzze el a sötétséget!*” (EÉ 149, 4)

Hisszük és reméljük, hogy karácsony ünnepével, Krisztus születésével nemcsak fizikai, de lelki értelemben is visszaszorulnak a sötétség erői, fogy az éjszaka, a nappal. A felülről áradó fény, amely „körülragyogta” az egykori pásztorokat, a mi életünkben is elűzi a fenyegető árnyakat. De ez már a „második D”, karácsony újabb ajándéka: a békeesség.

A Fiú békeessége – körülöttünk? Két évezred biztonságos távolságából könnyedén és szívesen belevetítjük a békeességet az első betlehemi karácsonyba. Bár egyáltalában nem biztos, hogy annyira idillikus volt az a csendesnek, tisztának és szentnek vélt éj, mint aho-

gyan *Joseph Mohr* megénekelte ezer-nyolcszáz évvel később egy szép, havas kis osztrák falu templomában...

Ugyanakkor a másik véglet is megkísért minket, és hajlamosak vagyunk azonnal kitaszított, hajléktalan menekültet látni a jászolbölcső lakójában. Tény, hogy „a szálláson nem volt számukra hely”, de valószínűleg még sok más vendég számára sem, akik később érkeztek. Viszont gyönyörű szimbólum, hogy a teremtő Atya gyermekének szülőszobájában jámbor jószágok lehelete ad némi meleget. Kicsiny testét puha széna öleli át, és az istálló nyílásán beragyog a bölcseket kalauzó csillag simogató fénye. Íme, a teremtett világ harmonikus békeessége, amelynek természetes küldötteiként érkeznek a birkaszagú pásztorok...

Úgy tűnik, ott és akkor még békeességben megfértek egymással a teremténytársak, és nem akarták (nem tudták?) kifosztani a teremtett világot. Ma viszont, ahogyan ez a párizsi klímacsúcs is megfogalmazódott, a huszonegyedik órában vagyunk, hogy megmentsük a teremtett világot a teremtés koronájától, az Alkotóját elfeledő, megtagadó ember vak kapzsiságától.

Persze kétezer éve sem volt zavartalan béke karácsonykor a „szent” földön, hiszen Heródes királyból már a békeesség fejedelme születésének pusztára hirtelen megváltozott. Ebben az összefüggésben különleges súlyt kap a karácsonyi evangélium már idézett, első két szava: „*Ne féljétek...*”

Vajon hisszük-e még, és főleg merjük-e hirdetni az „*egész népnek*”, hogy

AZ ÜNNEP IGÉI

aki egykor Betlehemben született, ma is, itt is meg tud szabadítani minket a másik embertől, a teremténytársától, a testvértől való félelemtől! Ehhez a csodához már elengedhetetlenül szükségünk van a „harmadik D-re”, a Lélek ajándékára, aki nem a félelem, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelke.

A Vigasztaló jóakarata – benünk?! „...*az emberekhez jóakarata*” – ez a háromdimenziós karácsonyi glória legnehezebben felfogható ajándéka. Nem véletlenül került egymás mellé a felkiáltó- és a kérdőjel... Hiszen itt, akárcsak a Szentháromság misztériumában, nem csupán arról van szó, hogy valakit elismerjünk magunk felett (teremtő Atya). Nem csupán arról van szó, hogy valakit elfogadjunk magunk mellett (megváltó Fiú). A helyzet „fokozódik”: aki egykor Betlehemben megszületett, 2015 decemberében a mi szívünkben kér helyet, és Lelkének otthonává, templomává akar szentelni minket. Nehéz feladat a tömör görög szöveg fordítása. Karácsony éjjelén Isten jótetszése, jóakarata elérkezett az emberekhez, de továbblépve: szeretne megérkezni az emberekbe!

Vajon nem éppen ezért könyörgünk egyik legszebb karácsonyi énekünk utolsó versében: „*Csak egyet, egyet kérhetek. / Egy égi jóra várok: / Hogy a szívemben végy helyet, / Ó, Jézus, bárhol járok. / Tedd jászladá a szívemet! / Jer, térj be, és betér veled / Az öröm égi fénye!*” (EÉ 161,6) Ámen.

■ GÁNC S PÉTER

KARÁCSONY 2. NAPJA – LK 2,15–20

Maradt-e a helyszínen angyaltoll?

Régóta foglalkoztat az, hogy milyen nyomok maradnak bizonyos események után. Sajnos láttam már néhányszor, hogy mi minden marad a helyszínen egy sportverseny vagy koncert után... Mi marad egy kirándulás, egy hadjárat, egy háború után?

Nyomok minden személyes és közösségi esemény után maradnak. Néha látványosak, máskor szerényebbek. Van, hogy az eseményről magáról nincs is tudomásunk, csak a nyomok árulkodnak róla. Néha a nyomok segítségével lehet és szükséges feltárni, hogy ténylegesen mi is történt ott korábban. A nyomokat a hozzátérők szóra bírják, beszélgetni kezdik. A régészek a régmúltat, a nyomozók a közelmúltat faggatják hivatásszerűen. Van, amikor szóra kell bírni a nyomokat, és beszélgetni, hogy az így kapott információk mozaikdarabkáiból össze tudjuk rakni a történetet.

Karácsony nyomai. Karácsony második napján nem a karácsonyi otthonok vagy az utcák nyomaira vagyok kíváncsi. El tudom képzelni a félrekarolt csomagolóanyagokat, a doboz-, nejlonszaggatócellahalmokat, de most nem ezekre gondolok.

Milyen nyom maradhatott az első karácsonyi történet helyszínén? Nyomok mindenütt maradnak.

A filmes világban szívesen alkalmazzzák azt a technikát, amikor a bemutatott történet a valóság és a képzelet határán jár, és a néző, de még a szereplő számára sem egyértelmű, hogy éppen melyik területen zajlanak a történések, egy apró, de egyértelmű kis nyom, esetleg egy tárgyi emlék – egy cipő vagy egy virágszirom – segít beazonosítani a valóságot. Azt

mindig tudnunk kell, hogy valami az álomvilágban vagy a valóságban játszódik-e.

Maradt-e nyoma a karácsonyi történetnek? Nyom minden valóságos esemény után marad. Bár magam nem hiszem, hogy ez a nyom az angyaltoll lenne. Isten küldötteit (más kifejezéssel az angyalokat) a korabeli emberi képzelet ruházta fel szárnyakkal, hogy úgy tudjanak járni az égbe, Isten világába, mint az égi madarak.

Pásztorok nyomai. Mi történhetett Betlehem mezején? Álom vagy valóság volt, amit a pásztorok átéltek? Elárulnak-e erről valamit a nyomok? Nyomok minden valóságos esemény után maradnak.

Maradhettek utánuk nyomok például az úton. Mert útra keltek, és elmentek a jelzett istállóig, amelyről a küldöttek beszéltek nekik. Maradhattak utánuk nyomok az istállónál is. Még Mária szívében is nyoma maradt ennek az eseménynek! Számára is nagyon fontos ez a találkozás. Fontos, Istentől kapott visszajelzésként élte meg azt, amiről a pásztorok beszéltek. Nemcsak kedves gesztusnak tekintette a találkozást, nemcsak figyelmességnek vagy szépnek találta, de Isten világos jelzésének is – így olvastuk: „...*mindezeket a dolgokat megőrizte és forgatta a szívében.*”

A találkozásnak nyoma maradt a pásztorokban is. Ahogy a betlehemi találkozás után ballagtak vissza nyájukhoz, dicsőítették és magasztalták az Istent. Úgy tudom elképzelni, hogy a pásztorok szinte beleremegtek abba, hogy milyen óriási eseménytanú és átéltői voltak. Isten-közi élményük volt.

Úgy gondolom, hogy az egész lényükre, szervezetükre óriási hatással lehetett ez a szokatlan esemény. A szívük biztosan gyorsabban vert, a vérnyomásuk felszökhetett, és talán azt is érezték, hogy a kezükben lévő pásztorboton megcsúsznak az ujjaiuk, mert a nagy feszültségben még a tenyerük is megizzadt. Furcsa állapot. Nem álmodtak, hanem a közelükben, velük, általuk és értük is történt valami, amiben részük lehetett.

És mit vittek magukkal? Egy nagyon fontos tapasztalatot. Átélték azt, hogy minden úgy történt, ahogyan azt megígérte nekik az Úr. Az Isten ígéreteit betartó Úr.

Mi marad karácsony után? Egy darabig velünk marad az ünneplőbe öltöztetett szoba, a karácsonyfa. Meg a finom ételekből, süteményekből is akad még. Bennünk zsonganak a karácsonyi találkozásaink élményei is. A régen látott rokonoktól hallott friss információk, az ölelések lelket emelő jó érzése, a szereteteinkkel való együtt-lét öröme.

Talán az ünnepek alatt hallott, kapott üzenetből is maradt valami. Történt valami a világban. Megszületett egy gyermek, akinek lábnyoma a világ reménye.

Mi maradt karácsony után? Nem maradt meg az istálló. A pásztorok lábnyomát ezernyi későbbi lábnyom elfedte már. Maguk a pásztorok is közel két évezrede meghaltak.

A régészek sok mindent találtak azon a vidéken, de angyaltollakat nem. Mégis élő nyoma maradt mindennek, mert a valóság történeteknek mindig marad nyomuk. Mert az angyalok valamit átadtak a pászto-

roknak, ami máig nem veszett el. Nem egy tolldarabot, hanem egy üzenetet.

Az üzenettel elindultak, és az üzenetet továbbadták másoknak, azok megint másoknak, és az üzenet két évezred óta úton van feléd. Annak idején pásztor angyalok és evangélista angyalok és üldözött szegény angyalok és vándor angyalok és prédikáló angyalok útján. Ismert és ismeretlen angyalok, elkötelezett lelkész és lelkesítő angyalok és áldott édesanya és nagymama angyalok, hiteles biznyságtévként angyalok útján elért hozzánk is. Az idej karácsonyon is.

A valóságos történeteknek mindig nyomuk van. Abban bízom, és azért imádkozom, hogy a történet váljon valóra számunkra is, hagyjon nyomot bennünk is. Hogy egy kicsi angyaltollal, a karácsonyi jó hír boldogító üzenetének egy morzsájával álljunk be mi is a jó hír hordozóinak nagy láncába, akik belső örömmel mondják el másoknak, hogy megtartotta és megtartja ígéretét az Isten.

Ígérete szerint eljött hozzánk, hogy velünk legyen, és hogy minden képzeletünket meghaladó szeretetével eloszlassa lelkünk bizalmatlanságát.

■ SZEMEREI JÁNOS

Imádkozunk! Urunk! Nem mindig értjük, és nem mindig tudjuk követni azt, ami történik körülöttünk és velünk. Köszönjük, hogy a legősibb és a legtöbb ember számára érthető módon, örömet jelentő formában, kisgyermekként érkezél világunkba. Köszönjük, hogy bár gyermekként jöttél, nem tőlünk várod a gondoskodást, hanem felnőttdél, és megmutattad gondviselő hatalmadat minden rászoruló felé. Köszönjük, hogy életedet adtad értünk, hogy gyermekeiddé lehessünk. Kérünk, adj nekünk élő és valóságos karácsonyt, hogy szereteted nyoma láthatóvá legyen a mi életünkben is! Ámen.

Oratio oecumenica

[Lelkész:] Mennyei Atyánk, akinek mindeneket átölelő, teremtő és megtartó irgalmát Jézus Krisztus által ismertük meg, aki betöltötte várakozásainkat, és reménységgel ajándékozott meg, halálával és könyörgéssel fordulunk hozzád imádságban.

[Lektor:] Könyörgünk a teremtett világért és az emberiségért. Add, hogy Jézus Krisztus által felismerjük a természetben a te teremtésedet és embertársainkat a testvért. Ébressz bennünk felelősséget és áldozatkészséget, hogy legyen gondunk a világra; egy irgalmas és igazságos világgal, a természetre és embertársainkra tekintettel éljünk. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Könyörgünk gyülekezetünkért! Add, hogy Jézus Krisztusban a te szeretetteddel, elfogadásoddal, irgalmaddal találkozzunk a gyülekezeti csoportokban: az istentiszteleten, a bibliaórán, az ifjúsági órán... Vezesd a gyülekezet vezetőit. Építsd a gyülekezet békeességét. Add, hogy Krisztus jelenlétét tudjuk egymás számára közvetíteni. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Könyörgünk a családokért! Hordozd szeretetteddel a családok életét! Éreztesd közöttük jelenlétedet. Add, hogy a veled való találkozás helye lehessen a házasság, a szülői és a testvéri kapcsolat, amelyekben a te szeretetted és elfogadásodat tanuljuk. Hálát adunk az öregekért. Add, hogy Jézus Krisztus által tudjuk felismerni és tisztelni méltóságukat. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Könyörgünk a magányosokért! Éreztesd velük közösségedet, elfogadásodat, tedd teljessé életüket, láttasd meg velük tervedet. Adj melléjük társakat, tégy minket alkalmassá elfogadásod közvetítésére. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Könyörgünk a szenvedőkért és a gyászolókért! Hálát adunk, hogy Jézus Krisztusban érezhetjük, hogy egészen közel vagy hozzánk, legközelebb is a szenvedőkhez. Adj türelmet a betegeknek, vigasztalást a gyászolóknak. Jöjj szabadításoddal, hogy a szenvedés ne tarthassa fogva életünket, ne választhasson el örök országod látásától. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lelkész:] Mennyei Atyánk! Hálát adunk neked, hogy karácsony a te irántunk való szeretetedre emlékeztet, és megújít abban a reménységben, hogy ahogy Fiad eljött ebbe a világba, úgy teljessé teszed országodat, amelybe meghívtál, befogadtál bennünket – a megszületett, meghalt és feltámadt Jézus Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

Slovenská príloha

Stranu zostavila: HILDA GULÁČIOVÁ-FABULOVÁ

„Zjavila sa milosť Božia, spásonosná všetkým ľuďom.” (List Tit. 2,11)

Rímskym 1,1-7.

Mnohé prípravy na vianočné sviatky spôsobuje aj ľudská túžba zažiť počas niekoľkých dní Vianoc niečo iné. Počúť iné slová na iné témy, iné melódie, iné piesne ako počas ostatných dní roka. Túžime aj vidieť lepší svet, lepších ľudí okolo nás. Túžime zažiť pokoj a radosť vo svojom srdci i vo svojej rodine. S podobnými očakávaniami možno vždy nanovo vstupujeme do sviatočných dní, hoci vieme, že sa zno-

vu nevyhneme sklamaniam z toho, že človek sa z lepšiemu nezmení len tak z jedného dňa na druhý. – Ako teda správne sláviť Vianoce? Tak, že sa otvoríme novému slovu a novému svetlu. Apoštol Pavel nám toto Slovo a Svetlo života predstavuje hneď v prvých slovách listu Rímskym. Z týchto slov priam zjaví sa Božie sláva, dôležitosť udalosti, jej prevratný význam v histórii, v dejinách ľudstva i jej vysoká aktuálnosť. Sú to slová, ktoré hovoria o Ježišovi Kristovi, našom Pánovi, od ktorého sme

prijali milosť a apoštolstvo. Apoštol Pavel spomína milosť Pána Ježiša Krista. Nie je to len náhodná zmienka, pretože milosť je základom kresťanstva. Pán Ježiš prišiel na tento svet z lásky k nám. Z lásky k nám sa stal našim bratom, človekom. Vzdal sa Božej dodnosti, vzal na seba naše hriechy, trpel a umrel na kríži. Seba obetoval za nás, a tak nás vyslobodil z otroctva hriechov, diabla i smrti, bol vzkriesený, je živý a mocný. V milosti Pána Ježiša Krista je naša záchrana. Skrze Jeho milosť

sú nám odpustené naše hriechy. Toto všetko má obrovský význam pre náš život v tejto časnosti, ale aj pre večný život, v Božom kráľovstve. Je potrebné, aby sme túto milosť Pána Ježiša Krista prijali a denne sa nechali viesť Ježišom. A je naším poslaním a úlohou, aby sme si to všetko nenechávali len pre seba, ale aby sme boli apoštolmi, teda poslami Božej lásky a milosti, aby ich zvestovali slovami i svojím konaním aj dnes, tam, kde sme alebo budeme v spoločenstve bratov a sestier v Kris-

tovi, vo svojich rodinách. – Sme milovaní Pánom Bohom! Uvedomovať si to, prijať túto skutočnosť a žiť ňou, znamená prijať do srdca Boží pokoj. Milosť a Boží pokoj i radosť v srdci je prichystaná nielen počas Vianoc, ale každý deň pre nás všetkých. Aj pre osamelých, či trpiacich, pretože Pánom Bohom milovaný človek nikdy nie je sám! Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a od Pána Ježiša Krista!

■ DR. MILOŠ KLÁTIK
generálny biskup ECAV na Slovensku

„V Tvojom svetle svetlo vidíme.”

(Ž. 63,10)

„Ľud, ktorý chodí vo tme, uzrie veľké svetlo, nad tými, ktorí bývajú v temnej krajine, zažiarí svetlo.”

(Iz. 9,1)

Pred Vianocami sme boli na návšteve u známych. Prišla večerná hodina a ich malá dcérka sa ukladala spať. Tak sme sa podujali, že ju pôjdeme uložiť my. Miesto rozprávky sme jej rozprávali o Vianociach, že práve na Vianoce sme dostali ten najväčší vianočný darček – Ježiša.

Keď sa Ježiško narodil, boli pastieri osvietení slávou Pánovou. Na znak toho sa zapalujú na Vianoce sviečky a svetlá. Vianočné svetlo – vysvetľovali sme – poukazuje na ozajstné svetlo Ježiška.

Ráno, keď sa zobudila, prišla do obývačky a ukázala na svietiaci vianočný stromček: „Aha, Ježiško!“ Prišla do kuchyne, a opäť ukázala na svietiacu dekoráciu v okne slovami: „Ježiško!“ V každej izbe, pri všetkých vianočných svetlách nachádzala Ježiška. Chvíľu sme uvažovali, či sme to neprehnali. Až vtedy sme si uvedomili: malé dievčatko nám pomohlo vidieť svetlo Božej lásky v Ježišovi Kristovi na každom mieste.

Prajem sebe i čitateľom, aby nás tieto Vianoce množstvo svetiel neslepilo, ale pomohlo vidieť ten najväčší Dar, ktorý sme dostali. A nielen na Vianoce.

■ LUBOMÍR TURČAN

Poznanie premieňa na osobnú skutočnosť

Vianoce, Veľká noc, Zoslanie Svätého Ducha – to sú tri hlavné okruhy kresťanských sviatkov. Spomedzi nich je zoslanie Svätého Ducha najslabsšie zapísané vo všeobecnej vedomí.

Je to škoda, lebo poslanstvo tohto sviatku je rovnako závažné a dôležité ako poslanstvo ostatných dvoch. Menšia pozornosť je možno spôsobená tým, že si pri Vianociach a Veľkej noci vieme urobiť celkom konkrétne predstavy o ich obsahu, zatiaľ čo pri svätodušných sviatkoch – tak sa môže zdať – ide o niečo nenázorné, abstraktné, ťažko predstaviteľné. Túto situáciu presne opísal Pán Ježiš, keď naznačil, že pôsobenie Ducha sa podobá vetru: „Vietor veje, kam chce, počuješ jeho hlas, ale nevieš, odkiaľ prichádza a kam ide.“ Nedokážame teoreticky uspokojivo opísať podstatu Svätého Ducha, ale výsledky Jeho pôsobenia sú konkrétne a zvrchované dôležité. Biblickým podkladom svätodušných sviatkov je v prvomrade správa o zoslaní Svätého Ducha na apošto-

lov v 2. kapitole Skutkov apoštolov, ale okrem toho množstvo biblických výrokov o tom, čo všetko On koná, ako sa prejavuje v živote jednotlivcov a živote cirkvi ako spoločenstva.

Naše poznanie o Svätom Duchu by sa obohatilo, keby sme si vo svojej Biblii nejakou výraznou farbou podčiarkli každú zmienku o Ňom. Vedeli by sme, aké široké je pole Jeho pôsobenia, a zatúžili by sme, aby čím viac z neho bolo vidno aj na našom živote.

V liste Galatským je zoznam toho, čo apoštol nazýva ovcím Ducha. Ide o vlastnosti, ktoré majú charakterizovať každého skutočného kresťana. Keby stále, neprestajne pôsobili v živote všetkých, ktorí sa hlásia ku kresťanstvu, keby ich pôsobenie bolo vidno na osobnom, individuálnom správaní, keby pôsobili v našich rodinách, ale aj vo všetkých ostatných spoločenstvách, v ktorých sa kresťan pohybuje, bol by to cenný príspevok k ozdraveniu a obohateniu života v spo-

losti. A všetko toto, také dôležité, životne dôležité aj pre nás každodenný život, je odvodené od pôsobenia Svätého Ducha.

Akého rázu je toto pôsobenie? Ide azda o nejaké magické pôsobenie, ktoré by sa dalo dosiahnuť magickými praktikami a ktoré by malo vplyv na človeka bez ohľadu na to, či to chce alebo nechce? To určite nie. Pán Boh berie vážne ľudskú dôstojnosť a slobodu, ktorou On sá, obdaril nás ľudí. Svätý Duch určite neláme a neponizuje osobnosť človeka, ale naopak, pomáha jej k skutočnej plnosti a slobode. V jednom liste apoštola Pavla čítame krásne slová: „Kde je Duch Pánov, tam je sloboda.“ Ale ako potom vedie Svätý Duch človeka k tomu, aby sa v ňom pekné vlastnosti stali fungujúcimi skutočnosťou?

Čítaním a štúdiom Biblie sa môže každý do podrobností zoznámiť s tým, čo je skutočná láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, nežnosť, dobrotivosť, vernosť, krotkosť, zdržanlivosť. Naozaj by sme to mali urobiť, aby sme si osvojili čím presnejšie a podrobnejšie poznanie o tom, ale tieto vlastnosti chápe Sväté Písmo. Lebo láska, radosť, pokoj a všetko to ostatné je niečo celkom iné, keď o tom hovoríme bežným svetským spôsobom, a niečo celkom iné, keď pri týchto úvahách vychádzame zo zvesti Ježiša Krista, z poslania prorokov a apoštolov. Toto všetko si môžeme a máme osvojiť usilovným štúdiom

Božia láska

Môžeme presne vedieť, čo znamená, že nás Pán Boh miluje absolútnou láskou a že nás z Jeho rúk nikto nemôže vytrhnúť. Ale ak začneme pocitovať nesmiernu radosť z toho, že sme takto milovaní a chránení, ak nás táto radosť bude sprevádzať cez všetky životné situácie, tak je to dielo Svätého Ducha v nás.

Láska k iným

Môžeme presne vedieť, čo znamená milovať druhých ľudí: mať pre nich otvorené srdce, vedieť sa cítiť do ich polohy, vedieť ich pochopiť, a aj robiť konkrétne veci, aby sme im pomohli. Ale ak sa toto poznanie premení na skutočnosť, a my sa naozaj začneme podľa to ho správať, každom stretaní s druhým mi, tak si môžeme byť istí, že je to dielo Svätého Ducha v nás.

Radosť

Môžeme presne vedieť, čo je kresťanská radosť: že je to radosť z Pána Boha, a to nie iba pre dary, ktoré nám dáva, ale radosť z Neho samého, radosť z toho, že sme Jeho deti a že môžeme na Neho orientovať svoje myšlienky a túžby: radosť z Pána Ježiša Krista, radosť z toho, že v Jeho spoločenstve môže človek cítiť lásku a pokoj. Ale ak sa toto poznanie stane živou skutočnosťou v našom živote a my budeme radosť prežívať vo všetkých situáciách – ešte aj v ťazkostiach a utrpení – tak si môžeme byť istí, že ona je dielom Svätého Ducha v nás.

Pokoj

Môžeme presne vedieť, čo je pokoj duše. Môžeme naspamäť poznať Ježišovu ponuku pokoja: „Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam: nie ako svet dáva, vám ja dávam. Nech sa vám nermúti srdce a nestraňuje.“ Ale ak tento pokoj skutočne pocítime a budeme ho nosiť vždy so sebou, a začne z nás žiariť aj do nášho prostredia, tak je to určité dielo Svätého Ducha v nás. (...)

■ JÁN GREŠO
vedúci Katedry NZ EBF

Služby Božie počas Vianoc a Nového roka v evanjelickej Kaplnke

24. december	Štedrý večer o 14:00 h
25. december	1. slávnosť vianočná o 10:00 h s Večerou Pánovou
27. december	Nedela po Vianociach o 10:00 h
31. december	Záver občianskeho roka o 16:00 h
01. január	Nový rok o 10:00 h

Adresa: ul. Rákocziho č. 57/a
Srdčne čakáme Vás!

STANISLAV BRTOŠ Nevyčerpatelný prameň

Bože, čos prameňom krásy studnicou zlatou, nekonečnou pre celý tento svet

zdrojom si i cieľom spásy jedinou pravdou, večnou teraz i naposled

obraz i podoba vtlačená v duši každého človeka

životodarná voda či milosť v duši to Láska preteká

nevie, kto neskúsi ochutnať z Chleba večného života.

„Tekintete lángolt, sugárzott, alakja megnőtt”

Hatvan évvel ezelőtt restaurálták Petőfi Sándor hiteles arcképét

Talán az is sorsszerű, hogy *Petőfi* igazi arca egy beteg korban, egy lélekkínzó világban jelent meg előttünk, amikor jog és törvény sembevétele volt a mód, amikor politikai merényletnek tekintettek mindent, ami a személyiség, a társadalmi csoport, réteg vagy osztály érdekvédelmére irányult, és ezáltal akadályt gördített volna a hatalom útjába. Vélhetően nem volt 1955-ben olyan eszmélő magyar az országban, aki ne döbbsen volna meg a csoda – mert csoda volt – láttán.

Egy év múlva, 1956-ban kitört a forradalom, amelyet egyre többször hasonlítottunk 1848-hoz. Hatvan esztendővel a dagerrotípiák felvételétől nem lehet figyelmen kívül hagyni az összefüggéseket.

Hogy minek és kinek köszönhetjük ezt az ajándékot? *Mihályfi Ernő* így foglalta össze egy fotóalbum előszavában: „Escher Károly műszaki, tudományos képzettsége, vegyész, technikai tudása találkozott riporter fantáziájával, és olyan feladatot oldott meg, amely páratlan nemzeti ereklyéhez juttatta népünket. A Nemzeti Múzeumban őriztek egy dagerrotípiát, amely a feljegyzések szerint *Petőfi Sándort* ábrázolja, de már szinte teljesen elpusztult. Escher Károly kockázatos kísérletbe fogott, kidolgozott egy eljárást, és sikerült az elpusztult dagerrotípiát újra életre keltenie, tökéletesen restaurálnia; *Petőfi Sándornak* egy évszázad alatt láthatatlanná mosódott arcvonásai előttünk, feltámadt az egyetlen hiteles *Petőfi-fénykép*.”

A költő öccse, *Petőfi István*, aki majd három évtizeddel élte túl bátyját, 1879-ben ekképp vallott: „A kérdéses dagerrotípiát már 1868-ban is, amikor *Szendrey Júlia* halála után megtekinttem, annyira elmosódott volt, hogy azon csak egy görbült alaknak mintegy árnya látszott.”

Eladdig *Orlai Petrich Soma* festményei és *Barabás Miklós* rajzai őrizték a költő arcvonásait. Hogy mi volt jellemző ezekre a képekre? *Jókai Mór* 1892-ben írott, *Petőfi élete és költeményei* című munkájában válaszol rá: „*Petőfi* nem volt eszményi alak egy férfiban. Hátramaradt arcképei közül csak az az egy hű, amelyet legelőször rajzolt *Barabás*, a hol *Petőfi* két kezét hátrátéve tartja: a többi mind eszményítve van. Termete szikár, közép nagyságú, arczsínje sápadt, szemei apró feketék, szemöldökei satyr-vonalba menők, orra hegyes, tövén a homloknál benyomott, haja fölfelé szoktatott, szája kicsiny, s egy rendetlenül előreálló fog miatt gunyoros kifejezésre nyíló. (...) Hajh, de mikor ezt az arczot a költészet lángja megvilágítja, mikor műveit elkezdte szavalni, akkor minden vonásában kigyulladt a lélek; tekintete lángolt, sugárzott, alakja megnőtt, felmagosult, szobor idomot vett; akkor a ki látta, a ki hallotta, belé kellett neki szeretni!”

Ernst Lajos 1922-ben publikált, *Petőfi arcképei* című tanulmányában egy helyütt azt olvashatjuk: „Az első kép, mely *Petőfi*-ről készült, az a gyermekkori arcképe, amely gyűjteményemben van, s amelynek hátán »Alexander Petrovics, 1834« olvasható. (...) Lehet, hogy valamelyik rajztanára festette le őt ebben az időben. A képen az első pillanatban feltűnik a kissé előálló, hegyes fül és a sötét, kemény hajzat, aminővel *Orlai* leírta.”

A második világháború után, a kommunista uralom idején *Rákosi Mátyás*, a párt első embere beszédeiben, írásaiban, hétköznapi társalgásaiban gyakran hivatkozott a költőre. Például: „Hangsúlyozzuk, hogy mi, kommunisták a nemzet pártján vagyunk, tehát lobogtassuk büszkén a nemzetisínű zászlót, amely alatt *Petőfi*, *Kossuth* és *Táncsics* harcoltak.”

Amikor értesül a technikai eljárás sikeréről, majd később elébe teszik *Petőfi* igazi arcát, vajon mit érez? Elmereng-e a kép fölött? Vagy lehet, hogy riadtan arra gondol: milyen szerencse, hogy *Petőfi* halott!

Még 1955-ben *Escher Károly* (1890–1966) levelet írt neki:

„Budapest, 1955. október 10.
Rákosi Mátyás elvtársnak
Budapest

► Számunkra, magyarok számára a 20. század legnagyobb ajándékainak egyike volt, hogy hatvan évvel ezelőtt, 1955 tavaszán megláthattuk *Petőfi Sándor* igazi arcát. Egy régi, már-már elpusztult dagerrotípiát kelt életre, és a segesvári csataterén eltűnt költő nézett vissza róla. „Hol a szem, szemével farkasszemet nézni? / Ki meri meglátni, ki meri idézni / az igazi arcát?” – írta *Babits Mihály* 1923-ban, *Petőfi születésének századik évfordulóján*.

Két évvel ezelőtt *Mihályfi Ernő* népművelési miniszterhelyettes kezdeményezésére hozzáfogtam a *Petőfi Múzeumban* levő, teljesen leromlott *Petőfi* dagerro fénykép helyreállításához.

A kis ezüstlapon levő *Petőfi*-arcképből már semmi sem látszott. A szem körüli rész alig láthatóan, sejtelmesen volt felismerhető.

A munka nem sok reménnyel kecsegtetett. A kis ezüstlapon az egyetlen hiteles *Petőfi*-arckép teljesen megsemmisült. A cél az volt, hogy a megsemmisült *Petőfi*-arcképet minden mechanikai beavatkozás (retus, rajzolás stb.) nélkül visszahozzuk abba az állapotba, amelyben volt akkor, amikor a felvétel készült. Ez csak kémiai úton volt lehetséges.

Hosszú, fáradságos munka és előtanulmányok után sikerült visszahozni a kis ezüstlapra *Petőfi* egyetlen hiteles arcképét. Meglepetésként ha-

[Titkára, *Szatmári István* kézzel írott sorai az eredeti levélen:]

„Válasz: Értesítjük, hogy R.[ákosi] e.[lvtárs] nagy elfoglaltsága miatt kérését nem tudjuk teljesíteni. Sikeres [a szót utólag biggyesztették a szavak közé] munkájáért ez úton fejezzük ki elismerésünket. Sz.[atmári].”

[Ugyanez október 21-i dátummal legépelve.]

Ma is megdöbbenő az az indolens magatartás, ahogy a szenzációs hírt kezelik. A „nagy elfoglaltság miatt...” Bezzeg ha például *Lenin* ismeretlen fényképe került volna elő! Az újságok első oldalai alighanem ezzel volnának tele. Az evangélikus *Petőfi* azonban nem hozza lázba az elvtársat. Hogy a szónoklataiban gyakorta emlegeti? Az más. Az színjáték. A levélre adott válaszában tökéletesen megnyilvánul *Rákosi* igazi világa.

A kiskőrösi evangélikus gyülekezet keresztelési anyakönyvébe 1823. január 1-jén jegyezték be *Petőfi Sándor* nevét

tott, hogy az eltűnt *Petőfi*-fénykép, szemben az eddig ismert *Petőfi*-arcképekkel, egy egészen új, lángoló tekintetű, fiatal *Petőfi*-t állít elénk.

Arra kérem *Rákosi* Elvtársat, adjon módot, hogy munkám eredményét személyesen bemutathassam.

Elvtársi üdvözléssel:
Escher Károly fotóriporter
II., Mártírok útja 5/a.”

Az ember azt hinné, hogy a páratlan nemzeti ereklye felkelti *Rákosi* érdeklődését is, de amikor tájékoztatják a levél tartalma felől, a következők közlésére ad szóban utasítást:

Júlia elhunytá után fia, *Petőfi Zoltán* birtokába került, majd az ő halálát (1870. november 5.) követően *Beliczay Imre* orvosnövendékhez, aki *Zoltán* barátja volt, s ápolta is a beteg fiút. Mindezt onnan tudjuk, hogy *Beliczay A Hon* 1879. szeptember 19-i számában mérges hangú cikket írt annak kapcsán, hogy a *Petőfi Társaság* folyóiratában, a *Koszorúban* a költőről készült fénykép megjelent. De nem a közlés háborította fel, hiszen ahhoz hozzájárult, maga adta át a képet *Szana Tamásnak*, a társaság főtájkárának. Másról volt szó.

Beliczay leszögezi, hogy a kép másolhatósági jogait illetően sok ajánlatot kapott, de egyiket sem fogadta el, miután *Petőfi Sándor* hiteles arcképét ereklyének tekinti...” Megbízta azonban *Beszédes* esztergomi fényképészt, majd *Ország* *Antalt* a másolási feladattal, de az eredmény közpesszerű volt. A felháborodás oka az volt, hogy *Klősz György* (1844–1913) sokszorosító lemezt készített a másolatokról, amelyeket áruba bocsátott.

„*Lugosi Lugo László*, aki 2002-ben monográfiát írt *Klősz György* életéről – folytatja *Fehér Béla* –, kiderítette, hogy *Klősz* nemcsak sokszorosította a képet, más beavatkozásra is szükség volt, ugyanis a dagerrotípiát víz érte.”

A *Vasárnapi Újság* 1879. augusztus 17-i számából kiderül, hogy *Beliczay Imre* orvos a fővárosi kapitánysághoz fordult a *Klősz*-féle képek jogosulatlan árusítása miatt. Kiderült az is, hogy akkor már az ő tulajdonában lévő eredeti dagerrotípiát nagyon megfakult, *Petőfi* körvonalai alig voltak kivehetők.

Szinnyei József közlése szerint az eredeti arckép 1905-ben *Ernst Lajos* (1872–1937) neves műgyűjtő és művészeti író birtokában volt, ugyanakkor *Hatvany Lajos* határozottan állítja (*Így élt Petőfi*, 1955–57), hogy *Ernst* egy életem át hiába kereste az eredeti dagerrotípiát, nem jutott a nyomára. Bizonyára csak az egyik másolattal rendelkezett. *Hatvany* elmondja, hogy az elveszettnek hitt eredeti arcképre végül egy fiatalember (*Rózsa György*) talált rá 1948-ban *Beliczay Imre* leszármazottainál. Így került elő az a dagerrotípiát, amely ma a *Petőfi Irodalmi Múzeumban* található, s amelyet *Escher Károly* restaurált.

Fehér Béla megemlíti: „Figyelmet érdemel az a tény, hogy *Ágai Adolf* lapszerkesztő és jeles humorista a dagerrotípiák felbukásakor felkérte *Jankó János* festőművész-grafikust (1833–1896), hogy készítsen rajzot az erősen halványuló képről. A kortársak szerint *Jankó* abszolút pontossággal adta vissza az arckép minden részletét, többen úgy vélekedtek, olyan, mintha *Petőfi* a jeltelen sírjából lépett volna elő. Mindenesetre *Jankó* rajza mellkép, *Petőfi* nem ül széken, kicsit jobbra fordulva áll, előrenéz, a karja nem is látszik.”

Berecz Károly írja 1898-ban *A régi „Fiatal Magyarország”* című könyvében: „Az arckép, melyet nevének hátrahagyott holmija közt találtak, a negyvenes évek elején készült primitív dagerrotype – reám, megvallom, döbbenő hatást tőn, mintha a nyomtalanul eltűnt a maga eredeti alakjában lépett volna elő. E bánatosan lehajtott fő szemléssel, tekintetével, melyben egész lelke ki van fejezve, nem győztem betelni.”

Így vagyunk vele az arckép feltámadásának hatvanadik évfordulóján is. „Soha nem élt a világon költő, a kinek szelleme annyira önmagához hű lett volna, mint *Petőfi*...” – írta *Jókai*. *Kosztolányi Dezső* pedig így vallott 1923-ban, a költő születésének századik évfordulóján: „Ha valamikor, sok-sok ezer év múlva fölbresztene nekünk a sírjából, s hirtelen arra kérnének, hogy nevezek meg egy költőt, ezt mondanám: *Petőfi*.” Ugyancsak *Kosztolányi* írta a költőtársáról *Óda* című versében, amely székfoglalója volt a *Petőfi Társaságban*: „Am nagyapám, ki honvéd százados volt / és verkedett a császári hadal, / még látta arcod és hallotta hangod / tűzben remegni, amikor a vad dal / fölreszketett és még mesélt felőled / olyant, amit mi álmodni se tudnánk, / mély téli estén, a gyerekcsobában, / mikor a findzsán reszketett a rumláng.”

Csendesen kérdezem: megérdemeltük-e *Petőfi Sándor* igazi arcát?

■ KÓ ANDRÁS

Túl kell lépnünk az „egyházi kiskerten”

Interjú Illisz L. Lászlóval, az Evangélikus Információs Szolgálat vezetőjével

► **Integrált szerkesztőségi rendszerben működik egyházunk médiamunkája 2015 tavaszától. A szervezet létrejöttét hosszas előkészítő folyamat előzte meg. Miért volt szükség az Evangélikus Információs Szolgálat (EISZ) létrejöttére, milyen jövőbeli tervek vannak, kik az új munkatársi gárda tagjai? Ilyen és hasonló kérdésekről beszélgettünk Illisz L. Lászlóval, aki szeptember óta irányítja az integrált szerkesztőség munkáját.**

– *Mi az Evangélikus Információs Szolgálat (EISZ), és miért jött létre?*

– *Fabiny Tamás* püspök úrral már évekként elkezdtünk töprengeni azon, hogyan lehetne megújítani, frissebbé, hatékonyabbá tenni az egyház kommunikációját. Három évvel ezelőtt, az általános tisztújítás után az Északi Egyházkerület küldöttjeként kerültem be a sajtóbizottságba. A tisztséget eleve úgy vállaltam el, hogy csak akkor veszek részt ebben a munkában, ha valóban teszünk valamit a megújítás érdekében.

A bizottság tagjai – szinte kivétel nélkül – igen progresszív gondolkodással, a megújulás szükségességét jól érezve, a változás mellé álltak, s a közös gondolkodás során vetődött fel az Evangélikus Információs Szolgálat létrehozásának ötlete. Az előkészítés folyamata rendkívül hosszú volt, mert az egyházi döntéshozatal malmai módfelett lassan öröltek. De végül a malom gerendákból kifolyt a liszt, és neki lehetett állni kenyeret sütni. A tészta dagasztását *Csoma Áron* református lelkész testvérünk végezte, amiért rendkívül hálásak vagyunk neki – én személy szerint, és az egész egyházi vezetés is. Szeptember elsején vettem át tőle a stafétabotot.

Az Evangélikus Információs Szolgálat munkáját úgy kell elképzelni, mint a világ bármely pontján lévő bármelyik szerkesztőségét. A különlegessége az, hogy a szerkesztőség nem egy médiumot készít, hanem integrált rendszerben, közösen végzik a munkát: szerkesztik a rádió-, tévéműsorokat, a honlapot, a blogot és a nyomtatott sajtót.

Nyilván ebben a rendszerben minden munkatársnak megvan a maga felelősségi területe, de az újságírók, a riporterek nem egy-egy médiumhoz vannak delegálva, hanem minden médiumban okszerűen, az újságírás alapszabályainak megfelelően végzik a munkájukat; a közös cél érdekében, minél hatékonyabban és minél olcsóbban.

Olyan ez a mi kis egyházunk, mint egy szépen rendezett ház, amelynek ablakait spaletták takarják. Mi nem látunk ki, de az ablakon sem tudnak benézni az arra sétálók. Az EISZ dolga kinyitogatni a spalettákat, hogy kilássunk, és persze az sem baj, ha be tudnak nézni hozzánk az emberek.

Az Evangélikus Információs Szolgálat nyitottan működő szervezet. Aki az egyházban él és dolgozik bármilyen területen, és úgy gondolja, hogy az ott keletkező információkat szeretné szélesebb körben is megosztani, bátran forduljon hozzánk. A weboldalon, az impresszumban megtalálhatók elérhetőségeink. Célunk az, hogy az egyházunkban születő tartalomtól minél több értéket megmutassunk.

– *Milyen változások várhatók a médiumokkal kapcsolatban?*

– Egy fontos lépést már megtettünk, a másikkra pedig készülünk. Október elsején elindítottuk a *Kötőszó* evangélikus közéleti blogot. Ezt azért tartottam fontosnak, mert gyorsan és olcsón létre tudunk hozni egy korszerű, hatékony és sikeres médiumot. Manapság az információ és a hírfogyasztás túlnyomó részben webalapú. Az internetes felületekről különböző technikai eszközök (okostelefonok, tabletek stb.) segítségével töltöttek le az emberek tartalmakat, elsősorban ezeket fogyasztják. Ez tény, amelyen aligha érdemes vitatkozni. Ha sok embert akarunk olcsón és hatékonyan elérni, akkor ez a legalkalmasabb eszköz célunk elérésére.

Azt is tudomásul kell venni, hogy a fiatalabb korosztályok (híveink és nem híveink is), akiket – a közös jövőnk érdekében – a leginkább szeretnénk kapcsolatba kerülni, az interneten keresztül érhető el a legkönnyebben. Meg kell találnunk az egyházhoz valamilyen módon kötődő fiatalokat, el kell érni őket a mindinkább idősödő egyházi közösségekben. És persze túllépve „az egyházi kiskerten”, a kerítésen kívül őket is meg kell tudnunk szólítani.

Hafenschner Károly úgy fogalmazott, hogy mind többen vannak „a guruló vagy vízszintes evangélikusok”, akiket babakocsiban betolnak a keresztlőre a templomba, a következő alkalommal meg a Szent Mihály lován kitolják a temetőbe, ahol a lelkész elbúcsúztatja őket. Bár egész életükben csupán kétszer bukkantak fel közöttünk, a keresztség révén mégis tagjai a krisztusi közösségnek, ugyanakkor messze állnak attól, hogy az egyházzal érdemi, élő kapcsolatba kerüljenek. Reméljük, és azon dolgozunk, hogy az internet, a blog, a Facebook se-

A SZERZŐ FELVÉTELE

gítségével megtaláljuk őket, hogy párbeszédet alakíthassunk ki velük.

Az indulás óta tíz cikkünk került ki az *Index.hu* címlapjára, hatvanöt-hetvenezer embert értünk el a bloggal. Számunkra eddig szinte elérhetetlen emberek látták meg, hogy létezőnk, gondolkodunk, komplexen látjuk a világot, vitatkozni szeretnénk, és érveket akarunk ütköztetni. Bár a bloggal kapcsolatban kezdetben voltak igen kritikus hangok az egyházon belülről, de ezek mostanra jelentősen elhalkultak. A visszajelzések túlnyomó többsége a folytatásra biztat bennünket. *Cserháti Sándor* szegedi evangélikus lelkész írta nekem: most először érzem azt, hogy van egy olyan médiumunk, amely túlér a kertkapun. Ez számomra rendkívül fontos visszajelzés volt.

A másik fontos jövőbeli lépés az immáron nyolcvanadik évfolyamában járó *Evangélikus Élet* hetilapunk megújítása lesz. Az újság layoutja, szerkezete gyakorlatilag több mint tíz éve nem változott. Ugyanabban a formában és tematikailag megközelítéssel készül, ami nem értéktelen, de tisztában kell lenni azzal, hogy manapság, ha egy-másfél évente egy médium nem újul meg, azt a fogyasztók szükségképpen elfelejtik, magára hagyják. Igazodni kell a kor követelményeire, a változó olvasói igényekhez. A lap körüli folyamatok az elmúlt évtizedben sajnos vissza is igazolták ezt: mára eljutottunk odáig, hogy rendkívül idős és drámaian fogyó olvasótábor van az újságnak. Jelenleg alig több mint háromezer példányt értékesítünk. Világjelenség, hogy a printmédiumok fogyasztása csökken, és a kommunikáció egyre inkább a webes felületekre tevődik át, ugyanakkor számunkra ez a háromezer olvasó is értékes. Tisztában vagyunk azzal, hogy a fiatalokat ezzel a médiummal már nem fogjuk tudni megszólítani, de reménykedünk abban, hogy tudunk még lefelé nyitni, és a negyvenes-ötvenesek korosztályában találunk további olvasókat. Ezért a Luther Kiadó vezetésével az EISZ vezetésével együtt a megújulás mellett döntött.

2015 decemberében az utolsó dupla számmal elkészült a jelenlegi formátumú *Evangélikus Élet*, és január elejétől egy plusz egy szerkesztésben fog megjelenni az új lap. Ez azt jelenti, hogy az egyik héten az *Evangélikus Krónika* jut majd el az olvasókhöz, kizárólag intézményi hírekkel, az egyház életéről beszámoló anyagokkal, amelyek az

Evangélikus.hu weboldalon napi frissítésben már megtalálhatók lesznek. Ez a krónika azoknak fog szólni, akik az internetet nem látogatják, mégis értesülni szeretnének az evangélikus egyház életének híreiről.

A spirituális tartalmú, heti állandó rovatok, mint például az *Oratio Oecumenica*, *A vasárnap igéje*, az *Új nap – új kegyelem* és a többi ebben a lapban is olvashatók lesznek. A másik héten egy színes magazint fogunk készíteni, amely olvasmányos, amolyan „hátradőlős”, „mögé nézős”, a témákat jobban kibontó cikkeket, riportokat fog tartalmazni. Ennek továbbra is *Evangélikus Élet* lesz a címe, azért, hogy megtartsuk a kontinuitást a már nyolc évtizede megjelenő lappal. Az előfizetők mindkét terméket kézhez kapják majd, az előfizetés díja pedig nem változik.

– *Felvetődhet ezzel kapcsolatban egy olyan kérdés is, hogy miért a kétheti megjelenést választottátok, hiszen idegen a hazai olvasói szokásoktól...*

– Hadd jegezzem meg, hogy az Ausztriai Evangélikus Egyház lapja időtlen idők óta kéthetente jelenik meg, vagyis ez a konstrukció nem idegen az egyházi közegben. Mivel a lapnak nem az újságosstandokon kell megküzdnie az olvasókért, hanem templomi terjesztésben jelenik meg, ezért szerintem ebből a szempontból figyelmen kívül hagyhatók az átlagos, magyar fogyasztói szokások.

– *A média megújulása ezzel lezárul majd?*

– Ha ezen az átalakuláson túl leszünk, akkor sem dőlhetünk hátra. Ugyan 2015 pünkösdjén ismét megújult az *Evangélikus.hu* felülete, és rezponzív üzeművé vált, mégis bizonyos szerkezeti átrendeléseket fontosnak tartanék a közeljövőben az oldalon. Emellett, amint erőnkben telik, foglalkozunk majd a rádióval és a tévével is. A reformáció kezdetének jubileumára való készülésre is vannak már tervek, ha a megvalósulás fázisába lépnek, majd erről is be fogok számolni.

– *Új munkatársakkal is bővül a médiumok tábora. Kik ők?*

– Szeptember óta egy új státusszal növekedett az információs szolgálat, és voltak személycserék is. Az új munkahelyet betöltve, december 1-jével csatlakozott a csapathoz *Kő András* újságíró, akinek elsősorban olvasószerkesztői feladata lesz az *Evangélikus.hu* honlapon és a blogon. Ezentúl egyik felületen sem jelenhet meg olyan szöveg, amelyet ő el ne olvasna, ki ne javítana. Úgy gondolom, ezzel jelentősen javul az elektronikus felületeinken megjelenő tartalmak minősége.

Kő András rendkívül nagy tapasztalatú, kiváló újságíró, több évtizedes szakmai múltja van, huszonöt-nél több könyvet írt sporttémában, és történelmi tényfeltárással is foglalkozott. Csupán példaként említem meg, hogy egy azóta már elhunyt kollégájával együtt ő tárta fel az 1956-os Kossuth téri sortűz teljes történetét. András nagyon jól ír, jó gondolkodású, az *Evangélikus Életbe* és az internetes felületeinkre is fog cikkeket írni.

Kilépő kollégánk helyére érkezett a *Heti Válasz* és a *Válasz.hu* korábbi munkatársa, *Kézdi Beáta*. Ő alapvetően kulturális területen járta, a színész-művész világban jók az összeköttetései, de univerzális szakember, aki a weboldalon is dolgozik majd, a blogot is szerkeszti, és a megújuló magazinba is ír majd cikkeket.

Kiss Tamás, a Déli Egyházkerület Püspöki Hivatalának munkatársa – jelenlegi feladatait továbbra is ellátva – ugyancsak velünk dolgozik, fotográfusi tehetségét kamatoztatja nálunk. Az új feladatra készülve jelenleg egy fotográfiai továbbképzésen is részt vesz.

Az információs szolgálathoz korábban csatlakozott *Laborci Dóra* nevét pedig egyházunkon belül aligha szükséges bemutatni, hiszen nyíregyházi lelkésznek gyermeke, teológiát végzett újságíró, aki azt a feladatot kapta, hogy létrehozza és szerkeszse a *Kötőszó* blogot, cikkeket írjon médiumainkba. A marketing, a hirdetések támogatására is jó lenne szakembert foglalkoztatni, de ez a jövő kérdése.

– *Hogyan kerültél az evangélikus egyházba?*

– Életem párjával másodikos gimnazista korom óta ismerjük egymást, az ő felvidéki, galántai evangélikus kötődése miatt lettem én is evangélikus. Felnőttként, huszonnégy évesen, az ő biz-

tatására keresztelkedtem meg a budavári evangélikus templomban. *Madocsa Miklós* keresztelt, csodálatos élmény volt. Mivel szüleim abszolút ateisták, és nem is támogatták ezt a dolgot, így a keresztlőmön csak hárman voltunk. Azóta is ehhez a gyülekezethez tartozom, ott kötöttünk házasságot, mindhárom gyerekeket ott keresztelték meg, ott konfirmáltak, így elmondhatom, hogy minden igazán fontos dolog ott történt velem.

Fabiny Tamás püspökkel is Budavárban ismerkedtem meg, kapcsolatunk akkor vált igazán együttgondolkodássá, amikor az Inforádió szerkesztője voltam. Úgy érzem, s remélem, nem sértem meg őt ezzel, hogy kapcsolatunk mára barátságosá érett, amely elsősorban azon alapul, hogy a fontos dolgokról jöszserivel egyformán gondolkodunk.

– *Eredetileg jogi végzettséged van. Hogy lettél végül mégis újságíró?*

– Pedagógus akartam lenni, de mivel szüleim is pedagógusok, olyan szakmát szántak nekem, amelyet a társadalom anyagilag is megbecsül, így lettem végül jogász. 1988–89-ben diplomáztam, de pontosan tudtam, hogy sosem akarok jogász lenni, mert végtelenül unalmasnak tartottam volna, hogy szerződéseket írogassak egy életen át. Amikor 1989 elején indult a *Mai Nap* című újság, a rendszerváltozás első, új magyar sajtóterméke, alapító újságírója lettem. Gyönyörű korszak volt, végre nyílt meg le lehetett írni azt, amit gondoltunk. Jogi végzettségemre építve előbb igazságügyi és büntetőújságíró lettem. A rendszerváltozás után nagyon kurrens téma volt ez.

Kedves kollégámmal, *Harle Tamással* együtt készítettünk a budapesti török alvilágról egy cikksorozatot, amelynek következtében izgalmas napokat éltünk át, családjainkra rendőrség vigyázott. De a magyar olajbűnözésről és szervezett alvilági szármolásokról, a Magyarországon tevékenykedő orosz és csecsen alvilágról írt cikksorozataim is rázórsra kerültek. Ám amikor jöttek szépen egymás után a gyerekek, a feleségem úgy fogalmazott, hogy „annyi érdekes téma van még a világon, miért kell neked éppen ezzel foglalkozni?”. Így vezettem át a belpolitika vizeire.

Televízió mellett gyakorlatilag a média minden ágában dolgoztam, csak a főbb állomásokat említem: *Világgazdaság*, rovatvezető; *Vasárnapi Blikk*, főszerkesztő; Inforádió, főszerkesztő-helyettes; *Figyelő*, főszerkesztő; *Heti Válasz Online*, felelős szerkesztő; *Magyar Konyha*, újságíró.

Legutóbb másfél évig a Magyar Nemzeti Bank kommunikációs osztályán dolgoztam, de igen gyorsan kiderült, hogy az a munka nem nekem való, mert ebben az életkorban már nem változik az ember, újságíróból aligha lesz kockafejű hivatalnok. Emellett hetedik éve tanítok újságírást a Metropolitan Főiskolán.

– *Úgy tudom, most egy, a Luther Kiadónál megjelenő könyv szerkesztésén is dolgozol. Mi ez a kiadvány?*

– A budavári evangélikus szabadegyetem három éve indult, kitalálójá *Pöcze Tibor*, gyülekezeti felügyelőnk, aki Fabiny Tamás házigazdával együtt számos neves előadót (például *Gryllus Dánielt*, *Várszegi Asztrikot*, *Esterházy Pétert*, *Tátrai Zsuzsannát*, *Andrásfalvy Bertalant*, *Hankiss Elemért*, *Ritoók Zsigmondot* stb.) hívott már meg a rendezvényre. Ezekből az előadásokból készül egy értékes válogatás, amely a tervek szerint jövő húsvétra jelenne meg.

– *Ha nem dolgozol, akkor mivel szeretsz foglalkozni?*

– Az egyik szenvedélyem a hegyi kerékpározás. Budakeszin élek, és a környező hegyekben tizenkilenc éve kerékpározom. A legszébb szezonjaimban évente ezeröttszáz kilométert is letekertem. Idő haladtával persze szelídült a lendület, de amíg csak lehet, bringázok, most is tavasztól késő őszig.

Hat évvel ezelőtt lépett be az életembe egy fontos szereplő egy Hunor nevű, drótszörű magyar vizsla személyében, akivel immáron az őszi-téli időszakot is kinn tudom tölteni az erdőben, lessük a vadat, madarászunk. Szeretek főzni, és állítólag tudok is, és persze ott van még a könyvek gyűjtése és olvasása, ami szerintem nem szenvedély, hanem az értelmiség léte magától értetődő alapja.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA
Evangélikus.hu

Deutsche Anlage

Redakteurin: PFARRERIN ESZTER HEINRICHS

Ein Schiff im Advent

Mitten im Advent sitze ich in einer Kirche, im Kirchenschiff, bei einem Gottesdienst. Ich betrachte neugierig den Raum. Zur Decke wird der Kirchenraum spitzer, nach unten breitet er sich aus. Es erinnert mich an ein umgedrehtes, auf dem Kopf stehendes Schiff. Die auffallend bunten Kirchenfenster in vielen Farben zu beiden Seiten lassen die Assoziation eines Regenbogens zu. Beim weiteren Betrachten der Hohenzollernkirche in Berlin - Wilmersdorf kommt mir das Bild der Arche Noah in den Sinn. Das Schiff und der Regenbogen machen es deutlich. Und so steht das Bild vom Schiff nicht nur für das Kirchenschiff, das Gebäude, sondern es steht auch für Gemeinde und Gemeinschaft, die hier dem Wort des Christus begegnet und mit ihm unterwegs ist. „Ein Schiff das sich Gemeinde nennt...“ (Martin Gotthard Schneider, 1960) ist ein Lied, das mir dabei in den Sinn kommt. Ich setze mich in die Kirchenbank der Backsteinkirche (1961) und der Gottesdienst beginnt. Es erklingt die Orgel. Das Lied, das gespielt wird, ist mir bekannt. Ich schließe die Augen und nehme die Melodie in mich auf. Es ist eine getragene Melodie, die mich zur Ruhe kommen lässt und mich wie auf sanften Wogen schaukelt. Schon die ersten Töne lassen meine Gedanken kommen und gehen. Die Melodie scheint ein Auf und Ab von Meereswellen nachzuspielen, die einen Tonwechsel von Moll zu Dur enthält. Im ersten Teil ist es ein Dreier-

Rhythmus, der diese Wellenbewegung entstehen lässt und der die göttliche Welt durch die Zahl drei verdeutlicht. Im zweiten Teil der Tonfolge kommt der Wechsel zu einem Vierer – Rhythmus, der die Verbindung mit dem Weltlichen durch die Zahl vier symbolisiert. Wie auf einem Schiff fühle ich mich getragen, selbst in stürmischen Zeiten bietet es Sicherheit. Vor meinem inneren Auge taucht ein Bild vom Ozean auf – mit seiner Weite bis zum Horizont. Für mich ist das Meer und der Hafen zu einem Sehnsuchtsort geworden, wo sich die Welten begegnen. Für viele Flüchtlinge sind die Schiffe, Boote und das Meer zur Hoffnung auf ein neues Leben geworden, aber leider auch zum Symbol des Todes.

Dann holt die Gemeinde Luft und singt die erste Strophe. „Es kommt ein Schiff geladen bis an sein höchsten Bord, trägt Gottes Sohn voll Gnaden des Vaters ewigs Wort.“ So heißt das bekannte Lied aus unserem Evangelischen Gesangbuch. Es geht in diesem alten Lied um ein Schiff, mitten im Advent. Die Advents- und Weihnachtszeit ist eine Zeit der Musik und des Singens, eine besinnliche Zeit, eine Zeit, sich auf eine andere Wirklichkeit einzulassen. Es ist eine Zeit des Innehaltens, eine Zeit voller Hoffnung und erwartungsvoller Spannung. Doch wie passt da ein Schiff in diese Stimmung? Gibt es eine Verbindung? Ja, Schiffe werden gebaut, um im Wasser unterwegs zu sein. Ein Schiff legt am Hafen ab, ist lange unterwegs und kommt hoffentlich

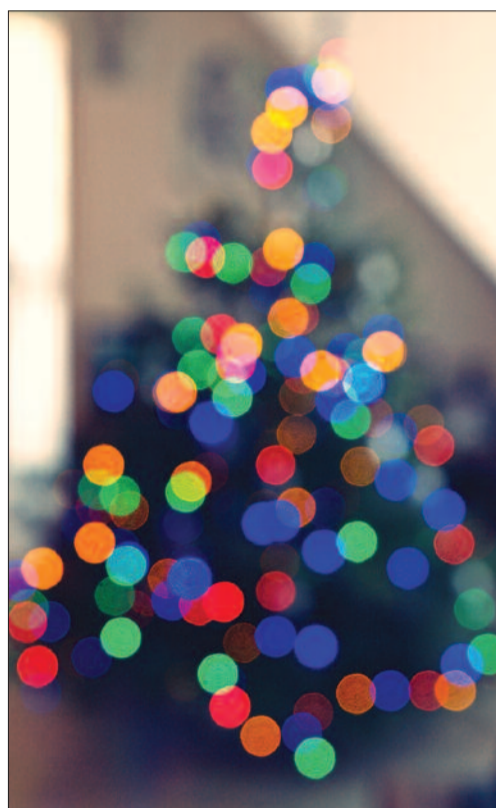

FOTO: POLCZ KLAUDIA

wieder in einem Hafen an. Bei Schiffen wird meist die Ladung sehnsüchtig erwartet. Und so heißt Advent *Ankunft*. Wir warten im Advent auf seine Ankunft, auf die Ankunft unseres Herrn Jesus Christus. Doch wie stellen wir uns sein Kommen auf die Erde, in unsere Welt vor? Eine Deutung gibt dieses Lied mit seinen

sechs Strophen. Der Lieddichter Daniel Sudermann (1550- 1631) hat dieses alte Marienlied, das wahrscheinlich von Johannes Tauler (1300- 1361) stammt, wieder entdeckt und neu bearbeitet (um 1626). Hier wird das uralte Symbol des Schiffes für das Adventslied aufgenommen, um Gottes Ankunft in unserer Welt darzustellen. Die ersten drei Strophen des Schiffes bilden eine Einheit und klingen für mich wie ein Begrüßungslied. Jeweils der erste Abschnitt der drei Strophen beginnt mit dem Bild des Schiffes, der zweite Abschnitt bringt die inhaltliche Botschaft.

Dem Bild des Schiffes kommen mehrere Deutungen zu. Es steht sinnbildlich für die Begegnung des Göttlichen mit den Menschen, für die Verbindung zwischen Himmel und Erde, Land und Meer. Das Schiff verbindet, was getrennt war. Es steht aber auch für das Symbol der Lebensreise, auf der wir unterwegs sind und dazu können wir Jesus mit in unser Boot nehmen. Wir sind auf dem Lebensweg unterwegs und geborgen von Gott.

„Es kommt ein Schiff...“ Doch wie kommt das Schiff und was trägt es an Bord? „Das Schiff geht still in Triebe...“ - Gott kommt in der Stille und mit Liebe. Das Adventsschiff trägt ein „teure Last“. Das Schiff legt bei uns auf Erden an und wirft den Anker aus. Gottes Sohn kommt zu uns in die Welt.

Mit diesen Gedanken wünsche ich Ihnen eine gesegnete Advents- und Weihnachtszeit!
■ TERESA BOHM (BERLIN)

Aus der englischen Sprache ist das Wort „Image“ in die deutsche Sprache eingewandert. Wir gebrauchen es in der Bedeutung von „Ansehen“. Ein Mensch, eine Firma, eine Organisation hat ein bestimmtes Ansehen, ein bestimmtes Image. Hinter „Image“ steht das lateinische Wort „imago“, was Bild oder Ebenbild bedeutet. Man kann also sagen: Image hat damit zu tun, was für ein Bild jemand abgibt. Was für ein Bild geben wir ab für andere Menschen und vor der Welt?

In der Bibel ist gleich im ersten Kapitel die besondere Würde des Menschen mit „Bild Gottes“ (lat. imago Dei) bezeichnet. „Gott schuf den Menschen zu seinem Bilde“ (1 Mose 1,27). Im Neuen Testament wird Jesus wiederholt „imago Dei“ genannt: Er „ist das (Eben-) Bild Gottes“ (2 Kor 4,4; Kol 1,15).

Weihnachten geht es ums Image. Zuerst um das Image Gottes. Was für ein Bild gibt Gott ab durch die Geburt Jesu in diese Welt, durch seine eigene Menschwerdung in ihm? Die Antwort ist eindeutig: Gott ist diese Welt, ihr Sein, ihr Leben nicht gleichgültig. Die Welt und alles, was dazu gehört, war Gott nie gleichgültig. Er hätte sie sonst gar nicht erst erschaffen mit ihrer Vielfältigkeit, Buntheit und Lebendigkeit. Und er hätte sich den Menschen und der Welt nicht immer wieder neu zugewendet. Auf immer neue Weise erweist Gott Menschen und Welt Treue, Güte, Gnade, Liebe, Barmherzigkeit. Die Bibel als unsere Glaubensurkunde ist voller Geschichten, die eine Erfahrung widerspiegeln: Gott kann noch so traurig, enttäuscht, zornig über das Verhalten und Treiben von Menschen sein, eines bringt er nicht übers Herz, nämlich die Welt und

die Menschen aufzugeben. Immer ist Gottes Treue größer als die Untreue von Menschen, immer ist die göttliche Barmherzigkeit größer als menschliche Unbarmherzigkeit. Gott lässt immer wieder neu sein Herz sprechen, ist barmherzig und wendet sich uns zu. Uns begegnet

FOTO: POLCZ KLAUDIA

mit Gott eine unsterbliche Barmherzigkeit und Liebe, auch wenn Gottes Wirken für uns Menschen manchmal nicht verstehbar ist.

Liebe ist phantasievoll und erfinderisch. Sie überlegt und sucht nach Wegen, wie und durch was noch sie das Herz der Geliebten erreichen, erweichen, gewinnen und erobern kann. Welche, vielleicht auch überraschenden, ungewöhnlichen und unerwarteten, Aktionen können zum Ausdruck bringen: Ich bin für

Image

dich da, für euch da, mein Herz schlägt für dich, für euch?

Zu Weihnachten feiern wir den vielleicht ungewöhnlichsten Weg, den Gott geht, um seine Zuneigung zu unterstreichen. Gott lässt seine Liebe Gestalt werden durch seine eigene Menschwerdung in Jesus. Mit

sen wir, und es ist jeden Tag im Großen und Kleinen erlebbar: Wir Menschen können unsere besondere Würde, zum Bilde Gottes geschaffen zu sein, verdunkeln und verzerren. Immer wieder geschieht es, dass unsere Worte und Taten nicht widerspiegeln, dass wir zu Gott gehören, zum barmherzigen Gott, der „Freund des Lebens“ (Weisheit 11,26) ist. Und doch haben wir als seine Geschöpfe ein solches Ansehen, ein solches Image bei Gott, dass er nicht müde wird, sich uns zuzuwenden. Seine eigene Menschwerdung unterstreicht, wie sehr wir, die Welt, unser Sein und Leben Gott am Herzen liegen. So groß ist seine Liebe, dass Jesus im Einsatz für uns sogar stirbt, von innen heraus als Auferwecker den Tod zerbricht und uns den Himmel öffnet auf ewig.

So möge Weihnachten auch das Fest sein, an dem wir neu aufbrechen, jeden Tag unseres Lebens in das Licht der Barmherzigkeit Gottes zu stellen. In diesen Tagen und Wochen um Weihnachten herum gibt es als Weihnachtsschmuck Transparentbilder, vielleicht auch bei Ihnen und Euch in der Wohnung, an Fenstern. Von Licht durchstrahlt, sind sie schön anzusehen, bereiten Freude, tragen zu guter Stimmung bei. Wir können solche Bilder als Gleichnis nehmen für unsere Würde als Menschen, zum Bilde Gottes geschaffen zu sein. Sie kommt zur Auswirkung, wenn wir mit unserem Leben transparent, durchscheinend für Gott sind, wenn wir in Verbindung mit Gott, ihm die Möglichkeit geben, durch unser Leben in die

Welt zu strahlen mit seiner Liebe. In Jesus zeigt uns Gott, wie er sich uns gedacht hat: als Menschen, die barmherzig und gütig sind, die verzeihen, die Hoffnung wecken, die trösten, deren Sprechen und Tun Leben zum Blühen bringt, deren Worte und Taten Licht bedeutet, das Finsternisse vertreibt. In Jesus sieht uns, menschengeworden, der barmherzige Gott an; sein Herz schlägt auf ewig für uns, uns zugute. Bewegt davon mögen wir leben, was wir sind: Menschen zum Bilde Gottes geschaffen. Man kann kein schöneres Image haben.

Gesegnete Weihnachten!

■ PFR. VOLKER MENKE (PEINE)

Deutschsprachige und zweisprachige Gottesdienste am Weihnachten

24. Dezember

Ágfalva ..... 18 Uhr
(zweisprachig)

Balatonboglár ..... 16.30 Uhr

Budavár ..... 18 Uhr

Hévíz ..... 16 Uhr

Sopron ..... 17 Uhr

Sopronbánfalva ..... 16 Uhr
(zweisprachig)

25. Dezember

Budavár ..... 10 Uhr

Hévíz ..... 11 Uhr

Sopron ..... 9 Uhr

26. Dezember

Ágfalva ..... 9 Uhr

Bonyhád ..... 10 Uhr

Budavár ..... 10 Uhr

Egyházaskozár ..... 14 Uhr

Sopron ..... 9 Uhr

Sopronbánfalva ..... 10.30 Uhr

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Kegyelmes Atyánk! Te úgy szerettél minket, hogy egyszülött Fiadat adtad értünk. Embertestvérünké tetted, úgy érkezett e földi világba, ahogy mi mindannyian. Benne az irántunk való szeretetet öltött tetted, benne láthatuk meg a szeretet teljességét.

[Lektor:] Kegyelmes Atyánk! Köszönjük neked, hogy Fiadban kijelentetted végső akaratodat, és általa szeretettel fogad körbe az egész világot. Amikor karácsonykor erre emlékezünk, segíts megértenünk szereteted komolyságát, súlyát és elkötelezését. Ne engedd, hogy az ünnepbe zárjuk azt, amit te minden ember mindennapjaivá akarsz tenni. Tégy bennünket szabaddá, hogy megéljük szereteted valóságát. A testvérünké lett Fiadért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Atyánk! Te személyválogatás nélkül megajándékoztál minden embert tökéletes szeretetteddel. Mi, emberek pedig oly sokakat záruk ki a magunk töredékes szeretetéből. Könyörgünk azokért, akik emiatt szenvednek – mások vagy éppen a mi szeretetlenségünk miatt, mások vagy éppen a mi közönyünk miatt. Vigasztaló kegyelmeddel, életet újító erőddel fordulj a szenvedők felé. Segíts meglátniuk, hogy a te szereteted értük is testé lett. A testvérünké lett Fiadért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Atyánk! Könyörgünk azokért, akiknek megkeményedett a szíve, és szeretetlenül gázolnak át másokon saját céljaik érdekében. Állítsd meg őket a szeretetlenség és az önzés útján. Ébreszd fel bennük a vágyat a te igazságod után, és adj erőt nekik, hogy megtegyék azokat a lépéseket, amelyekkel enyhíthetnek az általuk okozott szenvedéseken. A testvérünké lett Fiadért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Atyánk! Könyörgünk egyházadért. Fiad által te arra hívtad el a tanítványok közösségét, hogy szeressék egymást. A te szereteted fényében látjuk igazán, hogy mennyiszerváltunk méltatlanná ehhez az elhíváshoz. Te egyszerű és tiszta eszközt adtál a kezünkbe: a szeretet valóságát. Segíts nekünk felismerni az egyetlen szükségességet, amely az emberi közösségből egyházad közösségévé tehet bennünket. Segíts nekünk a téled kapott szeretet valóságában feloldanunk az egyházadat megosztó emberi ellentéteinket. A testvérünké lett Fiadért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lelkész:] Atyánk! Irgalmas szeretetedre bízunk életünket. Köszönjük, hogy túl minden e világi mélységen, teljességre viszed, amit Fiad emberlételemben kijelentettél – és szereteted vár bennünket Fiad által örökkön örökké.

[Gyülekezet:] *Amen.*

KARÁCSONY UTÁNI VASÁRNAP – LK 2,33–40

Egy feltűnés nélküli jelenet

A VASÁRNAP IGÉJE

A karácsony ünnepe utáni vasárnapon – talán a sok alkalom között egy kicsit megbújva – Lukács evangéliumának egy újabb, a kisdéd Jézusról szóló elbeszélése kerül elénk. Mária és József gyermeküket ölelve állnak a templomban, miközben feltűnik az öreg Simeon, majd az időskorú prófétánő, Anna is.

Látszólag olyan epizód ez, amelyben semmi különös nem történik. Ez a jelenet nem vált annyira nevezetessé, mint a pásztorokkal vagy a bölcsékkel való találkozás. Ritkán szerepel a karácsonyi jelenetekben Anna, Fánuel lánya, pedig nem sokkal a pásztorok után ő is csodálója volt a Kisdednek.

Vajon miért tartotta fontosnak Lukács, hogy elbeszélje mindezt? Vajon miért inspirálta őt a Szentlélek Úristen, hogy a Máriától vett számtalan beszámolóból, visszaemlékezésből ezt is közreadja? Talán ha sikerül ezzel a kíváncsisággal fordulnunk a történet felé, akkor meglevenedhet számunkra, és az ünnepi alkalmak idei sűrű sorában újabb színnel díszítheti karácsonyunkat.

A Kisdéd Simeon karjaiban. Lukács olyan szavakkal festi meg Simeon személyét, hogy ezt az öreg „szent” embert már mi, olvasók is rögtön emlékezetünkbe vessük. Mennyire fontos lehetett a szent szülepárnak is! Ahogy kezében tartja a gyermeket, és Istent magasztalja, a Kisdéd majdani küldetéséről beszélve szavaiban az ószövetségi prófétákra emlékeztető fordulatok csendülnek fel: „...megjelenjék világosságul a pogányoknak, és dicsőségül népednek, Izráelnek.” Azután meg-

döböntő szavakkal fordul Máriáék felé: „Íme, ő sokak elesésére és felemelésére rendeltetett Izráelben, és jelül, amelynek ellene mondanak.”

Meghökkentő gondolatok ezek egy kisgyermek ünneplése közben! Az evangélium későbbi elbeszélését ismerve válik csak érthetővé ezeknek a szavaknak a jelentése. Mária is utólag érthette meg igazán e prófécia súlyos valóságát. „...sokak elesésére és felemelésére...” – mert bizony ebben a Gyermekben sorsválasztó erő van.

Lesz majd mellette felemelkedő Péter és aláhanyatló Júdás, lesz mellette Nikodémus, de Kajafás is, jobb és bal lator, lesznek követők és elfutók. Jézus olyan erőt képvisel, amely megkerülhetetlenül döntésre hív. Személye nem tűri a közönyt, mert ha igazán figyel valaki, akkor csak két választása marad órá nézve: igen vagy nem. Valóban az Isten Fia ő, és akkor fel-emelő mindaz, amit mond és kér; vagy hazug csalónak tartja az ember, és ezzel a véleménnyel magát buktatja el az ember az üdvösség keresésének útján...

De Mária számára a talán legemlékezetesebb szavak ezután jönnek: „...a te lelkedet is éles kard járja majd át...” Miközben a megszületett körüli ünnep zajlik, már ott van a Golgota sziluettje is. Simeon előre felkészíti Máriát a megrendítő igazság befogadására: nincs megváltás és szabadítás áldozat és fájdalom nélkül.

Ebben a jelenetben a prófétai szavakon túl azonban van még két, talán sokunk számára megragadó mozzanat. Először is: Simeon megszólalásában van valami nagyon intim és személyes: „Most bocsátod el, Uram, szolgádat (...) békességgel, mert meglátták szemeim üdvösségedet...” – mondja néhány gondolattal korábban. Ez tehát azt jelenti, hogy az öreg Simeon élete célba érkezett! Mintha azt mondaná: Ha láttam a Megváltót, akkor mindent láttam, ami fontos ezen a világon. Ha elértem őt, akkor célba értem. Ha megragadtam őt, akkor a mennyországot ragadtam meg, s ha Őrá vártam, akkor nem volt hiábavaló az életem.

A másik megragadó mozzanat az a szinte szimbolikus mozdulat, ahogy Simeon hálaadás közepette felemeli a Kicsit, majd odaadja Máriának. Olyan ez, mintha Simeon személyében az egész Ószövetség tartaná magasba boldog örömmel Isten ígéretének beteljesését. S ahogy visszaadja Máriának, mintha meghajolna, és azt mondaná, „elvégeztük a szolgálatot, most már hátrébb lépünk”: templomi kultusz, áldozati rend, tisztasági utasítások. Most már csak ő van a közepben, őt figyeljétek!

A Megváltó Anna hitében. Azután megjelenik a szent család mellett a másik „nagy öreg” Anna. Mennyire fontos lehetett a vele való találkozás is Máriának és Józsefnek! Az időskorú prófétánőt figyelve döbbenünk csak rá egy újabb egyszerű igazságra: az első karácsony szereplői számára semmivel sem volt könnyebb hinni, mint nekünk. És fordítva: számunkra is megragadható hittel megszületett a Megváltó, épp-

úgy, ahogy ők meg tudták ragadni bizonyossággal.

Gondoljunk csak bele: amit Anna lát, az kívülről nézve nem más, mint hogy egy hétköznapi fiatal szülőpár a törvény rendje szerint eljött bemutatni elsőszülöttjét. Mennyiszerv látott már Anna ilyet! Most sincs semmi hétköznapi eltérő: nincsenek anygok, különös ragyogás sem veszi körül Máriát, nincs látható jele annak, hogy ez a kisdéd a várva várt Megváltó. És mégis, Anna meglátja egy kiszolgáltatott csecsemőben a Megváltót! Ez a hit látása! És Anna talán erre emlékeztet minket.

„Csak így” láthatta maga az evangéliumíró, Lukács is a Szabadítót, és mi is így vagyunk ezzel. Mert a legtöbbször mi is ilyen hétköznapi egyszerűséggel tartjuk kezünkben a Bibliát, vesszük remegő kézzel az úrvacsorát, hallgatjuk a bizonyágtevők nagyon is emberi szavait. De ma is lehet látni a hitet! És ma is csak így lehet hinni ezekben a kicsinynek tűnő dolgokban a végtelenül hatalmas Megváltót, mint Anna: imádsággal és a Szentlélek által meglevenített hittel.

Imádság. Ahogy a jelenet véget ér, miután a Kisdéd kézről kézre járt, és most elindul a názáreti hétköznapi felé, mintha Lukács azt mondaná nekünk, olvasóknak: íme, itt van ő, tartsd karjaidban, mint Mária, hiszen neked született! Ragadd meg te is, és hálával öleld, mint Simeon, hiszen a te életed is célba érkezik vele. Lásd benne Megváltót, mint Anna, mert a te hited is tud dacolni a hétköznapi látványos csoda nélküli szürkeségével!

Az evangélium adja tovább nekünk a Gyermeket: öleld, nézd és hidd – őrá vártál, ő a tiéd, és te az övé. A Szentlélek adjon hitet, hogy ezt megtehesse! Ámen.

■ SEFCSIK ZOLTÁN

Krisztus Urunknak áldott születésén

► A *Cantate* rovat utolsó írása egyik legszebb régi magyar énekünket állítja a középpontba. Amikor áttekintettük a hat ciklus közel háromszázötven cikkét, minket is meglepett, hogy a *Krisztus Urunknak áldott születésén* (EÉ 158) eddig még nem került bele a sorozatba.

A szövegíró *Pécseli Király Imre* református lelkész (1590 körül – 1641 körül). Pápai tanulóévek után Heidelbergben tanult *Szenczi Molnár Albert* környezetében (1609–1612), tanuló társai *Samarjai János* és *Kanizsai Pálfi János* voltak (ez utóbbi énekei: EÉ 50, 412). Utána Komáromban tanított, majd lelkészkedett, míg nem a háborús események következtében menekülni kényszerült. 1622-től az érsekújvári református vallású végvári katonaság prédikátora volt. Énekeskönyvünkben még három éneke található (EÉ 413, 414 és a legfontosabb: 365).

A *Krisztus Urunknak áldott születésén* 1630 körül keletkezett, legkorábbi kézirat forrása a *Csurgói graduál*. Nyomtatásban csak a szerző halála után, 1654-ben jelent meg Váradon, hét versszakkal, a közkedvelt szapphói strófában: a11 (5,6), a11 (5,6), a11 (5,6), a5. Ilyen formában íródott a *Nagy hálát adjunk az Atyaistennek* (EÉ 48) is (ráadásul a két daltam közt is igen sok a rokonság).

Most hasonlítsuk össze a karácsonyi ének református és evangélikus énekeskönyvbéli dallamváltozatát. A *Református énekeskönyv* 315 Debrecen 1774-re hivatkozik, és teljesen követi is azt. Az *Evangélikus énekeskönyv* 158 Kolozsvár 1744-et tünteti fel, de néhány hangnyi eltérést tapasztalunk ehhez a változathoz képest. A két verzió között lényegében egyetlen, de jelentős különbség van:

a RÉ eleve a kvintén indul, az EÉ az alaphangról lendül fel, három ismétlődő hang után. A sorok járása emlékeztet a kupolás szerkezetű magyar népdalokra és a fúgák kvintválaszára is. Ez mutatja, hogy mennyire univerzális, alapvető fordulatokból építkezik a dallam.

A szöveg első versszaka bevezetés, a második az angyali *Gloria*, Lk 2,14 alapján. Az eredeti 3. versszak így hangzik: „A nemes Betlehemnek városába / Gyermek született Szűztől e világra, / Örömet hozott Ádám árváira, / Maradékára.” Érdekesség, hogy az *Új zengedező menynei kar* az 5. strófa után egy új versszakot illesztett. „Örülnek ezen a menynei Szentek, / Örülnek földön lélekben a hívek, / Egy akarattal minden keresztények / Így énekelnek: // Hála légyen menyebéli szent Atyánknak, / Hála légyen született Jézusunknak! / A Szentléleknek, mi Vigasztalónknak, / Bölcs oktatóknak.” (ÚZMK 1743, 6–7. versszak)

Nem is lehetne méltóbban befejezni majd egy évtized munkáját, mint egy ilyen hálaadással!

A rovatvezető köszönetet mond a „bizonyágtevők fellegének”: mindazoknak az egyházzenészeknek, kántoroknak, lelkészeknek, akik 2006 óta a *Cantate* vagy az *Énekkincstár* rovatban cikkírásra vállalkoztak! Reményességünk, hogy e hatalmas összegyűlt anyag a jövőben is segíti az egyházzene életbevágóan fontos ügyét.

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

CANTATE

2015. november 23. (MTI): „Törülközőbe csavart, újszülött kisbabát talált egy New York-i plébánia gondnoka a templom beltéri betlehemi jászolában” – közölték a helyi hatóságok. A templom egyik papja elmondta: „A dolog szépsége, hogy ez az asszony éppen ebben, a rászorulók befogadására szolgáló szobában talált otthont a gyermekének. Az egyházközség egyik fiatal párja szeretné örökbe fogadni a gyermeket, megőrizve ezt az ajándékot a közösségüknek. Ez igazi karácsonyi csoda lenne.”

Az időszámítás kezdetén: „Elmentünk sietve egészen Betlehemig, megtaláltuk Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő kisgyermeket. Elmondtuk azt az üzenetet, amit erről a kisgyermekről kaptunk, majd visszatértünk dicsőítve és magasztalva az Istent mindazért, amit pontosan úgy hallottunk és láttunk, ahogyan ő megüzente nekünk” – számolt be az egyik pásztor. (*Lukács evangéliuma* 2. fejezet)

Híradások. Egyszerű, hétköznapi emberektől származó, ám korántsem mindennapi elbeszélések. Tanúk, akiknek szavait csak ámulattal és megrendülve lehet hallgatni. De vajon hitelt adok-e a szavuknak? Vajon

el tudom-e fogadni a beszámolójukat? Hiszen az egyik esemény alig néhány hete történt, még friss; a másik tudósítás pedig több mint kétezer évvel ezelőtti eseményről ad hírt.

A *Cselekedetek könyve* szerint Jézus azt mondta tanítványainak: „...tanúim lesztek...” Úgy tetszett az Úrnak, hogy egyik ember tanuskodása által nyerjen a másik bizonyosságot.

A betlehemi jelenet egyszerű „melleszereplőt”, a pásztorokat a nagy zeneszerzők – mint *Corelli*, *Bach* és *Händel* – is kiemelik a betlehemi történet első tanúiként. Ugyanígy tesz a néphagyomány: szívesen látja meg bennük a nyíltszívű, a csodát befogadó és híret továbbadó embert, aki által betekintést nyerünk karácsony titkába.

Mert a karácsony maga az idő, hiszen ott van benne a múlt: az atyák rég várták, a királyok látni kívánták, a próféták jövendöltek róla. Ott van benne a jelen: az angyal szózata igaz, az isten-gyermek megszületett. Ott van benne a jövő: ez a gyermek bűnbocsánatot ad, megvalósítja Isten akaratát, és eljutat Isten örök országába.

És a karácsony maga az élet, hiszen benne a cselekmény és magyarázat nemcsak találkozik, hanem ki is egészíti egymást. Nem pusztán szó, amely – akár hiú ábrándként – pompás dolgokat ígér. Mert a szó mellett a betlehemi jászolban ott van a Gyermek! És nem is csupán a gyermek van ott, hiszen akkor nem tudnánk, mit is hordoz magában. De ott van a Szó, hogy feltárja előttünk a titkát: megnyílt a menny, Isten elküldte egyszülött Fiát, hogy minden, ami elképzelhetetlen és felfoghatatlan számunkra, valósággá legyen.

■ ASZTALOS RICHÁRD

Igazán új év lesz?

Újév napjának nevezzük az év első napját, és jókívánásaink során százszor is elmondjuk ezt minden gondolkodás nélkül. Tulajdonképpen csak kétféleképpen volna szabad újévről beszélni. Vagy ízetlen tréfát ad tovább az ember, vagy megilletődött áhitattal avatunk be másokat is a nekünk ajándékkal jutott szent titokba.

Az egyik oldalon áll az az ember, aki az újév emlegetésére legyint: hát van valami új a nap alatt? Nem úgy játszik-e velünk az élet, mint a rossz kereskedő, aki silány portékáját új címkével és új csomagolásban próbálja eladni hiszékeny vásárlóközönségének?

Ezzel az életfelfogással szemben áll az, aki azt mondja: nem igaz, hogy semmi új nincs a nap alatt; hanem semmi sincs a nap alatt, ami egészen régi volna. Az életünk útja mindig új tájak felé kanyarodik, és nekünk ezt az utat kell járunk, tudva, hogy minden fordulónál új szépségek és új csodák tárulhatnak elélnk.

A reánk virradt esztendőnek úgy indulunk neki, hogy azt szent bizonyossággal újnak merjük nevezni. Az örökkévaló Isten biztosít bennünket arról, hogy a jövő év új lesz, mert ő maga újat cselekszik.

Az Isten prófétája a Babilónia fogásában sínylődő s annak hosszú évtizedes elhúzóadásába már belefáradó Izráelt igyekezett felrázni s a közelgő szabadulásra előkészíteni. Jeremiás már annak idején megjövendölte, hogy az elhurcoltak fogsága nem tart örökké, lesz még egyszer visszatérés a számkivetésből. Évtizedek múltán közeledni látszik az óra. Napkelet felől feltámadt egy még erősebb hatalom, a perzsák legendás hírű fejedelme. Ő lesz az Isten kiválasztott szerszáma, a vasvessző, amely összezúzza Babilon megátalkodott, gögös hatalmát, és akkor kiszabadulhat Babilóniából Izrael népe.

Isten új cselekedeteinek az előestéjén vagyunk. A próféta a múlt isteni csodatetteivel egyenesen szembeállítja a jövő új voltát: ne a régi dolgokat emlegessük, ne a múltakon tűnődjünk, mert Isten újat cselekszik, amely most kezd kibontakozni (Ézs

43,18–19a). Tehát Isten a jövő felé akarja fordítani népének tekintetét. Ő új dolgot fog cselekedni. Aki őt meg akarja ismerni, nézzen előre a jövő felé. Istent inkább a holnapban kell keresnünk, mint a tegnapi.

A hívő embernek mindig nagy kísértése az, hogy Istent bezárja a múlt kriptájába. Olyan felejthetetlen emlékei vannak arról, amit Isten már megcselekedett érte a tulajdon élete folyamán, hogy Isten maga is pusztá emlékké válik számára.

Isten azonban élő Isten. Nem lezárt, megkövesedett emlék, hanem termő, kibontakozó, ígéretekkel gazdag valóság. Gazdaggá tette a múltat, de még gazdagabbá fogja tenni a jö-

vendőt. Olyan Isten ő, aki új dolgot fog cselekedni velünk a 2016. esztendőben is. Gondviselő kezével úgy fogja fűzni-szövögetni az élet régi alkotószálait, hogy azokból egészen új helyzetek állnak majd elő számunkra, s bennük új áldások és új feladatok lehetőségei fakadnak.

Az Igének, amelyben évezredek át szól hozzánk, sok, eddig szürkén meghúzódott szava fog új, életadó jelentéssel kiragyni. És a Szentlélek által is történni fognak még soha nem történt dolgok. Forró könnyek között fogjuk fedése alatt megismerni olyan bűneinket, amelyek eddig rejtve maradtak előlünk, és új örö-

mök ujjongásával fogjuk látni ma még nem is ismert gyümölcsök fahasát belső életünk fáján.

Isten tudja, miért és merre vezet bennünket. Meglepetéseket tartogat számunkra. Adjuk át magunkat Isten vezetésének!

Ő romlásból nyereséget hoz ki, a bukás mélységein át még magasabbra kíván segíteni, az elvesztett régi helyett még gazdagabb újat teremt: ez az Isten terve mívelünk.

Nekünk az a dolgunk, hogy a jövőbe nézve világosan tudjuk: mit akar ő velünk és egyházunkkal. Bizhatunk benne, hogy az új dolog, amely egyházunkra ajándékképpen vár, még dicsőségesebb lesz a múltnak minden

dicsőségénél. Bizzunk abban is, hogy nemzetünk új évi élete is más lesz, igazabb és boldogabb lesz, mint a régi volt. De vigyük magunkkal az újévi ígéretet az egyéni életünkbe is. Ne az után zokogjunk, ami volt, mert Isten velünk is új dolgot kíván cselekedni. Ő már ott van előttünk, és vár bennünket, kegyelme elégséges arra, hogy minden rosszból diadalmas jót szerezzen.

Nyugodt, benne bízó, bátor lélekkel induljunk, menjünk elébe az új esztendőnek. Valóban új lesz az, és hálásak leszünk, hogy megérhettük 2016. újév reggelét.

■ SZENCZI LÁSZLÓ

2016. január igéje

„Mert nem a félelem lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.” (2Tim 1,7)

Sok ember életét meghatározza és befolyásolja a félelem. Gyermekeként rettenetesen féltem az oltástól, féltem az ismeretlentől, egy új osztálytól, ahova majd járnok fogok – egy új iskolába –, mert nem tudtam elképzelni, milyen is lesz ott, és ez bizonytalansággal töltött el. De már egészen kis gyermekként féltem a haláltól is; egyszer, amikor féltem a dörgéstől vilámlástól, azt kértem az édesapámtól, hogy énekeljünk el azt az éneket, amelynek egyik mondata így szól: „Jaj, de utolsó / Ágyunk koporsó!” (EÉ 371) Miért éppen ez a sor jutott az eszembe? Később a megtérésemben nagy szerepet játszott a halálfélelem, amely egy titokzatos és hosszan tartó betegség következtében ébredt fel bennem, és odahajtott Isten kegyelmi királyi székéhez.

Ma félnék az emberek, mert nincsenek létbiztonságban, egyik percről a másikra elveszthetik a munkahelyüket, és utcára kerülhetnek, kiszámíthatatlan a jövő, nő a terrorveszély, idegenek özönlik el Európát...

A félelem másik formája a gyávaság. Amikor nem merünk bizonyosgot tenni, mert félünk, hogy kinevetnek. Amikor nem merjük Isten Igé-

jét szentnek elfogadni, mert naivnak és tudománytalannak bélyegeznek bennünket. Amikor nem merünk világosan állást foglalni, nehogy hátrányunk származzék belőle. Amikor nem merünk az igazság oldalára állni, mert kirekesztőnek bélyegeznek, vagy mert konfliktusba kerülhetünk miatta.

Isten akarata és ajánlata számunkra a félelemmel és a gyávasággal szemben az erő, a szeretet és a józanság.

Amikor elkezdtem imádkozni érte, Isten megszabadított a félelemkelte dolgoktól való félelemtől. Amikor megtértem, Isten megszabadított a halálfélelemtől. Amikor megtanultam Istenre bízni az életem, a jövőm, a sorsom, akkor megszabadultam az emberektől és a körülményektől való félelemtől, mert tudtam, Isten irányítja a sorsomat, és reményteljes jövőt szán nekem (Jer 29,11), jók a tervei a számomra. Ha eljut az ember ide, akkor lassanként megtanulja Isten kezéből elvenni a dolgokat, és nem akar mindent megtervezni, kézben tartani, irányítani. Többé nincs félelem, nincs aggodalom.

Istennek azonban nem elég, hogy elvegye a félelmet, hanem erővel ruház fel. Bizonyosgató erővel, amely nem a divatos irányzatokon, hanem a tiszta evangéliumon alapszik. Szolgáló erővel, amely kitart az ered-

ménytelenség látszata mellett is. Megbocsátó erővel, amely segít felülemelkedni a kapott sérelmeken. A hit erejével, amely szilárdan kitart, még akkor is, ha egyre kevesebben hisznek. Lelkierővel, amely segít a nyomorúságban is megmaradni és bízni. Istenfiúi hatalommal, amely által győzhetnek a bűn és a kísértések fölött (Jn 1,12).

Isten önszerető emberből másokat szeretni tudó emberré formál. Aki fél, az önmagát menti, aki viszont megszabadul a félelemtől, másokat ment.

Régen a katonákat a bevetés előtt borral itatták, hogy „bátrak” legyenek a csatában. Igen ám, de az a bátorság, amelyet az alkohol ad, inkább vakmerőség. Isten azt mondja: „...meg ne részesedjétek bortól, amiben kicsapongás van: hanem teljessédjétek be Szent Lélekkel...” (Ef 5,18; Károli-fordítás).

Sokan az alkoholtól várják a félelem leküzdését. Isten azonban józanságra hív bennünket, és a józansággal együtt adja meg számunkra a bátorságot. Isten azt sem akarja, hogy vakbuzgók vagy rajongók legyünk. Hanem azt akarja, hogy józan eszünkkel fontoljuk meg az örömhírt, az evangéliumot, és józan akarati döntést hozjunk mellette: „Igen, Uram, én ezt elfogadom, és hiszem és vallom. Szeretnék a te követőd lenni!”

■ MATISZ JÁNOSNÉ SZÉLL ÉVA ANNA

HETI ÚTRAVALÓ

„Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét.” (Jn 1,14)

A karácsony utáni héten s az év fordulóján az Útmutató reggeli s ünnepi igéi így emlékeztetnek: napjaim Isten kezében vannak; „ezer esztendő előtted annyi, mint a tegnapi nap, amely elmúlt (...), taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy...” (GyLK 728,4.13) A békességet szerző Isten cselekvése állásfoglalásra készlet: „A hegyek megmozdulnak, és a halmok megrendülnek, de az én irgalmasságom nem mozdul tőled, és békességem szövetsége nem rendül meg – így szól az Úr, aki könyörül rajtad.” (Ézs 54,10; LK) Az elsőszülött Fiú bemutatásakor így énekelt az agg Simeon a templomban, karján a nyolcnapos Jézussal: „Most bocsátd el, Uram, szolgádat beszéded szerint békességgel, mert meglátta szemem üdvösségedet, amelyet elkészítettél.” (Lk 2,29–31) „A kegyes Simeon azt szeretné, ha belátnánk: Megváltóra szorulunk. Ha szilárdan hisszük, hogy a Gyermeke Istenből jött Megváltónak, magától jön a békesség és se bűn, se halál nem rettent többé. Hiszen éppen ezek ellen van Megváltónk!” (Luther) S névünnepe az élet igéjének szemtanúja írja: „...megjelent az élet, mi pedig láttuk, és bizonyosságot teszünk róla, és hirdetjük nektek is az örök életet, amely az Atyánál volt, és megjelent nekünk.” (1Jn 1,2) Erre gondolunk aprószentek napján: a szent család Egyiptomba menekülése után Heródes „elküldte embereit, és megöletett Betlehemben és annak egész környékén minden kétesztendő és ennél fiatalabb fiúgyermeket.” (Mt 2,16) A szeretet apostola hirdeti: Isten ajándéka a szeretet: „...mi ismerjük és hisszük azt a szeretetet, amellyel Isten szeret minket. Isten szeretet.” (1Jn 4,16a) A Krisztus méltósága nagyobb az angyalokénál, akik szolgáló lelkek! „De a Fiúról így szól: »A te trónusod örökké megáll, ő, Isten (...), te pedig ugyanaz maradsz, és esztendeid nem fogynak el soha.«” (Zsid 1,8.12) „Irgalmas és kegyelmes az Úr, türelme hosszú, szeretete nagy.” (Zsolt 103,8) Óév este erre gondoljunk hálaadással és bűnbánattal. A kegyelem fogó idejében Jézus vigyázásra int: „...legyetek készen, mert abban az órában jön el az Emberfia, amelyben nem is gondoljátok! Boldogok azok a szolgák, akiket ébren talál az uruk, amikor megérkezik.” (Lk 12,40.37) Pál évzáró leltárának főbb tételei: a választottakat senki és semmi sem szakíthatja el „Isten szeretetétől, amely megjelent Krisztus Jézusban. (...) Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk? (...) Isten az, aki megigazít.” (Róm 8,39.31.33) Jézus a világ reménye, így te Bíz Újra Életet Krisztusra 2016-ban is! „Amit pedig szölkök vagy tesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálát adva az Atya Istennek általa.” (Kol 3,17) Jézus Názáretben a küldetéséről szól: „...hogy evangéliumot hirdessek (...), és hirdessem az Úr kedves esztendejét.” (Lk 4,18.19) Jakab terve: „Ha az Úr akarja, akkor élünk, és ezt vagy azt fogjuk cselekedni.” (Jak 4,15) Józsué életcélja a miénk? „Én és az én házam népe az Urat szolgáljuk! Mi is az Urat akarjuk szolgálni.” (Józsué 24,15.18) „Dicsérünk téged, Jézusunk, / Nevedben bátran indulunk.” (EÉ 184,4)

■ G. A.

HETI ÚTRAVALÓ

„Láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya elsőszülöttjének dicsőségét, telve kegyellemmel és igazsággal.” (Jn 1,14)

Az esztendő első s egyben vízkereszt hetében az Útmutató reggeli s ünnepi igéi üzenik: 2016-ban alázattal hagyatkozzunk Isten vezetésére! „Aki segítségül hívja az Úr nevé, az üdvözülni” (Róm 10,13; LK) „Menedékem vagy és várom, én Istenem, benned bízom.” (GyLK 729) És a tizenkét éves Jézust „három nap múlva találták meg a templomban, és mindenki csodálkozott értelmén.” „Nem tudtátok, hogy az én Atyám házában kell lennem?” (Lk 2,46–49) Nekem az ő dolgaival kell foglalkoznom! János által mennyei Atyja így tesz bizonyosságot Fiáról: „Isten örök életet adott nekünk, és ez az élet az ő Fiában van. (...) Ezt azért írtam, akik hisztek Isten Fia nevében, hogy tudjátok: örök életetek van.” (1Jn 5,11.13) Isten ígérete teljesül: „Ábrahám Izsáknak nevezte el újszülött fiát, akit Sára szült neki. Azután körülmélté nyolcnapos korában.” (1Móz 21,3–4) Az özönvíz után az Úristen egyoldalú, örök szövetséget köt minden földön élővel: „...nem lesz többé özönvíz, hogy elpusztítsa a földet. Szívárványívemet helyezem a felhőkre, az lesz a jele a szövetségnek.” (1Móz 9,11.13) Epiphania Domini – az Úr megjelenésének ünnepén „múlik a sötétség, és már fénylik az igazi világosság” (1Jn 2,8), „az igazi világosság, amely megvilágosít minden embert, jött el a világba.” (Jn 1,9; LK) Ő Jézus! „Három csodával megékesített, szent napot tisztelünk: E napon a csillogó vezérlé a bölcséket Jézushoz; E napon a víz borrá változik a menyegzőben; E napon Krisztus Jánostól megkeresztelkedék, hogy minket üdvözítsen.” (GyLK 722) „Amikor Jézus megszületett a júdeai Betlehemben (...), bölcsék érkeztek napkeletről. Melegítették a gyermeket (...), leborulva imádták. Kinyitották kincsésládáikat, és ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát.” (Mt 2,1.11) Mi „a bölcsékkel együtt tegyük hitet a világ előtt és szívből keresve, Megváltóként imádjuk! Úgyszintén pénzünkkel, javainkkal is azon legyünk, hogy országa terjedjen és gyarapodjék.” (Luther) Ám vízkereszt a misszió ünnepe is, és Pál apostolsága a pogányok között Krisztus e titkának megismertetését szolgálta: „...a pogányok örökös társaink, velünk egy test, és velünk együtt részesek az ígértetben is Krisztus Jézusért az evangélium által” (Ef 3,6) Ma is minden christianus misszionárius, az örömhír továbbadója! Ők Isten gyermekei, akik újonnan, felülről születtek (lásd Jn 3,5–7), így: „Szeretteim, hasonlónak leszünk hozzá, mert olyannak fogjuk őt látni, amilyen valójában.” (1Jn 3,2) Bálám ezt jövendölte Jézusról: „Látom őt, de nem most (...). Csillag jön fel Jákóbból, jogar támad Izráelből.” (4Móz 24,17; lásd Jel 22,16) Pál minket is felhív az új ember felöltözésére. Engedjétek magatokat megújítani, öltözték magatokra Krisztust. „...újuljatok meg lelketekben és elmétekben, öltözték fel az új embert, aki...” (Ef 4,23.24; lásd Róm 13,14)! Te is: „Új teremtés vagy: vetkezd le a régi! / (...) maradj meg az újban, / Véled az Úr van!” (EÉ 460)

■ GARAI ANDRÁS

HIRDETÉSEK

A Luther Kiadó ünnepi nyitvatartása

December 23-ig
hétfőtől péntekig 9–18 óra.
December 19-én, szombaton 9 és 13 óra között.
2015. december 24-től 2016. január 17-ig zárva tartunk.

Kiadványaink megrendelhetők: kiado@lutheran.hu
Megvásárolhatók: 1081 Budapest, Kiss József u. 2/a

Leltár utáni nyitás: 2016. január 18-án, hétfőn.
Megrendeléseket január 18-tól tudunk teljesíteni.
Megértésüket köszönjük!
Könyveinket a leltározás ideje alatt megvásárolhatja a Huszár Gál könyvesboltban (1052 Budapest, Deák tér 4.).

Az Evangelikus Élet következő lapszáma 2016. január 10-i dátummal jelenik meg. A magazin ára 450 Ft.

Istentiszteleti rend • 2015. december 27.

Karácsony utáni vasárnap. Liturgikus szín: fehér. Lekció: Gal 4,1–7; Ézs 49,13–16.
Textus: Lk 2,33–40. Énekek: 152, 171.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Liszka Viktor; du. 6. Liszka Viktor; **Fébé, II., Hívősvölgyi út 193.** de. fél 10. Gázsóné Verasztó Teodóra; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Gázsóné Verasztó Teodóra; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztójanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Gálos Ildikó; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bajuszné Orodán Krisztina; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Fekete Adrienn; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) dr. Magyarkutiné Tóth Katalin; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; du. 6. (orgonazenés istentisztelet) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Aradi György; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. (úrv.) Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/A** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Kovács Barbara, liturgus: Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Kovács Barbara, liturgus: Gáncs Tamás; du. 6. Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Liszka Viktor; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) dr. Bácskai Károly; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf-Balogh Melinda; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó Lajos; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (születésnaposok megáldása) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vilmos Andrea; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vilmos Andrea; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. Vilmos Andrea; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Horváth-Csitári Boglárka; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Horváth-Csitári Boglárka; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Fabiny Tibor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza.

Istentiszteleti rend • 2015. december 31.

Óév este. Liturgikus szín: fehér. Lekció: 2Tím 4,1–8; Ézs 30,8–17.
Textus: Lk 12,35–40. Énekek: 397/174.

Budavár, I., Bécsi kapu tér du. 6. Bencéné Szabó Márta; éjjel fél 12. Bence Imre; **I., Táncsics M. u. 28.** du. 6. (német) Johannes Erlbruch; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** du. 6. Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** du. 5. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv., bűnbánati istentisztelet) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** du. 5. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** du. 6. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** du. 6. (úrv.) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** du. 4. (úrv.) Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/A** du. 4. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** du. 4. Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** du. 6. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** du. 6. dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** du. fél 5. dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** du. 6. Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** du. 6. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** du. 5. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** du. 6. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** du. 6. dr. Szabó Lajos; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** du. 5. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** du. 4. (hálaadó istentisztelet) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** du. 5. (hálaadó istentisztelet) Vető István; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** du. 5. Zászkaliczky Pál; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** du. 4. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** du. 5. (úrv.) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** du. 6. (emlék-istentisztelet) Győri János Sámuel; este 8. (keresztény éjfélváró); **Csepel, XXI., Deák tér** du. 6. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** du. 4. (úrvacsorás áhítat) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** du. 6. dr. Lackner Pál; **Budaörs, Szabadság út 75.** du. 6. Endreffy Géza. *Összeállította: Balla Mária*

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból december 27-étől január 3-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.25 / Duna Tv <i>Református riportok</i>	8.50 / Duna Tv <i>Csillaghegy</i> (norvég családi film, 2012) (73')	5.08 / Kossuth rádió <i>Igézó</i>	11.15 / Duna World <i>Tisztújítás</i> (magyar tévéjáték, 1970) (63')
9.30 / ZDF (német) <i>Evangelikus istentisztelet</i> közvetítése Münchenből	11.07 / Kossuth rádió <i>A Hely</i> (riportműsor)	5.50 / Duna Tv <i>Hajnali</i> <i>gondolatok</i>	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i>
9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra</i> (egyházzenei magazin)	11.15 / Duna World <i>A filozófus</i> (magyar zenés vígjáték, 1981)	10.15 / M1 <i>Élő egyház</i> (vallási híradó)	A református egyház félórása
10.00 / Credo Evangelikus Rádió (Szombathely) <i>Isten kezében</i>	12.05 / Bartók rádió <i>Zsidó kulturális fesztivál 2015</i>	12.05 / Bartók rádió <i>Kovács Róbert (orgona) és a St. Florianer Sängerknaben</i> hangversenye	19.00 / Credo Evangelikus Rádió (Szombathely) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangelikus Rádiómisszió műsora
10.30 / Duna Tv <i>Baptista magazin</i>	12.40 / Duna Tv <i>Szent Péter esernyője</i> (magyar játékfilm, 1958) (85')	12.50 / Duna Tv <i>Jamie 30 perces kajái</i> (gasztronómiai műsor)	19.25 / Kossuth rádió <i>Tetten ért szavak</i> Balázs Géza műsora
12.40 / Duna Tv <i>Szent Péter esernyője</i> (magyar játékfilm, 1958) (85')	19.00 / Credo Evangelikus Rádió (Szombathely) <i>Evangelikus istentisztelet</i>	19.00 / Credo Evangelikus Rádió (Szombathely) <i>Hétközi istentisztelet</i>	21.25 / Duna Tv <i>Félvilág</i> (magyar tévéfilm, 2015) (87')
20.10 / Pax Tv <i>Evangelikus istentisztelet</i>	20.10 / Pax Tv <i>Kút (beszélgetéssorozat)</i> Műsorvezető: Deák László evangelikus lelkész	20.55 / Pax Tv <i>Dr. Csókay András biznyságtétele</i> (riportfilm)	0.00 / Duna Tv <i>A rejtélyes XX. század</i> Kun Miklós történetes műsora
20.59 / Bartók rádió <i>A Budapesti Fesztiválenek</i> hangversenye	20.25 / Duna Tv <i>Az utolsó vakáció</i> (amerikai film, 2006) (106')	22.50 / Duna Tv <i>A Nagyk</i> (portrészorozat)	1.20 / Duna World <i>Majális után...</i> Szinyei Merse Pál és festészete

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
12.10 / Pax Tv <i>Nagyveleg 50 éve</i> (riportfilm)	5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i>	11.00 / Duna Tv <i>Noé barátai – Minden, ami állat</i>	9.00 / Pax Tv <i>Bach: János-passió</i>
12.25 / Duna World <i>Szilveszteri szokások a Kárpát-medencében</i>	7.00 / Kossuth rádió <i>Ünnep reggelén</i>	12.05 / Bartók rádió <i>A Magyar Rádió szimfonikus zenekarának és énekarának (karigazgató: Pad Zoltán)</i> karácsonyi hangversenye	9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra</i> (egyházzenei magazin)
13.45 / Bartók rádió <i>A nagyváradi Michael Haydn kamarakórus hangversenye</i>	9.40 / Duna World <i>Szilveszter 2015</i> Gálaműsor a Szolnoki Szigligeti Színházról	13.03 / Petőfi rádió <i>Harmincak társasága – Petőfi TOP 30</i>	9.45 / Duna Tv <i>Evangelikus ifjúsági műsor</i>
16.15 / Duna Tv <i>Három férfi és egy kis hölgy</i> (amerikai filmvígjáték, 1990)	11.15 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk a bécsi Musikvereinssaalt</i> Újévi koncert	14.30 / Bartók rádió <i>Népzene – határok nélkül</i>	10.00 / Duna Tv <i>Református magazin</i>
17.00 / Credo Evangelikus Rádió (Szombathely) <i>Nyitott ajtó</i> (evangelikus magazin)	13.15 / Duna Tv <i>Kult+</i> (kulturális magazin)	15.00 / Credo Evangelikus Rádió (Szombathely) <i>Túra és természet</i>	10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet közvetítése a budahegyvidéki templomból</i>
19.35 / Bartók rádió <i>A három basszus hangversenye</i>	14.30 / Bartók rádió <i>Népzene itthonról</i>	20.10 / Pax Tv <i>Cigánymissziói imanap</i> (riportfilm)	15.30 / Kossuth rádió <i>A Metro Klubtól a Szigetig</i> (rocktörténeti magazin)
19.48 / Kossuth rádió <i>A Bohém Ragtime Band játszik</i>	16.00 / Duna World <i>Isten kezében</i>	21.00 / Duna Tv <i>Acélmagnóliák</i> (amerikai romantikus dráma, 1989) (117')	19.00 / Credo Evangelikus Rádió (Szombathely) <i>Evangelikus istentisztelet</i>
0.15 / Duna Tv <i>Gyalog galopp</i> (angol film, 1974) (85')	19.35 / Bartók rádió <i>A Mahler kamarazenekar és a BBC Singers hangversenye</i>	21.04 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> A helység kalapácsa	20.10 / Pax Tv <i>Evangelikus istentisztelet a budavári templomból</i>
	20.25 / Duna Tv <i>Virtuózok</i> Újévi gála a Zeneakadémián		21.37 / Bartók rádió <i>A Banchieri énekegyüttes hangversenye</i>

Tisztelt Olvasóink!

Szerkesztőségünk december 21-től január 3-ig zárva tart. Nyitás január 4-én, hétfőn.

**FIZESSEN ELŐ
ÚJ LAPUNKRA!**

Istentiszteleti rend • 2016. január 1.

Újév. Liturgikus szín: fehér. Lekció: Gal 3,23–29; 1Móz 17,1–8. Textus: Lk 2,21. Énekek: 182/180, 349.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Liszka Viktor; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Liszka Viktor; **Fébé, II., Hívősvölgyi út 193.** de. fél 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. Sztójanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Smidélisz Gábor; du. 6. Smidélisz Gábor; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) D. dr. Harmati Béla; **Józsefváros, VIII., Rákóczi út 57/A** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. dr. Blázy Árpádné; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabóné Mátrai Marianna; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** du. 5. (úrv.) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** du. 3. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; du. 6. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (úrv.) dr. Lackneré Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza. *Összeállította: Balla Mária*

ÓÉVESTÉ – LK 12,35–40

Küszöbön innen és túl

„Szilveszterkor az optimista azért várja az éjfélt, hogy az új év elkezdődjön, a pesszimista pedig azért, hogy az óév elmúljon.”

Néhány évvel ezelőtt volt egy időszak az életemben, amikor rengeteg önismereti tesztet töltöttem ki. Mindent tudni akartam magamról, leginkább azt, amiben bizonytalan voltam. Többek között arra is kíváncsi voltam, hogy optimista vagy pesszimista vagyok-e.

Sorra válaszoltam a különböző kérdésekre, de kétszer ugyanazt az eredményt talán sosem kaptam. Egyik nap borúlátó voltam, másik alkalommal pedig rózsásan láttam az életet. Hol ragyogó fényesség vett körül, hol pedig a legsötétebb bugyrokban találtam magam. Aztán egyszer csak felhagytam a tesztekkel, mert rá kellett jönnöm, hogy sosincs fekete és fehér, hiszen mindannyiunkban számtalan szín, fény és árnyék van, és mindig az adott helyzeten és a mi elhatározásunkon áll, hogy az életünk egy adott pillanatában merre indulunk, milyen döntést hozunk.

A fenti idézetet olvasva, az új esztendő küszöbén állva, azt hiszem, „optimistán pesszimista” vagyok. Igen, tudom: lehetetlen, hiszen a két fogalom ellentétes egymással, de két lábbal a küszöbön állva, már nem egészen az óévben és még az újbán sem, bizony van, ami elcsüggeszt, és van, ami új reménységet ad.

Küszöbön innen, pesszimistán. Gondolatban végiglapoztam a mögöttem álló évet, hiszen jó esetben az óév estéje egyfajta számadás is az életünkben. Gondolatban minden naphoz, amelyet az életem teleírt, egy-

egy jelet tettem. Valahogy úgy, mint a tanár a diákok dolgozatára. Pirossal, jól láthatóan úgy, hogy első pillantásra is kiderüljön, jól vagy rosszul teljesített a számonkérésen.

Egyik napot nézem a másik után, és bizony csupa piros: itt egy felkiáltójelel, amott egy hiányjel, itt-ott piros pont, sőt néhány csillag is, de egyértelműen látom magam előtt, hogy mennyi a mulasztásom. Hányszor döntöttem rosszul, hány alkalommal feledkeztem meg talán véletlenül vagy szándékosan a szeretet parancsáról, hány alkalommal aludtam nyugodtan az igazak álmát, pedig lett volna okom szavaim, tetteim miatt nyugtalanul hánykolódnom. A küszöbön innen ma, az óév utolsó perceiben pesszimista vagyok. Főleg, ha újra olvasom Jézus szavait: „*Boldogok azok a szolgálók, akiket ébren talál az uruk, amikor megérkezik.*”

Mert sokszor nem tudtam virrasztani, nem tudtam készen várni az Urat, de nem csak én! Mintha Krisztus népe között álmokor terjedne, újra és újra elalszunk. Csak bóbiskolunk, hitegetjük magunkat, mert a várakozásba belefárad az ember, még akkor is, ha tudja, nem hiábavaló. Behunyjuk a szemünket, és már alszunk is. Mélyen, meg se hallva a megannyi ébresztő szót, figyelmeztető hangot. Valahogy úgy, mint Jónás a hajó fenekén: kint tombol a vihar, ő pedig mélyen alszik, mint aki jól végezte a dolgát.

Mi jól végeztük a dolgunkat? Vagy ha nem is jól, de végeztük legalább a dolgunkat? Megtettünk-e mindent, ami tudásunkból, tehetségünkől, erőnkől telik, hogy jó szolgálói le-

gyünk az Úrnak? Ha a saját, pirossal tarkított, ebben az évben is teleírt „életlapjaimat” nézem, cseppet sem vagyok elégedett.

Miért is lennék optimista a küszöbön innen? Ha most, ebben a pillanatban érkezne az Úr, vajon milyen melegségem lehetne? Talán az, hogy azt gondoltam, ráérek még? Minden nap kegyelem, és minden új reggel lehetőség, amelyből a legtöbbet elszalasztjuk. Miért is ámtánám, hitegetném magam?

„*Ti is legyetek készen, mert abban az órában jön el az emberfia, amelyikben nem is gondoljátok!*”

Küszöbön túl, optimistán. Úgy tartom, hogy a jó tanár feladata, hogy ne elvesse a diák kedvét a tanulástól, hanem lelkesítse, motiválja, és hozza ki belőle a legtöbbet. Ha egy-egy számadás nem úgy sikerül, ahogyan a diáktól elvárható lenne, a jó tanár lehetőséget ad javítani, jóvátenni a hibát, pótolni a mulasztást. Mert tudja, hogy több van benne, többre is képes lenne, csak egy szikra, egy apró biztatás hiányzik, és máris szárnyalhatna a munkában.

Tudom, mert számtalanszor tapasztaltam, hogy az Úr a legjobb tanító. Ezért vagyok optimista az esztendő küszöbén túl. Tudja, hogy többre lennénk képesek. Úgyanúgy látja a mindennapjainkban a hiányjeleket, felkiáltójeleket, de azt is tudja, hogy szükségünk van a megerősítésre, arra, hogy érezzük, számít ránk, szükség van a szolgálatunkra, legyen az szerintünk bármilyen csekély is.

Ezért új lehetőséget ad. Évről évre, napról napra. Tiszta lapot ad elénk, hogy újra kezdhesünk mindent, ha kell, egészen újat, és ez az új esély a mi legnagyobb bizodalunk: az, hogy nincsenek reménytelen és végleg elveszett életek, nincsenek

AZ ÜNNEP IGÉI

jóvátehetően hibák, pótolhatatlan mulasztások, mert ismer bennünket, tudja, mire vagyunk képesek hitben és szolgálatban, és nem kér többet tőlünk annál, mint amire az ő kegyelmével, megerősítő Szentlelkével képesek vagyunk.

„*Legyen derekatok felőveze, lámpásokot meggyújtva.*” Most, még a küszöbön állva ott van a lehetőség, hogy a következő lépés, amikor már az új esztendőt kezdjük, új életet is jelentsen számunkra. Arra, hogy meggyújtjuk a lámpásainkat, hogy eldöntsük, nem nélküle, hanem vele akarjuk élni az életünket, sajátunk helyett az ő akaratát követve. Azzal a hittel és azzal a reménységgel, hogy az Isten kegyelme, szeretete és bűnbocsátó igralma nagyobb a mi emberi gyengeségeinknél.

Ma, még a küszöbön állva, „optimistán pesszimista” vagyok, mert hiszem, hogy a régi elmúlt, és új lehetőség, új év, új kegyelem kezdődik számomra is.

■ KÖSZEGHYNÉ RACZKÓ ZSUZSANNA

Imádkozunk! Urunk, Istenünk! Hálaadással köszönjük meg mindazt, amivel az elmúlt esztendőben formáltál, alakítottál bennünket: örömet és bánatot, egészséget vagy akár a betegséget, is melyben megérezhettük vigasztalásod erejét. Az új esztendő küszöbén állva kérünk, tarts meg bennünket kegyelmedben, erősíts meg hitben és reménységben, hogy minden akaratunkkal és egész életünkkel egyedül téged kövessünk és neked szolgáljunk. Amen.

ÚJÉV – LK 2,21

Nevén nevezni

Évkezdés. Vannak, akik szeretik az új kezdetet. Keresik a kihívásokat, vállalkozó szellemük olthatatlan vágya a megmérettetés. Terveznek, jövőt építenek, ambíciójuk erős. Mások nem szeretik az újat. Számukra a megszokott biztonságot ad, kiszámítható. Félnak a változástól, inkább hátrafele tekintenek, és szívesebben élnek a múltból. De ismerek olyanokat, akik észre sem veszik az újat, annyira el vannak foglalva. Az ő életükben a kezdet és a vég esetleges. Ők az időtlenek, akik kötöttségek nélkül élnek.

Új évet kezdünk. Az előzőt már ismerjük, az újról még csak a nevet tudjuk: 2016-nak hívják. Az előzőt vagy megszeretjük, értékeljük, mesélünk róla, képeit emlékezetünkbe vesszük, vagy gyorsan elfelejtjük, menekülünk előle, magára hagyjuk. A vadonatúj évet megpróbáljuk elképzelni, így szinte még minden titok.

Névnep. Ebbe a bizonytalanba érkezik hozzánk ünnepélyes magabiztossággal az evangélium egyetlen mondata. Az a mondat, amely a világtörténelem legnagyobb nevééről szól. Egy időben elhelyezett, a zsidó születési hagyományt felelevenítő, névvel ellátott és a névadást röviden leíró mondat. A szinte lábjegyzetbe kívánczok igevers már nem tartozik a megszokott betlehemi történethez, és még nem bontakozik ki benne a nagy történet. Ez a versecske mégsem jelentéktelen. Történetesen itt hangzik el először ember szájából Jézus neve.

Január első napja Jézus nevének napja. A születéstörténetben itt a földön kilenc hónapja őrizgetett név, a

mennyben kezdetek óta. Kezdetek óta – milyen megnyugtató ezt kimondani. Isten terve kezdetek óta, hogy megment minket.

Isten már akkor gondolt ránk, mielőtt megfogantunk. Azokra is gondolt, akik még nem születtek meg. A szabadtás globális és kortalan, miközben korlátlan szeretetének legtömörebb kifejezését Fia nevébe rejti el, majd hozza tudomására az egész világnak. Erre a jó hírre van szükségünk az óvodásainknak, kis hittanosainknak, akiknek a szíve még vajból van, amelybe könnyen be lehet írni Jézus nevet.

Eltörölhetetlen név. A karácsonyi események leírásából tudjuk, hogy Máriának és Józsefnek nem adatott meg az a szép szülői feladat, hogy akár felmenőik nevé, akár a számukra kedves neveket listázva kiválasszának egy fiú- és egy lánynevet. A nevet, mint minden mást, angyal közli velük. Jézus tulajdonnevet tulajdon Atyjától kapja. Ez esetben nem a név kötelez, hanem a feladat teszi kötelezővé a nevet. A feladata az őstörténetben leírt bűneset óta egyértelmű. Isten Fia a szabadító, megmentő, héberül *Jehosua* (*Józsué*), vagyis „Jahve megszabadít”, amely görög nyelven *Jézus*.

Az ember neve alá két évszámot és egy kötőjelet szoktunk írni. Egy kötőjelnyi életünk van. Ha nem vagyunk olimpikek, felfedezők vagy művészek, nevünket néhány évtized múltán elfelejtik. Jézus nevet nem lehet elfelejteni. A történelem során sokan megpróbálták elfelejteni, azonban minden ilyen próbálkozás kudarcra

végződött. Jézus neve nem márványba van vésvé, hanem a szívekbe. A keresztyén hívó emberek hordozzák és adják át nemzedékről nemzedékre.

Mindez nem hagyomány, hanem hit által történik. A vallási tolerancia jegyében le lehet venni a keresztek középületek faláról; lehet olyan Bibliát nyomtatni, ahol Isten nevei helyén üres karakterek éktelenkednek, hogy ki-ki gondoljon oda azt, amit akar; lehet a stressztől burjánzó heiteink vasárnapja kereszténytelenített pihenőnap a család védelmében; meg lehet fosztani az örökzöld karácsonyfát, új néven „ünnepi fát” eredeti üzenetétől, és lehet főterekre installációt telepíteni. Jézust le lehet takarni, akár össze is lehet törni a jászolban és a keresztben. De Jézus maga mondja a virágvasárnap farizeusoknak, akik erősen kifogásolják a Jézust dicsőítő „hozsannát”, hogy „*ha ők elhallgatnak, a kövek fognak kiáltani!*” (Lk 19,40) Kiáltanak hát a kövek! Az élő kövek!

Minél erősebb valakinek a hite, minél elevebben él benne Krisztus, annál kitörölhetetlenebb az ő neve.

Hogy hányan akarják majd 2016-ban névtelen sírba temetni Jézust, hogy hitelessé valami vagy valaki más támadjon fel a szívekben, nem tudjuk. Azt sem tudjuk, hány újabb országban kezdik üldözni testvéreinket az ő nevéért. Legyenek bár terroristák, csúfolódók, káromlók, nem érhetnek el a szívünkig. Mert „*akik az Úrban bíznak, erejük megújul. Szárnyra kelnek, mint a sasok. Futnak, és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el!*” (Ézs 40,31)

Jézus neve. Esztendőnk kezdve erősen megfogalmazódik a európai kereszténységben a kitartás vágya. Krisztusi közösségeink csak úgy maradhatnak életben, ha lankadatla-

nul felvállaljuk gondolattal, szóval, cselekedettel azt, akiről nevünket kaptuk.

Felnőttkonfirmáció alkalmával gyakran elhangzó áldó ige Jézus bátorító szava: „*Aki vallást tesz rólam az emberek előtt, én is vallást teszek arról az én mennyei Atyám előtt!*” (Mt 10,32) Krisztus nem hagyja, hogy belefáradjunk bizonyágtételeinkbe. Nem engedi, hogy sikertelenségeink kudarcba fulladt történeté silányítsák értünk hozott áldozatát. Nem nézi tétlenül, hogy az árral szemben úszó hívó embert elsodorja a relativizált vallás.

Vallást tenni Jézusról és néven nevezni őt a tanterem katedróján, templom előtt felállított betlehem mellett, az Európai Parlamentben, Prima Primissima díj átvételekor nem szegyen. E világban visszhangja oly kicsiny – az evangélium logikája szerint a mennyben bebocsátás. Ezt a világ nem érti. Sohasem fogja érteni. Öröm helyett lenéző tekintettel fejezi ki értetlenségét és ellenszenvét.

2016-os naptárunk minden napjára ír Isten egy ígét, amely bibliaolvasó *Útmutatónk* évi ígéje: „*Ahogy az anya vigasztalja fiát, úgy vigasztaljak én titeket!*” (Ézs 66,13) Egyre nagyobb igényünk van erre az ígéretre. Minél zordabb hitetlen közegünk rémisztő érdektelensége, annál érezhetőbb valósággal érkezik a Vigasztaló. Szükségünk lesz rá!

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

Imádkozunk! Időm Ura! Nem az enyém a napom. Nem az enyém az évem. Minden percem, amim van, te-tőled kaptam. Tiéd az életem, tiéd a gondolatom, teljesen a tiéd vagyok. Benned van elrejtve jövőm minden értékes pillanata. Jézus nevében kérek, ne engedd, hogy mindezt kitépjem kezdeből, és én legyek időm Ura! Amen.

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mennyei Atyánk, aki hűtlenségünk ellenére is megtartod népeddel kötött szövetségedet, hallgass meg minket, amikor egy új év kezdetén fordulunk hozzád imádságunkban.

[Lektor:] Az új esztendőben is elsősorban megújuló hitért, benned megjelölhető reménységért, belőled táplálkozó szeretetért könyörgünk magunknak és egész egyházadnak. Tégy bennünket követéiddé ebben a világban azon az úton, amelyre elhívta bennünket. Taníts minket igazán és szeretettel szólni és cselekedni. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Tudjuk, hogy mélységek is várnak ránk ebben az évben. Kérünk, ne engedd, hogy életünk nehézségei felülírják bennünk az evangéliummodban nyert békeséget. Te légy velünk, amikor terheket kell cipelnünk, és vereségeket kell elszenvednünk. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Könyörgünk azokért az embertársainkért, akik reménytelenül, boldogtalanul, testi-lelki betegségtől elgyötörtén indulnak el ebben az új évben. Ne hagyj magukra a szenvedőket, te adj nekik támaszt, segítő kezet, megértő szíveket. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg...*

[Lektor:] Könyörgünk országunkért. Segíts bennünket, hogy a közöttünk feszülő ellentétek ne tegyék lehetetlenné, hogy éljünk a nekünk adott lehetőségekkel. Segíts egyetértésre jutni a jóban és ellenállni az önzés és a gonosz veszélynek. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lelkész:] Légy velünk kegyelmeddel, Urunk. Tarts meg minket a benned való reménységben, segíts mindenedet a jóra és igazra, a te Fiad, Jézus Krisztus által.

[Gyülekezet:] *Amen!*

SEMPER REFORMANDA

„Minden misztérium elsődlegesen két dologra mutat, mégpedig az evangéliumra és a hitre, azaz arra, hogy mit kell prédikálni, és mit kell hinni, vagyis ki az igehirdető, és kik a hallgatói. Az első a hit, melyet Isten ígéjében elsőként kell felismernünk. Ez a hit nem csupán az, hogy elhiszed ezt a történetet úgy, ahogy hangzik. Ez még nem segít, hiszen a bűnösök, az elveszettek is hihetik ezt. Nem erről a hitről szól a Szentírás, sem Isten ígéje. Ez ugyanis kegyelem nélküli, természetes jelenség [tudniillik elhiszem, hogy megtörtént – *A ford.*]. Az igazi, kegyelemben gazdag hit az, amelyet Isten ígéje és műve megkövetel, azaz hogy rendíthetetlenül hidd, hogy Krisztus *neked* született, és születése a *tiéd*, a te javadra történt. Az evangélium ugyanis azt hirdeti, hogy Krisztus miértünk született, és mindent értünk tett és szenvedett el. Ahogy itt az angyal is mondja: »...nagy örömet hirdetek nektek, amely az egész nép öröme lesz: üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus...« (Lk 2,10–11) Ezekből a szavakból világosan láthatod, hogy *nekünk* született.”

► Luther Márton karácsonyi igehirdetéséből, 1522 (*Vajta Vilmos fordítása*)

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (december 27.)

Nem ti választottatok ki engem, hanem én választottalak ki titeket, és arra rendelvelek, hogy elmenjetelek és gyümölcsöt teremjetelek. Jn 15,16 (2Móz 4,11; Lk 2,22–24/25-38/39–40/; 1Jn 1,1–4; Zsolt 33) Emberi választásainkban kikérülhetetlen a hibázás lehetősége. Mindig kérdés: vajon helyesen döntöttünk-e, jó irányba indultunk-e, a megfelelő ember mellett tettük-e le voksunkat. Isten választásaiban nincs ilyen bizonytalansági tényező. Ő nem választ hibásan. Ha kiválasztott minket, akkor nem kérdőjeles az alkalmasságunk, és amikor elzárkózunk a ránk váró feladatok elől, amikor kevésnek tartjuk magunkat hozzájuk, akkor Isten választását vonjuk kétségbe. Pedig amire ő kiválaszt, ahhoz erőt, rátermettséget, áldást is ad. Teremjük hát gyümölcsseit!

Hétfő (december 28.)

Legyetek szilárdak, rendíthetetlenek, buzgólkodjatok mindenkor az Úr munkájában, hiszen tudjátok, hogy fáradozásotok nem hiábavaló az Úrban. 1Kor 15,58 (Józs 24,24; Mt 2,13–18; Ézs 52,13–53,5) Elkészerítő, amikor egy ember nem látja erőfeszítéseinek eredményét. Amikor egy számítógépes hiba folytán órák munkája vész semmibe. Amikor a földeken hosszú hónapok munkáját veri el a jégeső. Átélni munkánk hiábavalóságát lehangoló, elszomorító érzés. Isten munkájában azonban nem kell, hogy bármi is kedvünket szegje, hiszen időnként bármennyire láthatatlanok is munkánk eredményei, biztosak lehetünk benne, hogy nem hiábavalók, hiszen az Úgy egy nálunk nagyobb Hatalom kezében van. Legyünk hát minden körülmények között rendíthetetlenek az Úr munkájában!

Kedd (december 29.)

[Isten] ad bölcsességet a bölcséknek és tudományt a nagy tudósoknak. Dán 2,21 (Ef 5,17; 1Jn 4,11–16a; Ézs 53,6–12) Hit és tudomány. Örök vita tárgya, hogy mennyire egyeztethető össze e kettő, mennyire simulnak egymásba a tudomány eredményei mindazzal, amit a Szentírás megfogalmaz. Am ha mélyebben megnézzük, minden tudományos felfedezés mögött valahol ott van Isten. Az, hogy egyre többet ismerhetünk meg a világmindenség nagy titkaiból, azért lehetséges, mert ő enged bepillantást mindebbe. A kutató emberi értelem csodája is tőle van, aki tudományt ad a tudósoknak, és bölcsességet ad ahhoz, hogy minden újabb felfedezés mögött meglássuk az ő arcát.

Szerda (december 30.)

[Az Úr] meggyógyítja a megtört szívűeket, és bekötözi sebeiket. Zsolt 147,3 (Mt 8,16; Zsid 1,5–6/7–14; Ézs 55,1–5) Nincs olyan ember, akinek ne lenne szüksége időről időre vigasztalásra. Arra, hogy valaki megfogja a kezét, és azt mondja: ne félj! Milyen jó érzés ezt családtagoktól, barátoktól hallani. De még ennél is jobb átélni azt a vigasztalást, amelyet Isten tud adni számunkra. Akinek szava nem pusztá szó, hanem teremtő szó, aki a vigasztalásról nem csak beszél, hanem ki is munkálja az ember szívében. Bátran mehetünk hozzá életünk keserűségeivel, fájdalommal. Számíthatunk az ő vigasztalást teremtő jelenlétére.

Csütörtök (december 31.)

Fölragyog majd az igazság napja számotokra, akik nevémet féltitek, és sugárai gyógyulást hoznak. Mal 3,20 (Mt 6,10; Lk 12,35–40; Róm 8,31b–39; Ézs 55,6–13) Gyakran lázad az igazságérzetünk, amikor a körülöttünk zajló eseményeket szemléljük, vagy elszenvedői vagyunk egy számunkra igazságtalan helyzetnek. A mérleg a mitológiában az isteni igazságosság szimbóluma, amely akkor marad egyensúlyban, ha ki-ki megkapja érdemei szerint, ami jár neki, ami igazságos. Isten igazsága azonban nem mérlegel. Nem érdemek szerint ad, hanem gyógyít. Gyógyít bűnből, halálból, az ő Igazságával, aki egykor Betlehemben már felragyogott számunkra, és aki azt az évet is, amelyre ma visszagondolunk, beragyoghatja.

Péntek (január 1.)

Aki pedig mindent megtehet sokkal bőségesebben, mint ahogy mi kérjük vagy gondoljuk, a bennünk munkálkodó erő szerint: azé a dicsőség az egyházban Krisztus Jézus által nemzedékről nemzedékre, örökkön örökké. Amen. Ef 3,20–21 (Zsolt 136,3–4; Lk 4,16–21; Jak 4,13–15; Zsolt 148) Sokszor nem azért vagyunk sikertelenek, mert nincs elég tehetségünk feladatainkhoz, hanem mert túl keveset várunk el önmagunktól. És ezt nemegyszer Istenre is kiterjesztjük. Pedig Isten sokkal bőségesebben tehet, ajándékozhat, mint ahogyan mi gondolnánk! Ne emberi mérce szerint mérjük őt! Ne gondoljunk túl keveset róla, akié a dicsőség a ma kezdődő új esztendőben és örökkön örökké!

Szombat (január 2.)

Jézus Krisztus mondja: Az én juhaim hallgatnak a hangomra, és én ismerem őket, ők pedig követnek engem. Jn 10,27 (Zsolt 23,3; Józs 24,1–2a.13–18.25–26; Mk 1,1–8) Gyermekekomban az iskolából hazajövet már az utca végén hallottam, amint kiskutyánk a kerítésnél csaholt, várva a találkozásra. Jól tudta, hogy a gazda jelenléte egyet jelent a biztonsággal, a gondoskodással, az étellel és a simogatással. Az állatok könnyen megtanulják, hogy ki az, akire számíthatnak, és ragaszkodni tudnak ahhoz, aki gondoskodik róluk. Ebben a ragaszkodásban példák lehetnek előttünk, gondolkodó, értelmes emberi lények előtt azok az állatok, amelyek ismerik a gazdájuk hangját, és követik őt – hogy mi is kövessük azt a hangot, amely számunkra az Élet.

■ ZSUGYEL-KLENOVICS KATALIN

Folyt. köv.

Ha Isten segít, és élünk... – szoktuk mondani, és minél „korosabb hitében az ember”, annál inkább tudja, hogy nem üres szólam terveink elé illeszteni e feltételt.

Azt persze, hogy az Úr tovább életi egyházunk – nyolcvan évfolyamon át hetilapként megjelent – nyomtatott sajtótermékét, őszintén reméljük. Miként azt is, hogy sem olvasóink hűségét nem ingatják meg a tervezett változások, sem a lapot készítő – szerzők, fotográfusok, szerkesztők – nem „tékozolják” mások szolgálatára talentumaikat...

Miközben azonban érthető izgatóssággal várjuk, hogy a nyomdák-kal folyó kiadói tárgyalások eredményeképpen végül is milyen paraméterek (pontos méret, papírminőség, marketingterv, technikai eszközök stb.) szerint önthetjük formába a fenntartói kívánalmak jegyében kidolgozott, „magazinosított” tartalmakat (utoljára a svéd *Budbären* című evangélikus magazin állítattott elénk mintaként), a szerkesztő óhatatlan nosztalgiával emlékezik az elmúlt másfél évtizedre. Arra az időszakra, amely alatt az *Evangelikus Élet* a jelenlegi formátumban, ámde mindössze 6 oldalas hetilapból vált 16 oldalas, színes s főként – mások szerint nem is túl rosszul – struktúrált orgánummá. Köszönhetően annak a több tucat szerzőnek, rovatgazdának, szerkesztőségi munkatársnak, akik osztoztak e szolgálat kiváltságában. S miután sokuk felé olykor még a „szerkesztői köszönöm” is elmaradt, álljon itt csupa nagybetűvel: KÖSZÖNJÜK!

Változnak az idők, és a változó idő változtat bennünket is. Épp ezért nem gondolom, hogy a változásoktól tartanunk kellene. Talán még attól sem, hogy egyházunk is igazodni próbál a világ változásaihoz. Valódi ijedségre kizárólag az adhatna okot, ha Istenünk lenne „változó-kony”. Ám szerencsére tudván tudjuk, hogy ő változatlan Úr – örökkön örökké. Ezért írjuk le teljes bizakodással: „Ha Isten segít, és élünk...” (*Folytatás az Evangelikus Élet 81. évfolyamának 2016. január 10-i dátummal megjelenő első lapszámában.*)

■ T. PINTÉR KÁROLY
főszerkesztő

**Az
Evangelikus
Élet
minden
olvasójának
kívánunk
Istentől
áldott
új esztendőt!**

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (január 3.)

[Isten] a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket. 1Pt 2,9 (Zsolt 95,6; Lk 2,41–52; 1Jn 5,11–13; Zsolt 138) Az új esztendő első vasárnapja van. Az ünnepek után van még egy napunk, amelyen Istenünknek hálát adhatunk, mielőtt belevetjük magunkat az új feladatokba. De jó is: ez a nap legyen a mi Istenünké, akár otthonunkban, akár közösségben töltjük: vegyük át tőle, mint ajándékot, hogy ma még szabadok vagyunk! Szabadok arra, hogy tenyerébe hajtsuk a fejünket, feltárjuk neki szívünket – amelyet az ismeretlen újtól való szorongás bizonyosan be akar hálózni –, és hallgassuk, mit mond. Az igében ott az ígélet, a biztatás, a bizonyosság. A sötétségnek, a halálnak, a gonosznak nincs hatalma azon, aki Istenben bízik, egyedül őbenne, aki mindenható Úrként vezet át évről évre.

Hétfő (január 4.)

Vizsgálj meg, Istenem, ismerd meg szívemet! Próbálj meg, és ismerd meg gondolataimat! Nézd meg, nem járok-e téves úton, és vezess az örökkévalóság útján! Zsolt 139,23–24 (Ef 3,17; 1Móz 21,1–7; Mk 1,9–13) A zsolttáros kérése legyen a miénk is! Tiszta lappal indulnak naptárunk makulátlan lapjai – egy Istentől kért „átvilágítás” után életünket is rendbe tehetjük: ha megvizsgáljuk igéje fényében szívünk szándékait, tetteink mozgatórugóit. Bűneinket letehetjük nála, megtisztulva, megerősödvé, felemelt fejjel indulhatunk. Kik vagyunk, hová tartunk, megálljuk-e a próbákat? A magunkénál több és nem emberi bölcsességre és vezetésre van szükség ahhoz, hogy a kérdésekre választ kapjunk, és hogy a téves útról le-, az igaz útra pedig rálépjén lábunk.

Kedd (január 5.)

Kora reggel az egész nép hozzásietett, hogy hallgassa őt a templomban. Lk 21,38 (Zsolt 90,14; 1Móz 9,12–17; Mk 1,14–20) Az utcánkban van egy katolikus templom. Néhanap reggelente látom, hogy idős emberek sietnek befelé. A „nép” amúgy ma ezer dolga után rohan kora reggeltől késő estig. Mégsem jut egyről a kettőre... Kiegyt, fásult, fénytelen az élet. Miért? Így kell ennek lennie? Jézushoz is így siettek, mikor itt járt közöttünk testben az Emberfia. Ma is sietve mehetünk hozzá. Nem lehet olyan kapkodós a reggel, hogy ne legyen pár percünk felnyitni a *Útmutatót* vagy a Bibliát és elolvasni egy igeverset.

Szerda (január 6.)

Tied a menny, tied a föld is, te hoztad létre a földkerekséget és azt, ami betölti. Te teremtéted északot és délt. Zsolt 89,12–13 (Kol 1,16; Mt 2,1–12; Ef 3,2–3a.5–6; Mk 1,21–28) A mindenség költői leltárba vétele. Istent – teremtett világának szépségéért és gazdagságáért – nem lehet eleget dicsérni! De mindennél nagyobb ajándékot adott akkor, amikor Jézust, egyszülött Fiát küldte ebbe a világba. Jézus emberré lett, és részesült a keresztség szentségében – erre emlékezünk ma. Abban a pillanatban a teljes Szentháromság kinyilvánította magát. A házszentelés hagyományja is ehhez a naphoz kötődik: *Christus mansionem benedicat!* (*Krisztus áldja meg a hajlékot!*), írták-írják mindmáig a szenteltvízzel meghintett házban az ajtófélfára az aktuális év számmal együtt. Isten óvja és áldja meg ezt a világot 2016-ban!

Csütörtök (január 7.)

Megjelent Isten üdvözítő kegyelme minden embernek. Zsolt 86,9 (Tit 2,11; 1Jn 3,1–6; Mk 1,29–39) Karácsony éjszakáján testet öltött Isten, megjelent az üdvözítő kegyelem, Isten szeretetének jele a gyermek Jézusban. Aztán elérkezve nagypéntekig, a Golgotán meghalt a mi bűneinkért, és harmadnapon feltámadt. Bűnbocsánatot, életet és üdvösséget adott benne Isten minden embernek. Azon a betlehemi éjszakán csak kevesek tudtak róla. Azóta a világban hirdették az evangéliumot, de sokan élnek ma is sötétségben. Mi elfogadjuk vagy elutasítjuk az isteni kegyelmet?

Péntek (január 8.)

Ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek, mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes. Róm 12,2 (Hós 10,12b; 4Móz 24,15–17a/17b–19/; Mk 1,40–45) Jézus szerint e világ fejedelme a sátán. „A világ azért szeret minket jobban, mert mi is jobban szeretjük a világot; barátoknak hív minket, mert leeresztjük lobogóinkat, abahagyjuk a harcot, és gyáván meghunyászkodunk; ám amikor a régi apostoli idők módjára kezdjük el hirdetni és megélni az evangéliumot, akkor az ördög, mint ordító oroszlán, már rövid időn belül ott üvölt a táborunk körül, és a kigyó haragosan sziszeg ránk minden irányból – de mi akkor sem rettenünk meg, mert a Seregek Ura velünk van; Jákób Istene a mi várunk!” (*Spurgeon*)

Szombat (január 9.)

Krisztusért örömmel telik erőtlenségekben, bántalmazásokban, nyomorúságokban, üldöztetésekben és szorongatásokban. 2Kor 12,10 (Zsolt 9,10; Ef 4,17–24; Mk 2,1–12) Olvasva Pál apostol leveleit, a fenti mondat valósága felől nem lesz kétségünk. Mindebben része volt, s nem képmutatás, póz, hamisság ez a bevezetés: „...örömmel telik...” Mert mindez egy név által lehetséges, amely a legnagyobb: Krisztus neve által! Saul nem mondta volna ezt. Pál Isten elé borul hálaadással. Ha vele indul az évünk, ha minden tervünk, tettünk, vállalásunk, elindulásunk, nekibuzdulásunk kezdete Krisztus, akkor örömünk lesz. Ez számunkra a legdrágább valóság.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.

Előfizetés: előfizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 20/824-5519.

Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (hirdetési ügyek referense): BALLA Mária

(maria.ball@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** FEDOR SÁRA

(sara.fedor@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő:** SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). **Munkatárs:** WALKÓ ÁDÁM

(adam.walko@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KENDEH K. PÉTER – Oratio

ocumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@online.hu). **Szerkesztőbizottság:** ADÁMI Mária, BALICZA MATE,

B. WALKÓ GYÖRGY, DR. FABINY TAMÁS, KENDEH K. PÉTER, KISS MIKLÓS, KISS TAMÁS, DR. OROSZ GÁBOR VIKTOR, PRÖHLE GERGELY,

RADOSNÉ LENGYEL ANNA, T. PINTÉR KÁROLY.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 20/824-5518, 1/411-0385.

Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilio Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.).

Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN. **Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt.**

Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia

területén) negyedévre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, fél évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb

külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő

hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem

küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor

kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni.

Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdeteket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

